

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA MIASTA KALISZA**

NA LATA 2008-2015

Kalisz, wrzesień 2008 r.

Zleceniodawca:

**Miasto Kalisz – miasto na prawach powiatu
reprezentowane przez Prezydenta Miasta Janusza Pęcherza**

Autor:

Business Mobility International Spółka z o.o.
ul. Drewsa 4E
61 – 606 Poznań
tel/fax (061) 825 78 60
e-mail: office@bm-intl.2com.pl

Siedziba:

Business Mobility International NV-SA
Square de Meeûs 38-40
B-1000 Brussels, Belgium
tel. [32-2] 644 36 89
fax [32-2] 648 07 80
http: www.bmintl.com

SPIS TREŚCI:

SŁOWNICZEK - WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW.....	5
WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2008-2015.....	6
<u>1. METODOLOGIA</u>	<u>9</u>
<u>2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....</u>	<u>11</u>
<u>2.1. UWARUNKOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYNIKAJĄCE Z CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ</u>	<u>12</u>
<u>2.2. UWARUNKOWANIA STRATEGII WYNIKAJĄCE Z POLITYKI SPOŁECZNEJ REALIZOWANEJ NA SZCZEBLU KRAJU.....</u>	<u>15</u>
<u>2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU REGIONU.....</u>	<u>25</u>
<u>2.4 OCENA UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE.....</u>	<u>32</u>
<u>3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE.....</u>	<u>33</u>
<u>3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRZYJĘCIA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH NA SZCZEBLU LOKALNYM.....</u>	<u>33</u>
<u>3.2. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE.....</u>	<u>38</u>
STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI	38
RUCH NATURALNY LUDNOŚCI.....	41
<u>3.3. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE.....</u>	<u>43</u>
<u>3.3.1. BEZROBOCIE W MIEŚCIE KALISZU.....</u>	<u>43</u>
3.3.1.1. Przedsiębiorczość	49
<u>3.4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE.....</u>	<u>50</u>
3.4.1. DOSTĘP DO EDUKACJI.....	50
3.4.2. DOSTĘP DO USŁUG ZDROWOTNYCH.....	53
3.4.3. WYKLUCZENIE SPOŁECZNE.....	54
3.4.3.1. Osoby niepełnosprawne.....	55
3.4.3.2. Ubóstwo.....	56
3.4.3.3. Bezdomność.....	58
3.4.3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	60
3.4.3.5. Alkoholizm.....	61
3.4.3.6. Narkomania.....	65
3.4.3.7. Starość.....	70
3.4.4. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	72
3.4.5. BEZPIECZEŃSTWO	73
<u>3.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....</u>	<u>74</u>
3.5.1. INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	74
3.5.2. INFRASTRUKTURA KULTURALNA.....	76
3.5.3. INFRASTRUKTURA SPORTOWA.....	78
3.5.4. ZASOBY MIESZKANIOWE	78
<u>3.6. OCENA UWARUNKOWAŃ WEWNĘTRZNYCH – PODSUMOWANIE.....</u>	<u>79</u>
<u>4. ANALIZA SWOT</u>	<u>81</u>
Analiza SWOT – obszar edukacja.....	82
Analiza SWOT – obszar problemy społeczne.....	84
Analiza SWOT – obszar finanse.....	91
Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna.....	92
Analiza SWOT – obszar infrastruktura.....	94

5. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	101
5.1. DIAGNOZA.....	101
CZĘŚĆ STRATEGICZNA.....	107
6. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA.....	108
7. MISJA.....	109
8. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA.....	112
9. WARUNKI REALIZACJI STRATEGII.....	129
10. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	130
10.1. FUNDUSZE STRUKTURALNE UE NA LATA 2007 – 2013.....	130
10.1.1. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI.....	130
10.1.2. NORWESKI MECHANIZM FINANSOWY I MECHANIZM FINANSOWEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO.....	130
10.1.3. WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2007-2013.....	131
11. MONITORING STRATEGII.....	133
11.1. WSTĘP.....	133
12. WYKAZ TABEL	153

SŁOWNICZEK - WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

Art.	- artykuł
CIS	- Centrum Integracji Społecznej
DPS	- Dom Pomocy Społecznej
Dz. U.	- Dziennik Ustaw
EOG	- Europejski Obszar Gospodarczy
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
MOPS	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
MPiPS	- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MRR	- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
NFZ	- Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	- Non-Governmental Organizations (organizacje pozarządowe)
NMF	- Norweski Mechanizm Finansowy
NSRO	- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
NZOZ	- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
outsourcing	- wykorzystywanie zasobów zewnętrznych, zlecenie wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym procesów niezbędnych dla funkcjonowania własnego przedsiębiorstwa, które zostaną tam zrealizowane efektywniej niż byłoby to możliwe we własnym zakresie
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFON	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
ppp	- partnerstwo publiczno-prywatne
ROPS	- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RP	- Rzeczpospolita Polska
SWW	- Sejmik Województwa Wielkopolskiego
SZMF	- Szwajcarski Mechanizm Finansowy
UE	- Unia Europejska
UMWW	- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
WRPO	- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
WTZ	- Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUS	- Wojewódzki Urząd Statystyczny
ZAZ	- Zakład Aktywizacji Zawodowej

WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2008-2015

Polityka społeczna Miasta Kalisza, której bazą jest społeczność zamieszkała na terenie miasta określona została dokumentem pod nazwą „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008 - 2015”.

Społeczność to skupisko ludzi i instytucji, w obrębie, którego jednostki i grupy mają możliwość wykonania pełnego obrotu koła życiowych działań, zrealizowania zróżnicowanych form indywidualnej aktywności życiowej, tj. nauka, praca, rozrywka i wypoczynek, kontakty społeczne, zainteresowania itp.

Istotą funkcjonowania społeczności jest jej zdolność stawiania i realizowania celów oraz potrzeb w taki sposób, by zapewnić przeżycie i samorealizację jej członków.

Aby jakaś społeczność była funkcjonalną z punktu widzenia oczekiwań jej członków musi posiadać:

- pewne formy organizacyjne na użytek zróżnicowanych funkcji oraz
- sieć wyspecjalizowanych instytucji umożliwiających wyjście naprzeciw potrzebom swych członków.

Każda społeczność wypracowuje także właściwe dla siebie systemy wsparcia uruchamiane w wypadku pojawienia się problemów społecznych lub wówczas, gdy jednostka lub grupa znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwyciężenie wykracza poza ich własne środki, możliwości i uprawnienia. W sferze działań socjalnych celem głównym jest zatem dbałość o to, by jednostki i rodziny (zwłaszcza żyjące w trudnych warunkach) miały dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania.

Zasoby społeczne mogą być zarówno bardzo namacalnymi w swej istocie – pieniądze, mieszkanie, żywność, opieka domowa i instytucjonalna, transport, odzież, jak również walorami niematerialnymi, takimi jak wiedza, odwaga, pomysłowość, inicjatywa, zachęta, humanizm, miłość itp. Na zasoby składają się, zatem zarówno konkretne jednostki z ich osobowościami i materialnymi walorami oraz ich najbliższe społeczne otoczenie (rodzina, przyjaciele, znajomi, sąsiedzi), jak też formalne i nieformalne grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także to, co dała ludziom natura (przyroda, kopaliny).

Pod pojęciem bezpieczeństwa socjalnego jednostki lub grupy rozumie się na ogół możliwość i gwarancje zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych.

Inaczej mówiąc społeczność dąży do zbudowania w miarę spójnego i skutecznego systemu instytucjonalnej ochrony bezpieczeństwa swych obywateli, by dać im możliwość i gwarancję zaspokojenia różnorodnych potrzeb, dążeń, aspiracji i oczekiwań pojedynczych ludzi i grup.

To zaś, co zostanie uznane za potrzeby podstawowe jednostek i grup oraz kryteria ich hierarchizacji jest zawsze wpisane w tło historyczne, kulturowe, ustrojowe i warunki ekonomiczne konkretnego społeczeństwa, konkretnej zbiorowości.

Podstawą polityki społecznej w mieście Kaliszu jest strategia, która określa, misję, cele i kierunki działania oraz wskazuje na sposób ich monitorowania.

Dokument ten poddany ocenie radnych miasta oraz środowisk związanych bezpośrednio z polityką społeczną, a następnie przyjęty przez Prezydenta i Radę Miejską określa opcje rozwoju poszczególnych instrumentów prowadzenia polityki społecznej na rzecz skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Dodatkowym elementem mającym wpływ na ostateczny kształt dokumentu jest zamieszczony Raport o Stanie Pomocy Społecznej w Mieście Kaliszu (Bilans Otwarcia) opracowany przy merytorycznym udziale pracowników Urzędu Miejskiego oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

Dokument ten zawiera podstawowe informacje o polityce społecznej w mieście Kaliszu, uwzględniając stan miejskich jednostek polityki społecznej.

W tworzenie strategii rozwoju polityki społecznej zostało włączonych kilkadziesiąt osób, będących reprezentantami środowisk społecznych i samorządowych, zajmujących się, na co dzień problematyką polityki społecznej i biorących czynny udział w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie miasta.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015 stanowi integralną część Strategii Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013 oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by społeczność zamieszkująca miasto Kalisz mogła w sposób jak najpełniejszy zaspokajać swoje potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe w nawiązaniu do przyjętych kierunków rozwoju miasta.

Obszar strategii w zakresie pomocy społecznej określa Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r., Nr 115, poz. 728) w art. 17 i 19. Strategia według zapisów tej ustawy powinna obejmować w szczególności programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W raporcie (Bilansie Otwarcia) omawiającym uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polityki społecznej i działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu wykorzystano następujące źródła danych i informacji:

a) pierwotnych:

1. dane zebrane podczas spotkań z przedstawicielami administracji samorządowej szczebla gminnego,
2. wyniki rozmów i dyskusji podczas spotkań konsultacyjnych oraz rozmów bezpośrednich z przedstawicielami Urzędu Miejskiego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, środowisk naukowych, organizacji pozarządowych, w tym związków wyznaniowych i instytucji pomocy społecznej,
3. własne badania sondażowe oparte o spotkania konsultacyjne.

b) wtórnych:

1. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007 - 2013 - (MRR¹ 2006),
2. Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2013, (MRR, 2006),
3. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013, (MPiPS² 2005),
4. Narodowa Strategia Integracji Społecznej, (MPiPS, 2004),
5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013, (MRR, 2007),
6. Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego, (WUS³, 2006, 2007)

¹ MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

² MPiPS – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

³ WUS – Wojewódzki Urząd Statystyczny

7. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
(SWW⁴, 2005),

8. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 - 2013
(UMWW⁵, 2007),

9. Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013 (UM⁶ w Kaliszu,
2004),

10. Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Kaliszu
za rok 2006 (MOPS⁷, 2007),

11. Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Kaliszu
za rok 2007 (MOPS, 2008)

12. Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2008 roku,

13. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych na rok 2008,

14. System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Mieście
Kaliszu (UM, 2005),

15. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata
2008 - 2011
(UM, 2008),

16. Program współpracy miasta Kalisza z organizacjami
pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność
pożytku publicznego na rok 2008 (UM, 2008),

17. Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w
Kaliszu na lata 2008-2012 – Projekt (UM, 2008).

⁴ SWW – Sejmik Województwa Wielkopolskiego

⁵ UMWW – Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

⁶ UM – Urząd Miejski

⁷ MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

1. METODOLOGIA

Na całość opracowania pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015 składają się wyniki prac będących kompilacją wniosków powstałych po dokonanej diagnozie stanu opartej na bilansie otwarcia i autorskiego uporządkowania wyników prac uczestników warsztatów strategicznych, które odbyły się w dniu 16 maja 2008 roku z udziałem reprezentantów środowisk samorządowych, organizacji pozarządowych, służby zdrowia, edukacji, kultury i policji. Druga debata miała miejsce w dniu 24 lipca 2008 roku w Urzędzie Miejskim w Kaliszu i jej celem była prezentacja diagnozy stanu w poszczególnych obszarach pomocy społecznej i przedstawienie proponowanych celów i kierunków działania, których realizacja w znacznym stopniu może przyczynić się do zniwelowania większości problemów społecznych Miasta Kalisza.

Zaproponowane sformułowania celów i kierunków działania są spójne z dokumentami określającymi politykę społeczną na szczeblu krajowym i regionalnym, ale przede wszystkim uwzględniają propozycje uczestników debat strategicznych – beneficjentów instytucjonalnych tej strategii, mających bezpośrednie przełożenie w swoich codziennych działaniach na rzecz beneficjentów pomocy społecznej.

Głównym elementem mającym wpływ na ostateczny kształt strategii jest zamieszczony w pierwszej części dokumentu Bilans Otwarcia opracowany przy merytorycznym udziale pracowników Urzędu Miejskiego w Kaliszu oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

Bilans ten zawiera podstawowe informacje o polityce społecznej i działaniach na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu, uwzględniając czynniki społeczne i gospodarcze w całym regionie i poszczególnych jego obszarach. Czynniki te mają pośrednie lub bezpośrednie oddziaływanie na poziom i jakość życia, skalę i rodzaj problemów społecznych w mieście Kaliszu

Założeniem pierwszej konsultacji społecznej było zidentyfikowanie celów i kierunków działania w poszczególnych przyjętych teoretycznie obszarach pomocy społecznej.

Uczestnicy debaty pracując nad analizą SWOT brali pod uwagę pięć obszarów istotnych z punktu widzenia problematyki społecznej.

- **EDUKACJA,**
- **PROBLEMY SPOŁECZNE,**
- **FINANSE,**
- **SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA,**
- **INFRASTRUKTURA.**

Na podstawie wcześniej opracowanej analizy SWOT:

- mocne strony (wewnętrzne) polityki rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu,
- słabe strony (wewnętrzne) tej polityki,
- szanse (zewnętrzne),
- zagrożenia (zewnętrzne),

odpowiadano w trakcie debaty strategicznej na następujące pytanie: „*Co należy zrobić, albo jakie podjąć działania lub spowodować efekty tych działań, żeby zlikwidować słabe strony i zniwelować zagrożenia?*”.

Na podstawie tak postawionego pytania składano propozycje celów strategicznych polityki społecznej opierając się na wcześniej wybranych w wyniku dyskusji słabych stronach i zagrożeniach.

Podobnie pracowano przy budowaniu celów określonych na podstawie mocnych stron i szans.

Kolejnym krokiem procesu konsultacji społecznej była hierarchizacja celów w poszczególnych obszarach polityki społecznej, przy jednoczesnym wskazywaniu na potrzebę realizacji niezbędnych inwestycji w obszarze pomocy społecznej Miasta Kalisza.

W ten sposób wynikiem debat strategicznych było wypracowanie kilkudziesięciu celów w pięciu założonych obszarach polityki społecznej.

Założenia do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015 sformułowano na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu, w tym również posługując się analizą SWOT przeprowadzoną w trakcie konsultacji społecznych.

Część strategiczna została oparta na przyjętych założeniach do strategii wynikających z bilansu otwarcia i diagnozy oraz na podstawie wniosków powstałych po drugim warsztacie strategicznym i złożonych propozycjach zmian do zaprezentowanych celów i kierunków działania.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowań zewnętrznych dla realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015 należy upatrywać w Unii Europejskiej, polityce społecznej państwa oraz w wyznaczonych celach i kierunkach działania, w tym sektorze na szczeblu regionalnym. Po podpisaniu przez Rząd RP Traktatu Akcesyjnego wszelkie prawa w tym zakresie obowiązujące w UE przed przystąpieniem naszego kraju do Unii stały się dla Polski obowiązujące. W pierwszej kolejności kierunki polityki społecznej dla tej części Europy określa od 2000 roku Strategia Lizbońska oraz Europejski Model Społeczny Unii Europejskiej i Rady Europy. Natomiast Traktat Konstytucyjny Unii Europejskiej obecnie przejęty przez Traktat Lizboński, wprowadza Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej, która ma również stanowić podstawy dla prowadzenia polityki społecznej i działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w krajach członkowskich.

W kolejności znaczenia i wpływu na rozwiązania regionalne w tym obszarze ma Narodowa Strategia Spójności na lata 2007 – 2013 utworzona w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, podobnie jak Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który w latach 2007-2013 jest jednym z głównych donatorów środków wspierających realizację polityki społecznej i integracji

na poziomie województw, powiatów i gmin. W Unii Europejskiej stosunkowo niedawno narodziła się koncepcja otwartej koordynacji polityki społecznej. To z kolei oznacza, że istnieje koncepcja pożądanego drogi rozwoju, a także koncepcja europejskiego modelu socjalnego, do której kraje europejskie będą się zbliżać.⁸

Polityka społeczna w Wielkopolsce to przede wszystkim zwiększony nacisk na wzrost znaczenia samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego, dowartościowanie wolontariatu, podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego, wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych, działania aktywizujące całe społeczności lokalne. Koordynatorem tej polityki na szczeblu województwa jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, który prowadzi obecnie szerokie konsultacje poprzedzające zatwierdzenie ostatecznej wersji Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020.

Uwarunkowania zewnętrzne w układzie tabelarycznym w rozbiu na europejskie, krajowe i regionalne omówiono szerzej w następujących podrozdziałach.

⁸ Europejski model socjalny i otwarta koordynacja polityki społecznej, Stanisława Golimowska, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, W-wa

2.1. Uwarunkowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Tabela 1 Dokumenty Unii Europejskiej dotyczące polityki społecznej

1.	Traktat Akcesyjny
	<p>Na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie przystępują do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązują się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami.</p> <p>Co oznacza, że Polska zobowiązuje się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego, w tym polityki społecznej wyrażonej m.in. w Strategii Lizbońskiej przyjętej przez Unię Europejską w 2000 roku.</p>
2.	Strategia Lizbońska
	<p>Celem Strategii Lizbońskiej jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, jednocześnie zachowującego wysoką spójność społeczną. Spójność społeczna rozumiana jest tutaj jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom oraz minimalizowania rozbieżności między nimi. Polega więc nie tylko na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa, ale przede wszystkim na tworzeniu solidarności w społeczeństwie, tak aby ograniczać zasięg występowania tego zjawiska. Strategia ta opiera się na trzech filarach: konkurencyjności, zatrudnieniu i spójności społecznej.</p> <p>Założeniem europejskiego modelu społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> -odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli wyrażająca się m.in. w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu, -oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna - podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy, jak i Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej włączona w całości do projektu Traktatu Konstytucyjnego, a następnie Traktatu Reformującego, -wielosektorowość i wielopoziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne, -uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych i gospodarczych, -uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk jak: zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.
3.	Plan społeczny 2005-2010. Europa socjalna w gospodarce światowej. Praca i możliwości dla wszystkich. Zatrudnienie i sprawy społeczne. Komisja Europejska, marzec 2005
	<p>Plan społeczny, który ma wzmocnić założenia europejskiego modelu społecznego wskazuje na kierunki europejskiej polityki społecznej do 2010 r. Plan ten odzwierciedla intencje zawarte w projekcie Traktatu Konstytucyjnego (obecnie Traktatu Reformującego) UE, a jego tłem jest aktualna polityka UE, uzupełniająca działania państw członkowskich w dziedzinie zatrudnienia i polityki społecznej. Zgodnie z postawionymi przez Komisję strategicznymi celami promowania dobrobytu, solidarności i bezpieczeństwa w Europie, plan społeczny ma dwa główne obszary działania: dążenie do pełnego zatrudnienia i promowanie bardziej uczciwego społeczeństwa poprzez zwalczanie biedy i wykluczenia, modernizację systemów zabezpieczenia społecznego i działania na rzecz wyrównywania szans.</p>
4.	Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej
	<p>W obliczu zmian w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju naukowego i technologicznego, niezbędne jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych poprzez wyszczególnienie tych praw w Karcie i przez to uczynienie ich bardziej widocznymi.</p> <p>Karta Praw Podstawowych zabezpiecza obszar interesów związanych ze skuteczną realizacją polityki społecznej i integracji państw członkowskich UE uznając m.in. następujące prawa, wolności i zasady: godność ludzką, prawo do życia, prawo do integralności osoby, zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej, prawo do wolności i bezpieczeństwa, poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego, prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny, prawo do nauki, wolność wyboru zawodu i prawo do podejmowania</p>

pracy, równość wobec prawa, niedyskryminacja, równość mężczyzn i kobiet, prawa dziecka, prawa osób w podeszłym wieku, integracja osób niepełnosprawnych, zabezpieczenie społeczne i pomoc społeczna.

Źródła: Opracowanie własne na podstawie dokumentów obowiązujących w Unii Europejskiej

2.2. Uwarunkowania Strategii wynikające z polityki społecznej realizowanej na szczeblu kraju

Tabela 2 Najważniejsze akty prawne odnoszące się do polityki społecznej – obecnie obowiązujące w Polsce

1.	<p style="text-align: center;">Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz. 483)</p>
	<p>Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.</p> <p>Art. 33. 1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. 2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.</p> <p>Art. 35. 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury. 2. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.</p> <p>Art. 67. 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. 2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.</p> <p>Art. 69. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.</p> <p>Art. 71. 1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. 2. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.</p> <p>Art. 72. 1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. 2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.</p> <p>Art. 75. 1. Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.</p>
2.	<p style="text-align: center;">Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 1994 Nr 111 poz. 535 z późn. zm.)</p>
	<p>Art. 1. 1) Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. 2) W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.</p> <p>Art. 2. Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na: 1) Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym, 2) Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, 3) Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji,</p>

	<p>Art. 8. 1) Jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zwane dalej „organami do spraw pomocy społecznej”, w porozumieniu z zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz spraw bytowych.</p> <p>2) Oparcie społeczne polega w szczególności na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia. - organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji, - udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.
3.	<p>Ustawa o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008 Nr 115 poz. 728)</p>
	<p>Art. 17 ust. 1 Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej; 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym; 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych; 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych; 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego; 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu; 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego; 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem; 10) praca socjalna; 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi; 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych; 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną; 14) dożywianie dzieci; 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym; 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu; 16a) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego; 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników. <p>2. Do zadań własnych gminy należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych; 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki; 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych; 5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach. <p>Art. 19. Do zadań własnych powiatu należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami; 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;

	<p>3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;</p> <p>4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;</p> <p>5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;</p> <p>6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;</p> <p>7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;</p> <p>8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;</p> <p>9) (uchylony);</p> <p>10) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;</p> <p>11) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;</p> <p>12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;</p> <p>13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;</p> <p>14) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;</p> <p>15) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;</p> <p>16) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;</p> <p>17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;</p> <p>18) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;</p> <p>19) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.</p>
4.	<p style="text-align: center;">Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 Nr 96 poz. 873 z późn. zm.)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególny powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Art. 3. 1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.</p> <p>2. Organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4 (...).</p> <p>Art. 4. 1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w ustawie, obejmuje (<i>między innymi – przyp. aut.</i>) zadania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, • działania na rzecz osób niepełnosprawnych, • promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, • upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet

	<p>i mężczyźni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, • porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym, • promocji i organizacji wolontariatu. <p>Art. 5. 1. Organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, prowadzącymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej, działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów. 2. Współpraca, o której mowa w ust. 1, odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. 3. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3. 4. Zlecenie realizacji zadań publicznych, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 - jako zadań zleconych w rozumieniu art. 106 ust. 2 pkt 1 lit. d, art. 131 ust. 1 oraz art. 176 ustawy o finansach publicznych - może mieć formy: 1) powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji, lub 2) wspierania takich zadań, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.</p>
5.	<p>Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególny powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Art. 1. Ustawa określa: 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.</p> <p>Art. 3. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się pomocy, w szczególności w formie: 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego i socjalnego, 2) interwencji kryzysowej i wsparcia, 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, 4) zapewnienia na żądanie osoby dotkniętej przemocą, bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.</p> <p>Art. 4. Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się przewidziane w niniejszej ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.</p>
6.	<p>Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 1997 Nr 123 poz. 776 z późn. zm.)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy w sposób szczególny powiązane są z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji:</p> <p>Rozdział 3: Rehabilitacja osób niepełnosprawnych.</p> <p>Art. 7. 1. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.</p> <p>Art. 9. 1. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. 2. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez: 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,</p>

	<p>2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji, 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.</p>
7.	<p>Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002 Nr 147 poz. 1231 z późn. zm.)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy szczególnie istotne dla kreowania polityki społecznej:</p> <p>Art. 2. 1. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności: 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu, 2) działalność wychowawczą i informacyjną, 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju, 4) ograniczanie dostępności alkoholu, 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu, 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie, 7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</p> <p>Art. 21. 1. Leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu prowadzą stacjonarne i niestacjonarne zakłady lecznictwa odwykowego oraz inne zakłady opieki zdrowotnej. 2. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa. 3. Od osób uzależnionych od alkoholu nie pobiera się opłat za świadczenia w zakresie leczenia odwykowego udzielane w zakładach opieki zdrowotnej.</p>
8.	<p>Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2005 Nr 179 poz. 1485 z późn. zm.)</p>
	<p>Wybrane artykuły ustawy szczególnie istotne dla kreowania polityki społecznej:</p> <p>Art. 2. 1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności: 1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą, 2) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych, 3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych, 4) nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii, 5) zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, 6) nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.</p> <p>Art. 19. 1. Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i zapobiegawcza obejmuje: 1) promocję zdrowia psychicznego, 2) promocję zdrowego stylu życia, 3) informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach, 4) edukację psychologiczną i społeczną, 5) edukację prawną, 6) działania interwencyjne. 2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności: 1) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczych jednostek organizacyjnych systemu oświaty, 2) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem oraz profilaktyką w szkołach i innych placówkach systemu oświaty oraz w szkołach wyższych, 3) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkolenia żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz żołnierzy zawodowych, 4) prowadzenie działalności zapobiegawczej, w szczególności w środowiskach zagrożonych</p>

	<p>uzależnieniem,</p> <p>5) wspieranie działań ogólnokrajowych i lokalnych organizacji, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz innych inicjatyw społecznych,</p> <p>6) uwzględnianie problematyki zapobiegania narkomanii w działalności publicznej radiofonii i telewizji oraz innych środków masowego przekazu,</p> <p>7) prowadzenie badań naukowych nad problematyką narkomanii.</p>
9.	Ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2003 Nr 228 poz.2255 z późn. zm.)
	<p>Art. 1.</p> <p>1. Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.</p> <p>2. Świadczenia rodzinne przysługują:</p> <p>1) obywatelom polskim;</p> <p>2) cudzoziemcom:</p> <p>a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,</p> <p>b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,</p> <p>c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416) lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>3. Świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w ust. 2, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.</p> <p>Art. 2.</p> <p>Świadczeniami rodzinnymi są:</p> <p>1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;</p> <p>2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne;</p> <p>3) zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a;</p> <p>4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.</p> <p>Art. 4.</p> <p>1. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.</p> <p>2. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:</p> <p>1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;</p> <p>2) opiekunowi faktycznemu dziecka;</p> <p>3) osobie uczącej się.</p> <p>Ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następują odpowiednio na wniosek małżonków, jednego z małżonków, rodziców, jednego z rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, osoby uczącej się, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej.</p>
10.	Ustawa o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2004 Nr 240 poz. 2406 z późn. zm.)
	<p>Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.</p> <p>1. Dodatek mieszkaniowy przysługuje:</p> <p>1) najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych,</p> <p>2) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,</p>

	<p>3) osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,</p> <p>4) innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem,</p> <p>5) osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny.</p> <p>2. Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych powyżej.</p> <p>Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, wymienionym, powyżej jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku, z zastrzeżeniem art. 6 ust. 8. Ustawy.</p> <p>Dodatek mieszkaniowy przyznaje na wniosek osoby uprawnionej do dodatku mieszkaniowego, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w drodze decyzji administracyjnej. Do wniosku dołącza się deklarację o dochodach gospodarstwa domowego za okres 3 miesięcy kalendarzowych poprzedzających dzień złożenia wniosku oraz inne niezbędne dokumenty.</p> <p>Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę najniższej emerytury obowiązującą w dniu złożenia wniosku, ogłaszaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.).</p>
11.	<p style="text-align: center;">Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 - 2013</p>
	<p>Celami Strategii Polityki Społecznej Rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.</p> <p>Priorytet 1 - Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.</p> <p>1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i w środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>1.2. Tworzenie i wzmocnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.</p> <p>1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.</p> <p>1.4. System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.</p> <p>1.5. Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.</p> <p>1.6. Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dzieciństwa.</p> <p>1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.</p> <p>1.8. Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.</p> <p>Priorytet 2 - Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.</p> <p>2.1. Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.</p> <p>2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.</p> <p>2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>2.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.</p> <p>2.5. Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.</p> <p>2.6. Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.</p> <p>Priorytet 3 - Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.</p> <p>3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług społecznych.</p>

	<p>3.4. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności. 3.5. Reforma systemu rentowego. 3.6. Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej. 3.7. Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.</p> <p>Priorytet 4 - Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy. 4.2. Wprowadzenie specjalizacji stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki. 4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym. 4.4. Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość. 4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.</p> <p>Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.</p> <p>5.1. Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej. 5.2. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej. 5.3. Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu.</p> <p>Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.</p> <p>6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych. 6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego. 6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego. 6.4. Wsparcie postaw obywatelskich. 6.5. Wzmocnienie partycypacji społecznej.</p> <p>Priorytet 7 - Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.</p> <p>7.1. Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych. 7.2. Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich. 7.3. Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami. 7.4. Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.</p>
12.	Narodowa Strategia Integracji Społecznej
	<p>Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania mają przyczynić się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, • rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, • modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, • wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy oraz konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji. <p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, • Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim, • Upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, • Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci, • Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, • Ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych, • Ograniczenie bezrobocia długookresowego,

	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie bezrobocia młodzieży, • Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych, • Zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy, • Upowszechnienie kształcenia ustawicznego, • Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, • Powszechne ubezpieczenie zdrowotne, • Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego, • Wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, • Dostęp do pracowników socjalnych, • Rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej, • Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, • Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne, • Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa obywatelskiego.
13.	Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013
	<p>Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.</p> <p>Celami horyzontalnymi NSRO są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa, 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, 3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski, 4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług, 5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, 6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich. <p>Bezpośrednio oddziałującym na politykę społeczną i integracyjną ma cel 2, który w rozwinięciu traktuje między innymi o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawie jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, • Przyciągnięciu na rynek pracy i przedłużeniu aktywności zawodowej większej liczby osób modernizacji systemów zabezpieczenia społecznego, • Zwiększeniu zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz elastyczności rynków pracy, • Zwiększeniu inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i poprawę kwalifikacji, • Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia pracowników.
14.	Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015
	<p>Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.</p> <p>Przez podniesienie poziomu życia rozumiemy między innymi: wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli, wzrost zatrudnienia i wydajności pracy, skutkujące zarówno obniżeniem bezrobocia, jak i zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej oraz poprawę zdrowotności mieszkańców Polski.</p> <p>Przez podniesienie jakości życia rozumiemy istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, uczestnictwo w kulturze i turystyce, przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty lokalnej, umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa pozwalająca na szybki, trwały rozwój gospodarczy w perspektywie długookresowej, oparty na rozwoju kapitału ludzkiego, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki i regionów, w tym na inwestycjach w sferze badań i rozwoju, oraz na uzyskanie stabilnych warunków ekonomiczno-społecznych i środowiskowych</p>

	<p>zapewniających europejski poziom i jakość życia obywateli i rodzin w kraju i wspólnotach lokalnych. Funkcjonowanie wspólnoty i jej bezpieczeństwo powinno być oparte o zasadę subsydiarności. W sytuacjach zagrożeń przerastających możliwości reagowania społeczności lokalnej powinna ona mieć wsparcie właściwych organów administracji publicznej.</p> <p>Priorytetami strategicznymi są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki. 2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej. 3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości. 4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa. 5. Rozwój obszarów wiejskich. 6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.
15.	<p>Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013</p>
	<p>Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Wyzwania te obejmują: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Program, poprzez realizację celu ogólnego, jak również określonych w nim celów szczegółowych, przyczyni się do urzeczywistnienia założeń odnowionej Strategii Lizbońskiej na poziomie krajowym.</p> <p>Cele Programu zostały zdefiniowane zgodnie z zasadą strategicznego podejścia (<i>strategic approach</i>). Zasada ta polega na koncentracji wsparcia na kluczowych obszarach i najważniejszych problemach wymagających interwencji w zakresie zatrudnienia oraz podnoszenia jakości kapitału ludzkiego. Jednocześnie, kompleksowy charakter wsparcia został zaplanowany w taki sposób, aby umożliwić odpowiednie rozszerzanie zakresu dostępnej pomocy, zgodnie ze specyfiką problemów występujących na polskim rynku pracy.</p> <p>Priorytety realizowane centralnie to:</p> <p>Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna; Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących; Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty; Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka; Priorytet V: Dobre rządzenie.</p> <p>Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:</p> <p>Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich; Priorytet VII: Promocja integracji społecznej; Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki; Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.</p>

Źródła: Opracowanie własne dokumentów strategicznych opracowanych na poziomie krajowym

2.3. Uwarunkowania wynikające z przyjęcia dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu regionu

**Tabela 3 Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w Wielkopolsce
dotyczące obszaru polityki społecznej**

1.	<p align="center">Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020</p>
	<p>Cel generalny strategii:</p> <p>Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców. Z punktu widzenia koniecznych instrumentów wsparcia dla realizacji polityki społecznej i integracji w Wielkopolsce istotnym w Strategii Województwa są następujące cele:</p> <p>Cel strategiczny 1. Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku. Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych istotnych dla skutecznej realizacji polityki społecznej i integracji:</p> <p>Cel operacyjny 1.7. Wielofunkcyjny rozwój ośrodków subregionalnych i lokalnych. Cel operacyjny 1.8. Restrukturyzacja obszarów o niewłaściwym potencjale rozwojowym.</p> <p>Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia.</p> <p>Wielkopolska charakteryzuje się niskim wskaźnikiem aktywności zawodowej mieszkańców, odbiegającym od standardów Unii Europejskiej. Problem ten jest ważny wobec prognozowanej, znacznej zmiany struktury wiekowej ludności w perspektywie kilkunastu lat. Realizacja tego celu służyć ma poprawie jakości, zwiększeniu różnorodności i większemu dostosowaniu do potrzeb systemu edukacyjnego. Edukacja, choć zwiększa szanse na rynku pracy, nie daje jednak gwarancji zatrudnienia. Dlatego równoległe, w ramach realizacji tego celu, promowane powinno być tworzenie miejsc pracy, przy wykorzystaniu wszystkich możliwych do zastosowania środków, dostępnych w ramach interwencji publicznej.</p> <p>Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:</p> <p>Cel operacyjny 3.1. Ograniczanie barier w dostępie do edukacji. Cel operacyjny 3.2. Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia. Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia. Cel operacyjny 3.4. Poprawa organizacji rynku pracy.</p> <p>Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego.</p> <p>Spójność społeczna, obok ekonomicznej i terytorialnej, jest jednym z najważniejszych aspektów rozwoju. Problemy społeczne są czynnikiem ograniczającym tempo rozwoju gospodarczego. Z drugiej jednak strony, wzrost gospodarczy przyczynia się do zwiększania różnic społecznych. Obszar działania tego celu jest najbardziej zróżnicowany ze wszystkich celów strategicznych. Obejmuje takie elementy, jak zdrowie, pomoc społeczną, przeciwdziałanie patologiom, zwiększanie bezpieczeństwa we wszystkich jego formach, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wspieranie integracji społecznej oraz umacnianie tożsamości regionalnej i narodowej. W realizacji działań w tym obszarze tkwi jedno ze źródeł konkurencyjności Wielkopolan.</p> <p>Cel strategiczny osiągany będzie przez realizację następujących celów operacyjnych:</p> <p>Cel operacyjny 4.1. Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców. Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych. Cel operacyjny 4.3. Rozwój usług socjalnych. Cel operacyjny 4.4. Wzrost bezpieczeństwa. Cel operacyjny 4.5 Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych. Cel operacyjny 4.6. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. Cel operacyjny 4.7. Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu.</p>
2.	<p align="center">Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 – 2013</p>
	<p>Cel główny Regionalnego Programu Operacyjnego wynika ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego. W dokumencie tym nakreślono wizję regionu, zgodnie, z którą w perspektywie 2020 roku, Wielkopolska ma być regionem zintegrowanym i konkurencyjnym. Tak nakreślona wizja rozwoju jest zgodna z założeniami odnowionej Strategii Lizbońskiej, z kierunkami polityki spójności Unii Europejskiej, z głównymi celami Strategii Rozwoju Kraju, Narodowej Strategii Spójności oraz ze Strategicznymi Wytocznymi Wspólnoty.</p> <p>Cel główny programu: Wzmocnienie potencjału rozwojowego wielkopolski na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia.</p> <p>Cele programu realizowane będą poprzez następujące priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjność przedsiębiorstw, • Infrastruktura komunikacyjna, • Środowisko przyrodnicze,

	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja obszarów problemowych, • Infrastruktura dla kapitału ludzkiego, • Turystyka i środowisko kulturowe, • Pomoc techniczna. <p>Z punktu widzenia koniecznych instrumentów wsparcia finansowego dla realizacji polityki społecznej i integracji w Wielkopolsce istotnym w WRPO są następujące cele:</p> <p>Rewitalizacja obszarów problemowych.</p> <p>1. Cele priorytetu</p> <p>Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Restrukturyzacja obszarów problemowych na rzecz wzrostu zatrudnienia. <p>Infrastruktura dla kapitału ludzkiego.</p> <p>1. Cele priorytetu</p> <p>Cel główny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzmocnienie spójności społecznej regionu na rzecz wzrostu zatrudnienia. <p>Cel główny osiągany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy. • Poprawa standardów opieki medycznej. • Zmniejszenie poziomu zachorowalności na choroby społeczne. • Wyrównywanie dysproporcji wewnątrzregionalnych w dostępie do infrastruktury społecznej. • Wzmocnienie infrastruktury sektora pozarządowego.
3.	Program Aktywizacji Społeczności Lokalnej „Razem- Więcej-Łatwiej”
	<p>Pod wspólnym tytułem „Razem- Więcej-Łatwiej” opracowane są trzy programy dotyczące następujących grup społecznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program wsparcia osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim „Razem sprawniej”. • Program wspierania aktywności seniorów i ich rodzin oraz zapobiegania marginalizacji życia ludzi starszych w Wielkopolsce „Więcej wiosny jesienią”. • Program wsparcia rodzin w województwie wielkopolskim „Łatwiej w rodzinie”. <p>Programy te mają na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zbudowanie wojewódzkiego systemu wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących pomocy, – zintegrowanie działań zawodowych służb, wolontariuszy organizacji społecznych, kościołów i osób prywatnych. <ul style="list-style-type: none"> • Program wsparcia osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim „Razem sprawniej”. <p>Cel główny programu: Zmniejszenie izolacji osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie im dostępu do wszelkich form rehabilitacji i rozwoju.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym. 2. Aktywizowanie społeczności lokalnej do działań na rzecz osób niepełnosprawnych. <ul style="list-style-type: none"> • Program wsparcia rodzin w województwie wielkopolskim „Łatwiej w rodzinie”. <p>Cel główny programu: Poprawa jakości życia rodzin w województwie wielkopolskim poprzez rozwój aktywności własnej oraz zapobieganie marginalizacji życia rodziny.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w uzyskaniu samodzielności finansowej. 2. Przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia. 3. Poprawa warunków mieszkaniowych. 4. Przeciwdziałanie patologizacji rodziny. 5. Promowanie zdrowej rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodziny wielodzietnej. <ul style="list-style-type: none"> • Program wspierania aktywności seniorów i ich rodzin oraz zapobiegania marginalizacji życia ludzi starszych w Wielkopolsce „Więcej wiosny jesienią”. <p>Cel główny programu: Poprawa jakości życia ludzi starszych w Wielkopolsce poprzez rozwój</p>

	<p>aktywności własnej seniorów i ich rodzin oraz zapobieganie marginalizacji życia starszego pokolenia.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jak najdłuższe utrzymanie zdolności seniora do samoegzystencji w swym naturalnym środowisku życia oraz optymalizacja jego aktywności. 2. Zaktywizowanie rodziny do szerokich działań na rzecz swego starszego wiekiem członka rodziny. 3. Dynamizowanie społeczności lokalnej do szerokich działań na rzecz swych starszych wiekiem mieszkańców.
4.	<p>Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008-2012</p> <p>Cel główny 1: Rozwiązywanie problemów związanych z nadużywaniem napojów alkoholowych.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój specjalistycznych placówek oraz programów dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych. <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.2. Działania na rzecz modernizacji istniejącej bazy placówek prowadzących leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu oraz współuzależnionych, a także wspieranie stwarzania warunków sprzyjających powstawaniu nowych placówek i ich wyposażaniu. <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki. 1.4. Wdrażanie metod wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji wobec nadużywających alkoholu pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej. <p>Cel główny 2: Profilaktyka problemów wynikających z używania i nadużywania alkoholu.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Wspieranie programów profilaktycznych i działań społeczności lokalnych na rzecz zapobiegania używaniu alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież. 2.2. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i możliwości zapobiegania temu zjawisku. <p>Cel główny 3: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Wspieranie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym we współpracy ze strukturami policji, pomocy społecznej, placówkami leczenia odwykowego, powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych. 3.2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom. <p>Cel główny 4: Współdziałanie z samorządami terytorialnymi oraz organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Wspieranie i udzielanie pomocy samorządom lokalnym w realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przemocy domowej. 4.2. Wspieranie programów realizowanych przez instytucje i podmioty pozarządowe zajmujące się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przemocy domowej. <p>Cel główny 5. Monitoring.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych na terenie Województwa Wielkopolskiego i w wybranych gminach.
5.	<p>WOJEWÓDZKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA LATA 2006 - 2009</p>
	<p>Cel główny programu: Przeciwdziałanie rozszerzaniu się narkomanii oraz problemom jej towarzyszącym na terenie województwa.</p>

	<p>3.1. Profilaktyka problemów związanych z używaniem narkotyków. Cel ogólny: obniżenie wzrostu popytu na narkotyki zwiększenie poziomu wiedzy na temat epidemiologii i problemów związanych z narkomanią w województwie. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.</p> <p>3.2. Leczenie, rehabilitacja, reintegracja i ograniczenie szkód zdrowotnych. Cel ogólny: Wzrost skuteczności leczenia, rehabilitacji, reintegracji oraz ograniczenie szkód zdrowotnych osób biorących narkotyki (przy współudziale organizacji pozarządowych). Cel szczegółowy: Rozwój i modernizacja usług terapeutycznych dla osób leczących się.</p>
6.	<p align="center">Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych w Województwie Wielkopolskim na lata 2007-2013</p>
	<p>Cel strategiczny programu: Poprawa warunków wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu w Województwie Wielkopolskim.</p> <p>1. Zintegrowanie działań podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne.</p> <p>Cel operacyjny 1 Kontynuacja i poszerzanie współpracy między instytucjami szczebla samorządowego, rządowego, pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami.</p> <p>Cel operacyjny 2 Inicjowanie lokalnych programów zmierzających do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.</p> <p>2. Stwarzanie warunków dla podniesienia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych i zwiększanie działań na rzecz ich aktywizacji zawodowej.</p> <p>Cel operacyjny 1 Prowadzenie przez Wielkopolski Urząd Pracy pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 2 Prowadzenie przez Wielkopolski Urząd Pracy monitoringu dotyczącego sytuacji bezrobotnych osób niepełnosprawnych na wielkopolskim rynku pracy.</p> <p>Cel operacyjny 3 Inicjowanie alternatywnych form aktywizacji zawodowej.</p> <p>Cel operacyjny 4 Jakościowy rozwój usług kierowanych do osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 5 Inicjowanie prowadzenia szkoleń w zakresie efektywnego poszukiwania zatrudnienia.</p> <p>Cel operacyjny 6 Wspieranie kampanii informacyjnej na rzecz podnoszenia kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 7 Promowanie nowoczesnych technologii umożliwiających osobom niepełnosprawnym kształcenie zawodowe.</p> <p>3. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizacji potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 1 Wspieranie działań na rzecz wzrostu świadomości społeczeństwa Województwa Wielkopolskiego na temat osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 2 Promowanie działalności organizacji pozarządowych w systemie pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.</p> <p>Cel operacyjny 3 Podejmowanie działań w kierunku zwiększenia obecności osób niepełnosprawnych w życiu publicznym.</p> <p>4. Wyrównywanie różnic między podregionami Województwa Wielkopolskiego.</p> <p>Cel operacyjny 1 Wsparcie lokalnych inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych</p>

	<p>(samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych).</p> <p>Cel operacyjny 2 Dofinansowanie działań na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych ze szczególnym zwróceniem uwagi na równomierny rozwój.</p> <p>Cel operacyjny 3 Promocja tzw. „dobrych praktyk”, innowacyjnych form wsparcia i nowatorskich przedsięwzięć z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.</p> <p style="text-align: center;">5. Doskonalenie systemu informacji dotyczącej usług i świadczeń dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>Cel operacyjny 1 Pogłębienie aktualnej diagnozy o podmiotach działających na rzecz osób niepełnosprawnych na poziomie gmin i powiatów.</p> <p style="text-align: center;">6. Wzrost efektywności wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej.</p> <p>Cel operacyjny 1 Promowanie i wspieranie działań na rzecz wczesnej rehabilitacji i jej kompleksowości.</p> <p>Cel operacyjny 2 Wspieranie rozwoju usług w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz podnoszenie jej jakości.</p> <p>Cel operacyjny 3 Wspieranie rozwoju usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.</p> <p>Cel operacyjny 4 Prowadzenie polityki informacyjnej w zakresie instytucji wsparcia osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim.</p> <p>Cel operacyjny 5 Wsparcie dla rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, w tym inicjowanie tworzenia form samopomocowych dla rodzin z problemem niepełnosprawności.</p> <p>Cel operacyjny 6 Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności kadr świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>
7.	<p>Program Współpracy Samorządu Województwa Wielkopolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami Działającymi w Sferze Działalności Pożytku Publicznego na rok 2008</p>
	<p>Celem programu jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. rozwijanie potencjału społeczności lokalnej: poprawa funkcjonowania organizacji pozarządowych, pobudzenie III sektora do bardziej efektywnego działania i w rezultacie podniesienie poziomu świadczonych usług; b. włączenie organizacji pozarządowych do realizacji zadań publicznych: wykorzystanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego w poszerzaniu oferty świadczonych usług oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb. <p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizowana będzie w szczególności poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uczestniczenie organizacji pozarządowych w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych w Województwie Wielkopolskim, 2) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków, 3) zlecanie zadań publicznych i udzielanie dotacji na te zadania, 4) konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji, 5) tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, 6) współorganizowanie konferencji, seminariów, spotkań merytorycznych i okolicznościowych, koncertów i innych przedsięwzięć o charakterze wojewódzkim, 7) promowanie działalności organizacji pozarządowych, 8) prowadzenie serwisu informacyjnego dla organizacji pozarządowych na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego lub odrębnej stronie internetowej, 9) prowadzenie elektronicznej bazy adresowej organizacji pozarządowych działających na terenie Województwa Wielkopolskiego, 10) doradztwo i współpracę przy pozyskiwaniu przez organizacje pozarządowe środków finansowych z innych źródeł, 11) szkolenie przedstawicieli organizacji pozarządowych, 12) pomoc w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych, 13) obejmowanie patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego inicjatyw realizowanych przez

	<p>organizacje pozarządowe, 14) dofinansowywanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów tworzenia zakładów aktywności zawodowej prowadzonych m.in. przez organizacje pozarządowe, 15) wydawanie pozwoleń na przeprowadzenie zbiórek publicznych na terenie całego województwa lub jego części obejmującej więcej niż jeden powiat oraz analizowanie informacji dotyczących wyników zbiórek, 16) współpracę z wolontariatem.</p>
8.	<p>Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 (projekt)</p>
	<p>Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Wielkopolskiego w obszarze polityki społecznej i działań na rzecz integracji. Strategia określa następujące priorytety i cele szczegółowe:</p> <p>Priorytet I - Kompleksowe rozwiązania w zakresie efektywnego przeciwdziałania wykluczeniom społecznym. Cele szczegółowe: 1.1. Stwarzanie warunków do szerokiej dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom Wielkopolski. 1.2. Podejmowanie działań na rzecz efektywnego zagospodarowywania czasu wolnego dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i demoralizacją. 1.3. Stwarzanie warunków dla powstawania odpowiedniej bazy dla realizacji projektów i przedsięwzięć na rzecz integracji społecznej. 1.4. Inspirowanie i wspieranie różnych form działań zapobiegających wykluczeniom społecznym. 1.5. Przeciwdziałanie dyskryminacji w zatrudnieniu.</p> <p>Priorytet II - Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób niepełnosprawnych. Cele szczegółowe: 2.1. Podejmowanie działań w zakresie likwidacji barier infrastrukturalnych i zwiększenia dostępności obiektów użyteczności publicznej i miejsc zamieszkania dla osób niepełnosprawnych. 2.2. Wspieranie działań na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych.</p> <p>Priorytet III - Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób starszych. Cele szczegółowe: 3.1. Podejmowanie działań w zakresie dostosowania usług obiektów użyteczności publicznej i miejsc zamieszkania do potrzeb osób starszych. 3.2. Inspirowanie i wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób starszych. 3.3. Wspieranie działań aktywizujących osoby starsze i wykorzystujących potencjał seniorów w województwie.</p> <p>Priorytet IV - Sprawnie działający system pomocy społecznej. Cele szczegółowe: 4.1. Stwarzanie warunków przebudowy istniejącej i budowy nowej bazy instytucjonalnej. 4.2. Stwarzanie warunków do jakościowego rozwoju usług w placówkach i instytucjach pomocy społecznej. 4.3. Stwarzanie warunków dla współpracy trzech sektorów: publicznego, społecznego i prywatnego.</p> <p>Priorytet V - Działania na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy. Cele szczegółowe: 5.1. Stwarzanie warunków przebudowy istniejącej i budowy nowej specjalistycznej bazy instytucjonalnej oraz rozwoju usług terapeutycznych. 5.2. Wspieranie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy.</p> <p>Priorytet VI - Współpraca z organizacjami pozarządowymi. Cele szczegółowe: 6.1. Stwarzanie warunków do szerszej współpracy sektora publicznego i pozarządowego w realizacji polityki społecznej i działań na rzecz integracji.</p>

Źródła: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych i programów przyjętych do realizacji na poziomie regionalnym

2.4 Ocena uwarunkowań zewnętrznych – podsumowanie

Należy podkreślić wzrastającą tendencję do postrzegania polityki społecznej jako jednego z ważniejszych elementów stanowiących o standardzie i jakości życia. Unia Europejska wyznaczyła główne kierunki polityki społecznej i stała się przyczynkiem do formułowania kolejnych aktów prawnych określających normy społeczne i prawa należne każdemu Europejczykowi w zakresie pomocy społecznej i dostępności do zdobyczy cywilizacyjnych Starego Kontynentu, które sprzyjają wzrostowi komfortu życia. Przekonanie o rosnącym potencjale ekonomicznym państw członkowskich umacnia się, co można wnioskować po rosnącej liczbie opracowań, analiz i dokumentów powstających na różnych szczeblach zarządzania terytorialnego, w tym opracowań, których celem jest integracja i koordynacja wysiłków i działań wielu podmiotów oraz instytucji oddziałujących na politykę społeczną Europy. Pracom tym towarzyszy chęć poznania i zrozumienia prawidłowości w funkcjonowaniu zjawisk społecznych, co znajduje wyraz w coraz liczniejszych już wykonanych i planowanych do wykonania w przyszłości opracowaniach i studiach poświęconych tym zjawiskom. Większa znajomość prawidłowości i uwarunkowań, jakim podlega społeczność europejska przyczyni się do poprawy skuteczności dokonywania ocen lub prognoz zmian zachodzących w obszarze społecznym. Wobec złożoności problematyki społecznej taką sytuację należy uznać za szansę dalszego skutecznego rozwiązywania problemów społecznych i prowadzenia działań integracyjnych.

Na szczeblu krajowym polityka społeczna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Powstające kolejno krajowe strategie, w tym Narodowa Strategia Spójności w ramach NSRO, czy Program Operacyjny Kapitał Ludzki są ważnymi instrumentami sterowania polityką społeczną. Dają one szansę na koordynację, większą spójność, a w efekcie wzajemne wzmacnianie działań Państwa z podejmowanymi na innych szczeblach działaniami zwłaszcza w obszarach zarządzanych przez samorząd wojewódzki i terytorialny.

Samorządy natomiast od lat wspierane są przez liczne organizacje pozarządowe rozwiązujące konkretne problemy społeczne i podejmujące działania integracyjne w lokalnych społecznościach, a zwłaszcza w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wyrazem polityki Państwa w sferze polityki społecznej jest skuteczne scedowanie na rzecz poszczególnych poziomów polskiego samorządu znaczącej odpowiedzialności za politykę społeczną. Warunkiem wzmocnienia przewidywanych korzyści winny być przemyślane i dobrze zorganizowane działania promocyjne i poszerzenie informacji o możliwościach tworzenia projektów w oparciu o środki UE. Działania te winny być skierowane do instytucji zarządzających poszczególnymi segmentami pomocy społecznej, organizacji pozarządowych i bezpośrednich beneficjentów prowadzonej polityki społecznej.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny, Program Operacyjny Kapitał Ludzki powoduje potrzebę reorganizacji punktów odniesienia wykorzystywanych przy tworzeniu planów rozwoju i projektów na niższych szczeblach zarządzania terytorialnego, ponieważ istotne znaczenie w latach 2008 - 2013 zyskuje możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Uwarunkowania wewnętrzne wynikają z przyjętych na szczeblu Miasta Kalisza dokumentów strategicznych i programów sektorowych. Najważniejszym dokumentem miasta wyznaczającym kierunki działań dla poszczególnych celów strategicznych jest Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013. Natomiast w zakresie finansowania istniejących już programów sektorowych i tych, które powstaną z inspiracji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza istotną rolę odgrywa Program Operacyjny Kapitał Ludzki na szczeblu regionalnym oraz wdrożenie Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013. Dokumenty te zostały omówione w uwarunkowaniach zewnętrznych. Szczegółowe omówienie dokumentów opracowanych na szczeblu miasta przedstawiono poniżej w formie tabelarycznej.

Bardzo istotnym elementem wpływającym na prowadzenie skutecznej polityki społecznej są uwarunkowania wynikające bezpośrednio z oceny bieżącej sytuacji społeczno - gospodarczej Miasta Kalisza i możliwych do zidentyfikowania trendów w takich obszarach jak m.in. bezrobocie, problemy społeczne i demograficzne, dostęp do edukacji i infrastruktury społecznej oraz świadczeń medycznych, o czym traktuje bilans otwarcia rozpoczynający się od rozdz.3.2.

3.1.Uwarunkowania wynikające z przyjęcia dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu lokalnym

Tabela 4 Ważniejsze dokumenty strategiczne obowiązujące w mieście Kaliszu dotyczące obszaru rozwiązywania problemów społecznych

1.	<p align="center">Strategia Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013 oraz Plan Rozwoju Lokalnego Miasta Kalisza na lata 2006-2013</p>
	<p>W celach strategicznych zapisanych w Strategii Rozwoju Kalisza oraz w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta Kalisza jest zapewnienie optymalnego rozwoju społeczno-gospodarczego i zapewnienie oraz stworzenie możliwie jak najlepszych warunków życia jego mieszkańcom. Na szczególną uwagę zasługują zadania z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, tj.:</p> <p>Kreowanie Nowoczesnej gospodarki wzmacniającej pozycję Kalisza jako lidera w regionie Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie przedsiębiorczości; • Budowa nowoczesnego rynku pracy; <p>Poprawa jakości życia w mieście. Realizacja tego celu wymaga przyjęcia kierunków rozwoju skoncentrowanych na potrzebach rekreacyjnych i zdrowotnych społeczeństwa. Cel ten osiągnąć będzie poprzez modernizację i budowę infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej. Budowa infrastruktury sportowej ułatwi dostęp i prawidłowy rozwój psychofizyczny młodzieży uczącej się. Inwestycje w zakresie oświaty pozwolą na podniesienie konkurencyjności mieszkańców Kalisza na rynku pracy. Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie systemu edukacyjnego miasta; • Wzmacnianie kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej atrakcyjności miasta; • Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym; • Kreowanie warunków dla rozwoju zasobów mieszkaniowych; • Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców; • Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta. <p>Wzmacnianie tożsamości miasta. Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie więzi społecznych w mieście. <p>Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowę nowych i modernizację istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych, • rozwoju klubów sportowych w oparciu o nową infrastrukturę.
2.	<p align="center">System profilaktyki i opieki nad dziećmi i rodziną w mieście Kaliszu</p> <p>System profilaktyki i opieki nad dziećmi i rodziną w mieście Kaliszu jest dokumentem określającym kierunki i strategię działań mających na celu pomoc dziecku i rodzinie w kryzysie, poprzez przywrócenie integralności życia rodziny i jej wzmocnienie, a nie potęgowanie jej izolacji i wyobcowania. Instytucją odpowiedzialną za koordynację systemu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu. System stanowi podbudowę do tworzenia różnego typu programów, na których realizację istnieje możliwość pozyskania środków finansowych z zewnętrznych źródeł finansowania w tym środków unijnych. Podstawowym celem systemu jest pomoc dzieciom i rodzinom znajdującym się w kryzysie poprzez pełną koordynację działań instytucji publicznych i niepublicznych oraz poprawa funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym, jakim jest miasto Kalisz. Realizacja tego celu będzie następować poprzez:</p> <p>I. Zapobieganie umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną tak, aby było to czynnością ostateczną i doraźną.</p> <p>II. Dążenie do stanu, w którym umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną, będzie wiązało się z umieszczeniem dziecka w rodzinie zastępczej lub innej formie opieki zastępczej.</p> <p>III. Pomoc rodzinom naturalnym w taki sposób by możliwy był powrót do domu dzieci umieszczonych poza rodziną.</p> <p>System określa następujące kierunki rozwoju:</p> <p>1. Dalszy rozwój i rozbudowa dziennych form opieki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie działalności istniejących już świetlic i placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz powstawanie nowych; • zwiększenie stopnia upowszechnienia wychowania przedszkolnego – objęcie nim większej liczby dzieci ze środowisk zagrożonych społecznie. • Stworzenie możliwości uzyskania wczesnej, wyspecjalizowanej i kompleksowej pomocy dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym lub zagrożonym niepełnosprawnością.

	<p>2. Utworzenie zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wielorodzinnych, • specjalistycznych, • o charakterze pogotowia rodzinnego, • samodzielnych mieszkań funkcjonujących przy Domu Dziecka w Kaliszu dla starszych wychowanków, <p>3. Zorganizowanie grup wsparcia dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodziców naturalnych, • rodzin zastępczych, • wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. <p>4. Szkolenia dla rodziców niewydolnych wychowawczo.</p> <p>5. Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży dotyczących profilaktyki uzależnień.</p> <p>6. Wspieranie i rozwój różnorodnych form wypoczynku letniego dzieci i młodzieży.</p> <p>7. Rozwój wolontariatu, w którym tkwi duża siła przyszłej opieki prorodzinnej.</p> <p>8. Rozwój alternatywnych form pomocy w sytuacjach kryzysowych dla młodzieży zagrożonej demoralizacją i uwikłanej w różnego typu problemy.</p>
3.	<p>Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2008 rok</p>
	<p>Zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych miasta Kalisza. Koordynacja realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy do zadań Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miejskiego w Kaliszu, który współpracuje z realizatorami poszczególnych zadań programu.</p> <p>Realizacja Programu odbywa się we współpracy z jednostkami pomocy społecznej, szkołami, policją, sądem, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz kościołami, związkami wyznaniowymi i osobami fizycznymi (tzw. realizatorami), które posiadają odpowiednie kwalifikacje do realizacji zadań.</p> <p>W szczególności zadania własne miasta obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pomoc terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych od alkoholu. 2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. 3) Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży. 4) Kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi, a także zakazu reklamy. 5) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.
4.	<p>Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2008</p>
	<p>Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 z 2005 r. poz. 1485 z późn. zm.) Rada Miejska Kalisza uchwaliła 27 grudnia 2007 roku Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2008 rok, który określa zadania własne miasta Kalisza zgodne z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem. 2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej. 3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, a w szczególności zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo- wychowawczych i socjoterapeutycznych. 4) Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii. 5) Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.
5.	<p>Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2008-2011</p>

	<p>Do zadań własnych miasta należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Rozpowszechnienie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutki społeczne wynikające z pozostawiania ofiar i świadków w sytuacji przemocy przez wiele lat, stanowią poważne wyzwanie. Program ten jest propozycją systemowych, kompleksowych i długofalowych działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie. Zakłada tworzenie oraz wspieranie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opartego na współpracy wielu służb, instytucji i organizacji pozarządowych. Warunkiem osiągnięcia założonych celów będzie współdziałanie w realizacji zadań wielu organizacji i instytucji oraz podpisanie porozumień o współpracy z kluczowymi dla przeciwdziałania przemocy w rodzinie partnerami, takimi jak: policja, sądy, prokuratura.</p> <p>Program określa kierunki działań prewencyjnych, wskazuje zadania pomocowe kierowane do poszczególnych członków rodzin, w których przemoc występuje oraz proponuje działania zwiększające kompetencje i profesjonalizm osób udzielających pomocy. Uwzględnia problemy różnych grup społecznych doznających przemocy w rodzinie oraz odpowiada na istniejące potrzeby wskazywane przez społeczności lokalne. Wyznacza także zadania, które należy bezwzględnie podjąć np. dotyczące ochrony praw osób najstarszych, w szczególności dzieci.</p> <p>Realizacja zadań zawartych w Programie pozwala na systemowe podejście do problemu przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności dotychczasowych działań kierowanych do rodzin, w których, ten problem występuje.</p> <p>Cel ogólny: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których występuje przemoc.</p> <p>Celami szczegółowymi Programu są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, 2) zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych, 3) zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, 4) dostosowanie zasobów istniejących na terenie m.st. Kalisza do potrzeb tworzonego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 5) zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin, 6) zintegrowanie środowisk i działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie.
<p>6.</p>	<p>Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kaliszu na lata 2008-2012 (projekt)</p>
	<p>Program adresowany jest do trzech najważniejszych podmiotów występujących w procesie integracji i rehabilitacji zawodowej i społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osób niepełnosprawnych – niepełnosprawni mieszkańcy miasta Kalisza, - pracodawców - w szczególności pracodawców otwartego rynku pracy, - instytucji z otoczenia osób niepełnosprawnych. <p>Wzajemne, dobre relacje między tymi podmiotami z pewnością zagwarantują stworzenie optymalnych warunków do osiągnięcia zamierzonych w programie celów.</p> <p>Program w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych stanowi integralną część Polityki Społecznej Miasta Kalisza.</p> <p>Konsekwentna realizacja programu pozwoli na osiągnięcie założonego celu strategicznego jakim jest:</p> <p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.</p> <p>Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Łatwiejszy dostęp do informacji. 2) Likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych. 3) Likwidacja barier komunikacyjnych i w komunikowaniu się. 4) Zwiększenie dostępu do edukacji. 5) Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych na rynku pracy. 6) Rozszerzenie dostępu do usług medycznych rehabilitacyjnych i specjalistycznych. 7) Integracja osób niepełnosprawnych. 8) Upowszechnienie idei wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych. 9) Zintegrowanie działań podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne.
<p>7.</p>	<p>Program współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2008</p>

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w art. 5 ust. 3 nakłada na organ jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uchwalenia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Program współpracy powstał na gruncie zapisów ustawowych, opinii przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz dotychczasowych doświadczeń. Obejmuje wybrane najważniejsze sfery zadań publicznych, a także rodzaje zadań w ich obszarze, które miasto Kalisz zamierza realizować wspólnie z organizacjami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz określa zasady i formy tej współpracy.

Program stanowi dokument prezentujący politykę samorządu lokalnego wobec organizacji pozarządowych i stanowi element racjonalizacji zadań publicznych podejmowanych wspólnie z tymi organizacjami.

Źródła: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych i programów przyjętych do realizacji na poziomie lokalnym

Podsumowanie

Informacje zebrane w tabeli, przedstawiające wybrane zapisy w dokumentach określających cele strategiczne miasta Kalisza oraz wyznaczone kierunki działania w programach sektorowych świadczą o tym, że znaczenie polityki społecznej i rozwiązywanie konkretnych problemów przy wielu priorytetach gospodarczych miasta jest postrzegane jako jeden z istotnych elementów rozwoju miasta. Dla wielu obszarów miasta Kalisza strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi jeden z istotniejszych elementów przewyższenia problemów społecznych oraz integracji lokalnych społeczności i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Współpraca samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi winna przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych w obszarach miasta zlokalizowanych na mapie problemów społecznych zdefiniowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu.

Powinno to mieć nie małe znaczenie dla organizacji sprawnego zarządzania wszystkimi instrumentami polityki społecznej na całym obszarze miasta tworząc sprzyjające formy integracji sektora publicznego i pozarządowego dla efektywniejszej absorpcji funduszy strukturalnych.

Spójność zamierzeń instytucji sektora społeczno-publicznego z jednostkami organizacyjnymi samorządu lokalnego działających na polu rozwiązywania problemów społecznych w obszarze pomocy społecznej pozwoli m.in. na tworzenie inicjatyw i projektów, koordynacji działań promocyjnych i informacyjnych, a przez to wzmocnienie wysiłków podejmowanych na szczeblu samorządu lokalnego.

3.2. Uwarunkowania demograficzne

Stan i struktura ludności⁹

Miasto Kalisz zamieszkiwało na koniec 2007 roku 105 171 osób nieznacznie mniej niż w roku 2006 r. (o 3,1%). Na 1 km² powierzchni ogólnej miasta przypadało przeciętnie 1 524 osoby, przy średniej dla Polski 122, a dla województwa wielkopolskiego 113.

Kobiety zamieszkałe na terenie miasta Kalisza miały przewagę liczebną nad mężczyznami.

W 2007 r. ich udział w ogólnej liczbie ludności kształtował się na poziomie 53,5% (w województwie wielkopolskim 51,5%). Natomiast współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, wyniósł 115 (w województwie wielkopolskim 106).

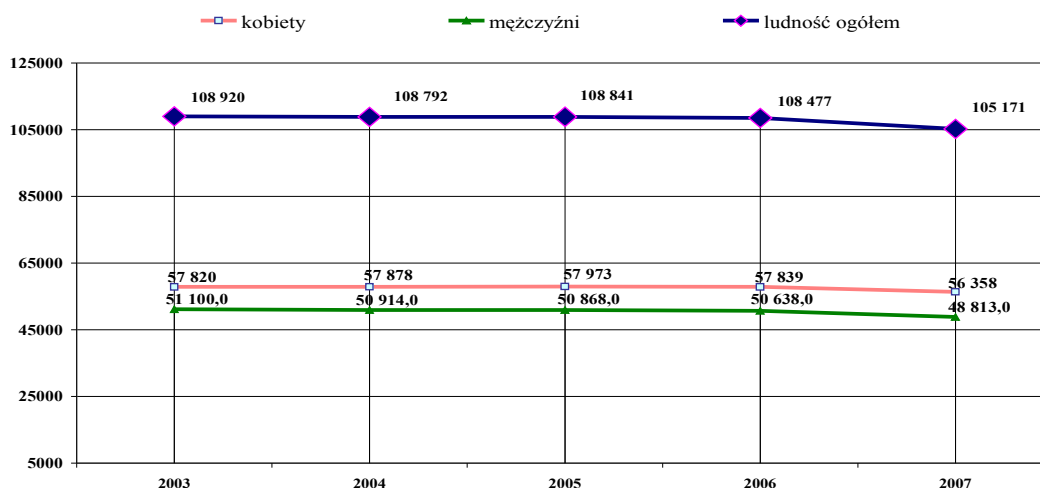
Tabela 5 Podstawowe dane demograficzne – stan na 31.12.2007 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Stan ludności ogółem, w tym:	105 171
mężczyźni	48 813
kobiety	56 358
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem, w tym:	18 813
mężczyźni	9 513
kobiety	9 300
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	70 992
mężczyźni	33 705
kobiety	37 287
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	15 366
mężczyźni	5 595
kobiety	9 771
Urodzenia żywe w 2007 roku	930
Zgony ogółem w 2007 roku, w tym:	1 171
niemowląt	16
Przyrost naturalny	-241

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu

⁹ Opracowano na podstawie danych statystycznych zawartych w Banku Danych Regionalnych, Urzędu Statystycznego w Poznaniu – Podregiony, Powiaty, Gminy oraz danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Wykres 1 Struktura ludności miasta Kalisza w latach 2003-2007

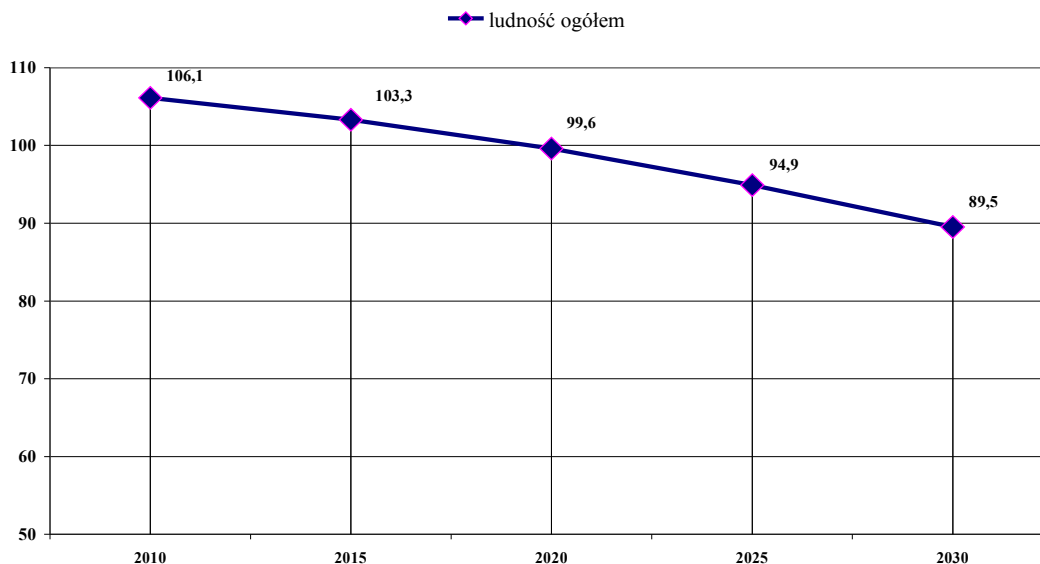

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

W latach 2003-2004 i 2006-2007 odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności miasta Kalisza natomiast w roku 2005 odnotowano mały wzrost liczby ludności w porównaniu do roku 2004 oraz ujemny przyrost naturalny, a także przewagę odpływu migracyjnego nad napływem migracyjnym.

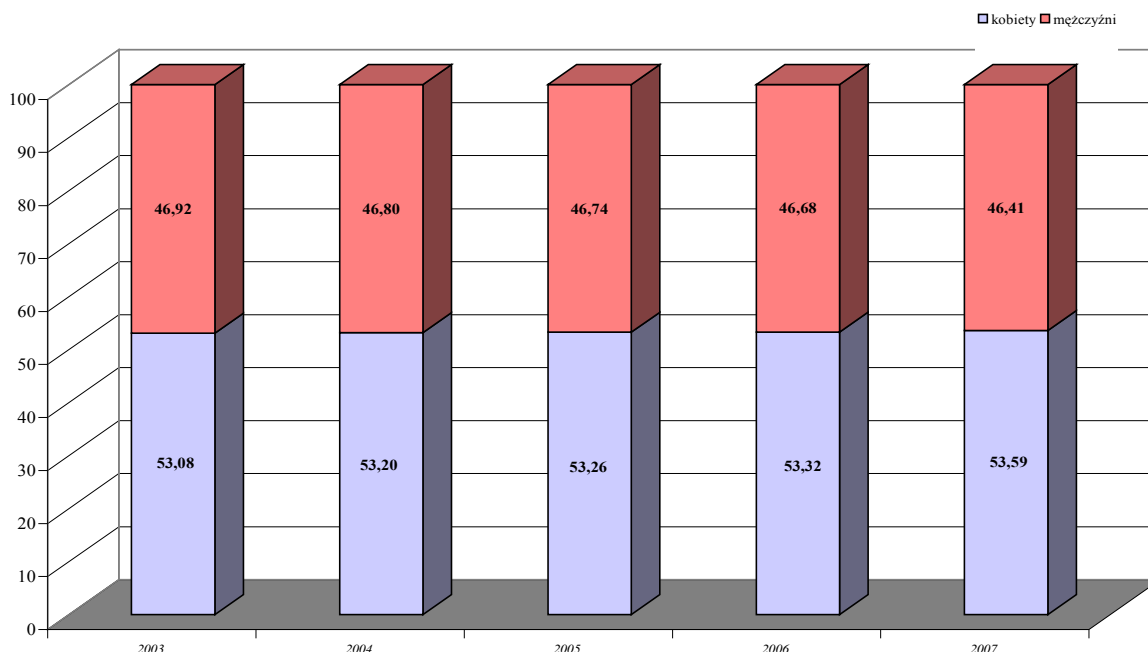
Ponadto według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców do roku 2030 sukcesywnie będzie spadać, co oznacza wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza młodszych roczników (wyż demograficzny lat osiemdziesiątych) oraz będzie wzrastała liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2 Prognoza ludności w tys. miasta Kalisza w latach 2010-2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Wykres 3 Struktura procentowa ludności według płci w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

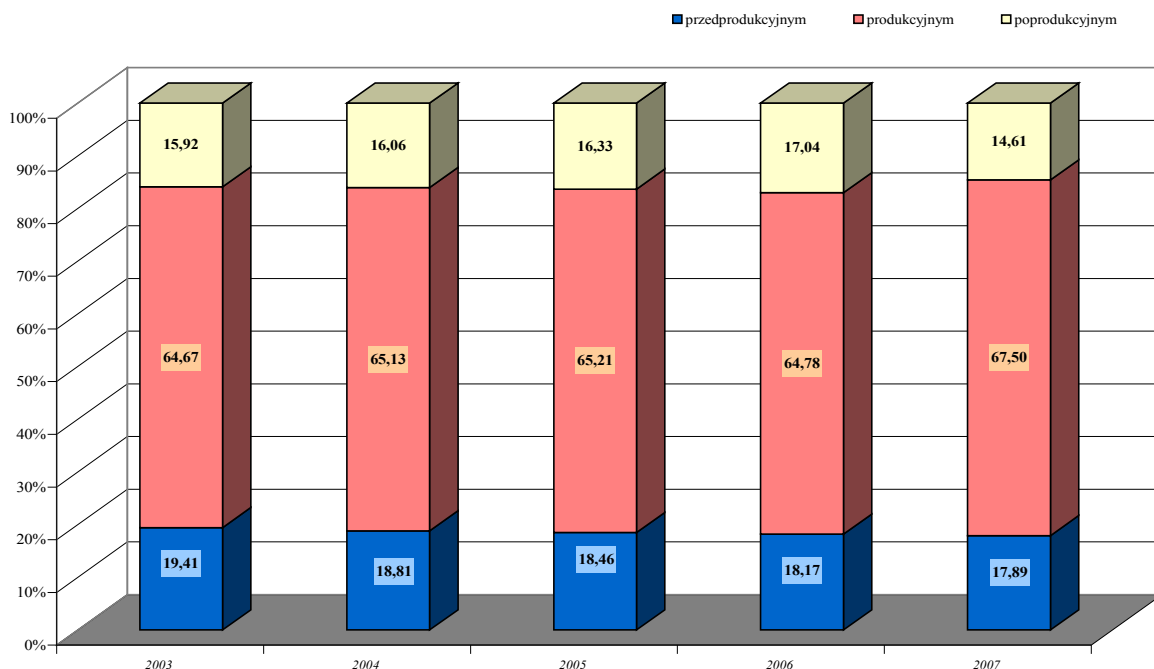
Struktura ludności miasta wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2007 ukazuje przewagę ludności w wieku produkcyjnym, która stanowi 67,50% ludności ogółem. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 17,89% ludności zamieszkującej obszar miasta, natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na poziomie 14,61% ludności ogółem.

Analizując populację miasta Kalisza według ekonomicznych grup wiekowych na przełomie lat 2003-2006 zauważa się procentowy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście ludność w wieku poprodukcyjnym kosztem grupy mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Wprawdzie w roku 2007 obserwujemy odwrót od tej tendencji (wzrost urodzeń) głównie spowodowany urodzinami dzieci rodziców z wyżu demograficznego poprzednich lat, jak i poprawą warunków ekonomicznych. Ten fakt zmienił jedynie okresowo procentowy podział poszczególnych grup ekonomicznych nie mniej w dłuższej perspektywie do roku 2030 udział osób w wieku poprodukcyjnym będzie rósł w mieście i powiecie lawinowo.

W chwili obecnej proces starzenia ludności Wielkopolski jest umiarkowany podobnie jak miasta Kalisza, jednakże stale się pogłębiający. W świetle aktualnej prognozy demograficznej w latach 2003-2010 nastąpi przyrost ludzi starych o 62 tys. (wzrost o 13% w stosunku do 2003 roku), w tym samym okresie osób w wieku produkcyjnym wzrośnie o 10%. Natomiast do roku 2020 o 272 tys. (wzrost o 59% w stosunku do 2003), w tym samym okresie osób w wieku produkcyjnym zmaleje o 1,5% w stosunku do roku 2003, a do roku 2030 osób starych przybędzie aż o 389 tys. (wzrost o 84% w stosunku do 2003 roku)¹⁰, w tym samym okresie ilość osób w wieku produkcyjnym zmaleje o 7% w stosunku do roku 2003. Tempo wzrostu ludności w starszym wieku pozwala na stwierdzenie, iż w niedalekiej przyszłości region wielkopolski należeć będzie do regionów o intensywnym procesie starzenia się ludności. Wykres numer 5 obrazuje jedynie stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjny + poprodukcyjny) i w rzeczywistości zmienia się w zależności od liczby urodzin w danym roku przy rosnącym udziale osób w wieku poprodukcyjnym.

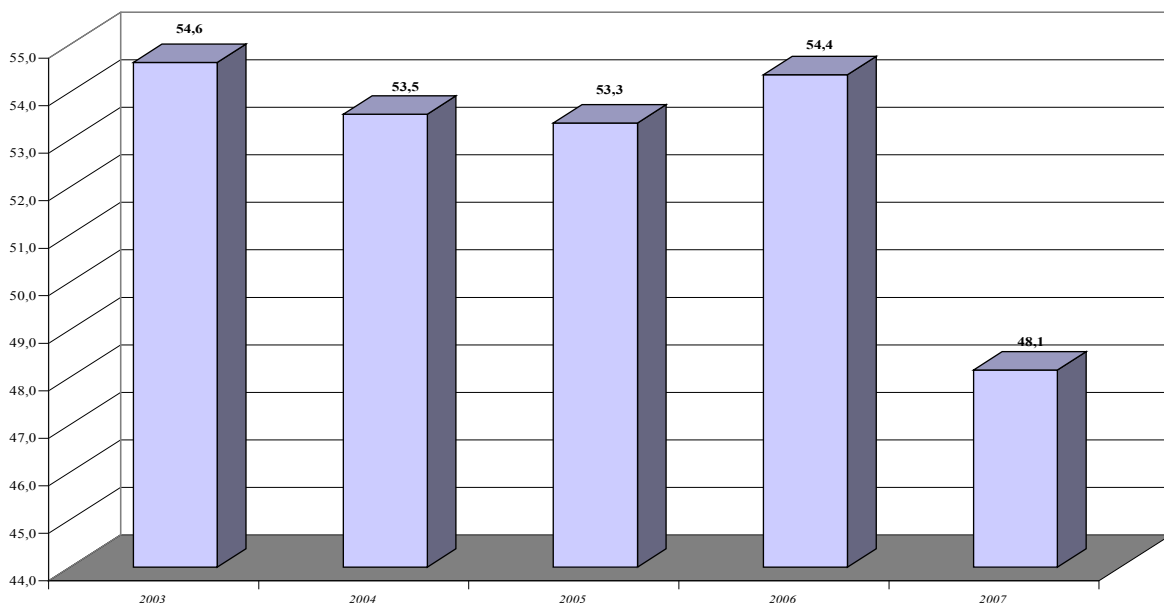
¹⁰ Na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu

Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Wykres 5 Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Ruch naturalny ludności¹¹

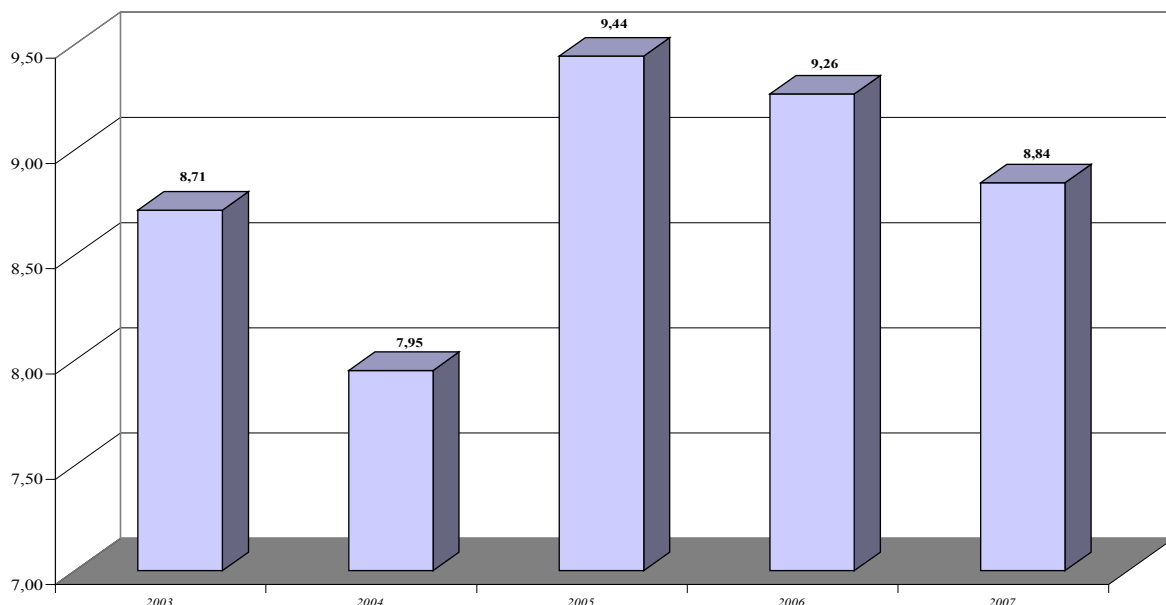
Na stan i strukturę ludności miasta Kalisza duży wpływ miały zjawiska demograficzne określane jako ruch naturalny ludności.

W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2007 r. w mieście Kaliszu nie zaobserwowano znaczących zmian w wielkości współczynników demograficznych

¹¹ Opracowano na podstawie danych zawartych w Banku Danych Regionalnych oraz danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu

liczonych na 1000 ludności. Współczynnik urodzeń żywych, który w 2006 r. wynosił 9,26‰, w 2007 r. zmalał o 0,42‰ do poziomu 8,84 ‰.

Wykres 6 Urodzenia żywe w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

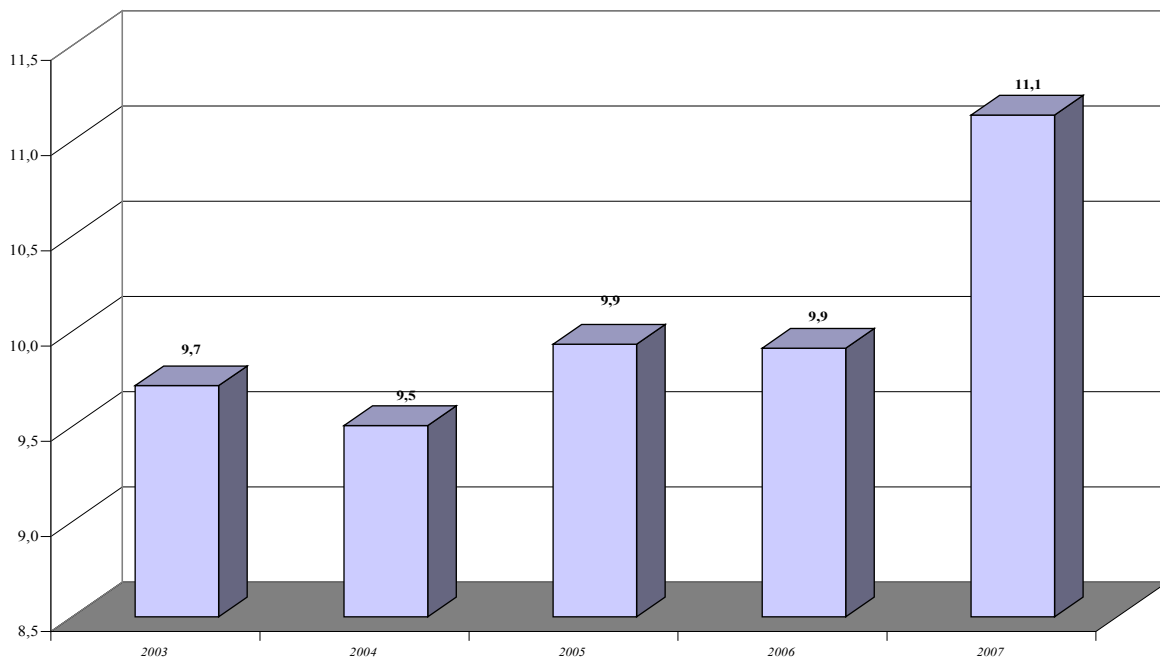

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Współczynnik zgonów zwiększył się z poziomu 9,9‰ w 2006 r. do 11,1‰ w 2007 r.

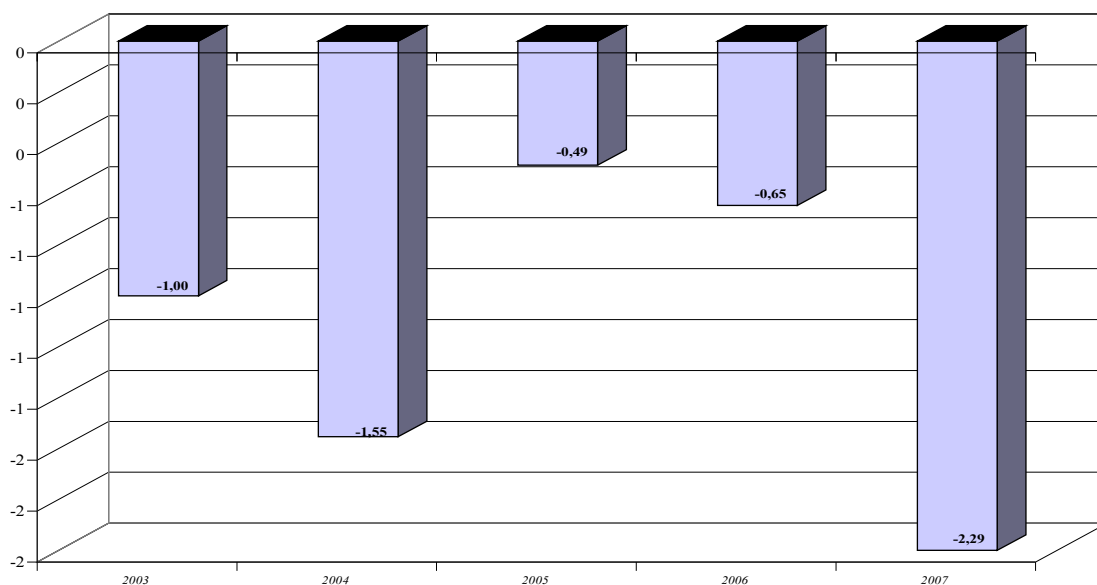
W 2007 r. w mieście Kaliszu zaobserwowano także zmianę współczynnika niż przed rokiem przyrost naturalny; współczynnik liczony na 1000 ludności wyniósł -2,29‰ (-0,65‰ w 2006 r.).

Wykres 7 Zgony w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności – stan na 31.12.06 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Wykres 8 Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

Czynnikami wpływającymi na spadek lub przyrost liczby ludności na terenie miasta Kalisza są również migracje, zarówno wewnętrzne i zagraniczne. Saldo migracji liczone na 1000 ludności na terenie miasta Kalisz, w 2006 roku wyniosło – 3,22‰, zaś w roku 2005 -1,90‰, wzrost o 1,32‰.

3.3.Uwarunkowania ekonomiczne

3.3.1.Bezrobocie w mieście Kaliszu¹²

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu na dzień 31 grudnia 2007 r. wynosiła **5 878** osób, w tym **3 698** kobiet, tj. 62,9%. W liczbach tych znajdowało się **3 436** osób bezrobotnych zamieszkałych na terenie miasta Kalisza.

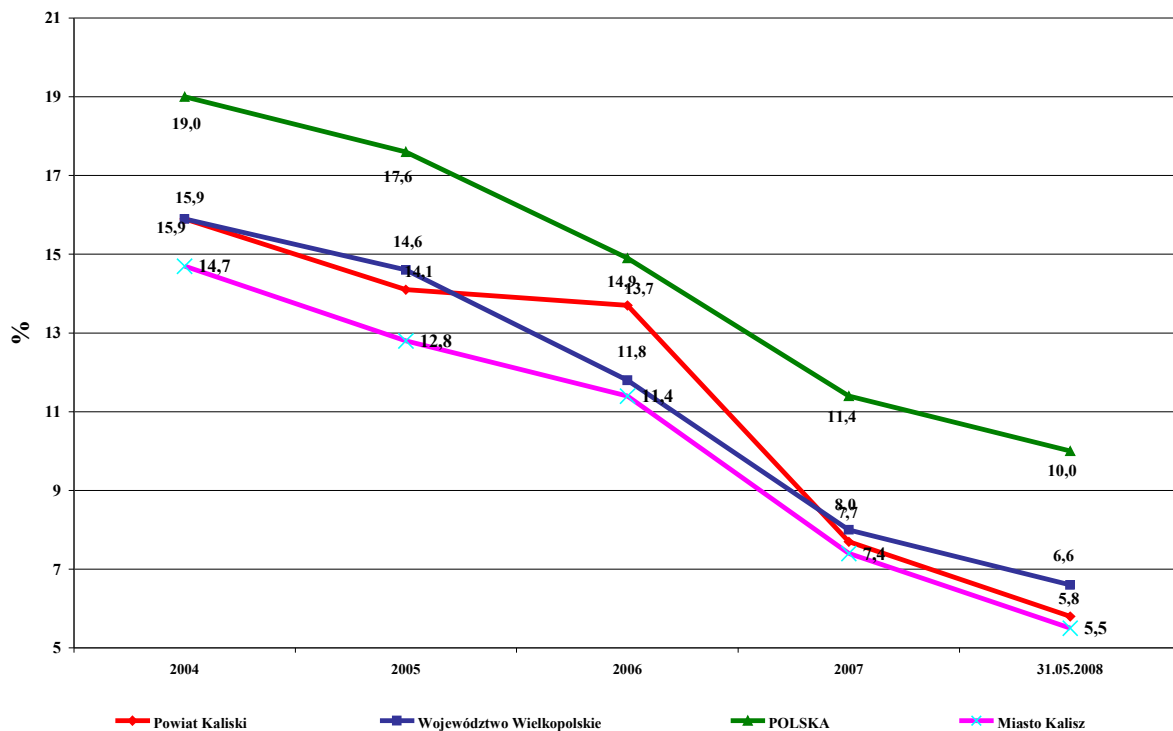
Bezrobotne kobiety w liczbie **2 112** osób stanowiły na koniec grudnia 2007 roku 61,46% ogółu bezrobotnych. W porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku ich liczba spadła o 1 176 osób (35,7%). Bezrobocie wśród mężczyzn obniżyło się natomiast w porównaniu z grudniem 2006 roku o 879 osób (39%).

Poziom bezrobocia na terenie miasta Kalisza w porównaniu ze wskaźnikiem ogólnokrajowym i wojewódzkim na przestrzeni analizowanego okresu w lata 2004-2007, był niższy. W Polsce i w województwie wielkopolskim w latach 2004-2007 zanotowano na rynku pracy tendencję malejącą.

Na koniec maja 2008 roku stopa bezrobocia w Kaliszu wynosiła **5,5%**, tj. zmniejszyła się do stosunku do grudnia 2007 roku o **1,9%**, oraz o **9,2%** do grudnia 2004 roku.

¹² Opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu oraz danych zawartych na stronie internetowej www.psz.praca.gov.pl

Wykres 9 Stopa bezrobocia w latach 2004-05.2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Na terenie miasta w latach 2004-2007 oraz na podstawie danych z miesiąca marca 2008 roku zaobserwowano ogólny spadek liczby osób bezrobotnych. Poziom bezrobocia w poszczególnych kategoriach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych w mieście Kaliszu w latach 2005-2007

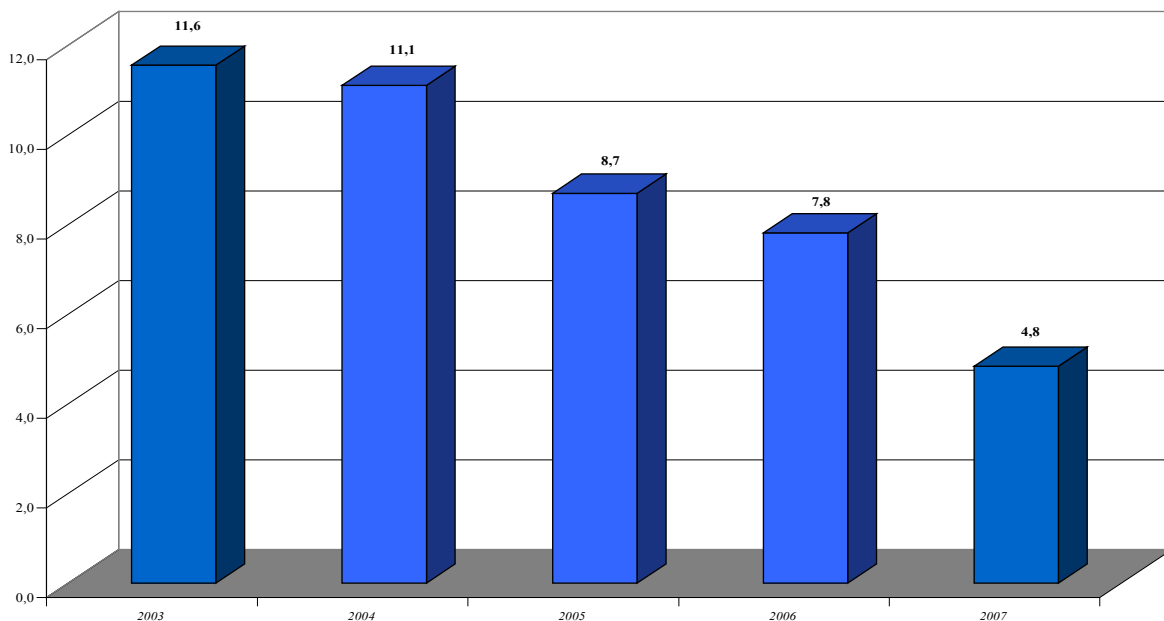
Jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	Marzec 2008
	Ogółem	Ogółem	Ogółem	Ogółem	Ogółem
Bezrobotni ogółem	7146	6174	5491	3436	3120
Bezrobotni z wykształceniem wyższym	473	484	501	427	393
Bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym	1662	1465	1325	852	773
Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	580	490	430	297	269
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	2054	1723	1426	808	731
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	2377	2012	1809	1052	954

Źródło: PUP w Kaliszu

Analizując zjawisko bezrobocia w Kaliszu uwzględniając poziom wykształcenia osób bezrobotnych należy stwierdzić, że wśród bezrobotnych dominują osoby z niskim poziomem wykształcenia. Roku 2007 najwyższy spadek odnotowano w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (o 757 osób w porównaniu z rokiem 2006, tj. o 41,8% oraz o 203 osoby w porównaniu roku 2006 z rokiem 2005, tj. o 10,08%). Kolejną grupą, w której odnotowano znaczny spadek liczby osób bezrobotnych są bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym (spadek o 618 osób w porównaniu z rokiem 2006, tj. o 43,3% oraz o 297 osób w porównaniu roku 2006 z rokiem 2005, tj. o 17,2%). Najmniej liczną grupą osób bezrobotnych były osoby z wykształceniem wyższym, które na koniec 2007 roku stanowiły 12,4% bezrobotnych ogółem tj. 427 osób. W grupie tych osób odnotowany został także spadek ich ogólnej liczby, który wyniósł w porównaniu z rokiem 2006 – 74 osób oraz w porównaniu roku 2006 z rokiem 2005 – 17 osób.

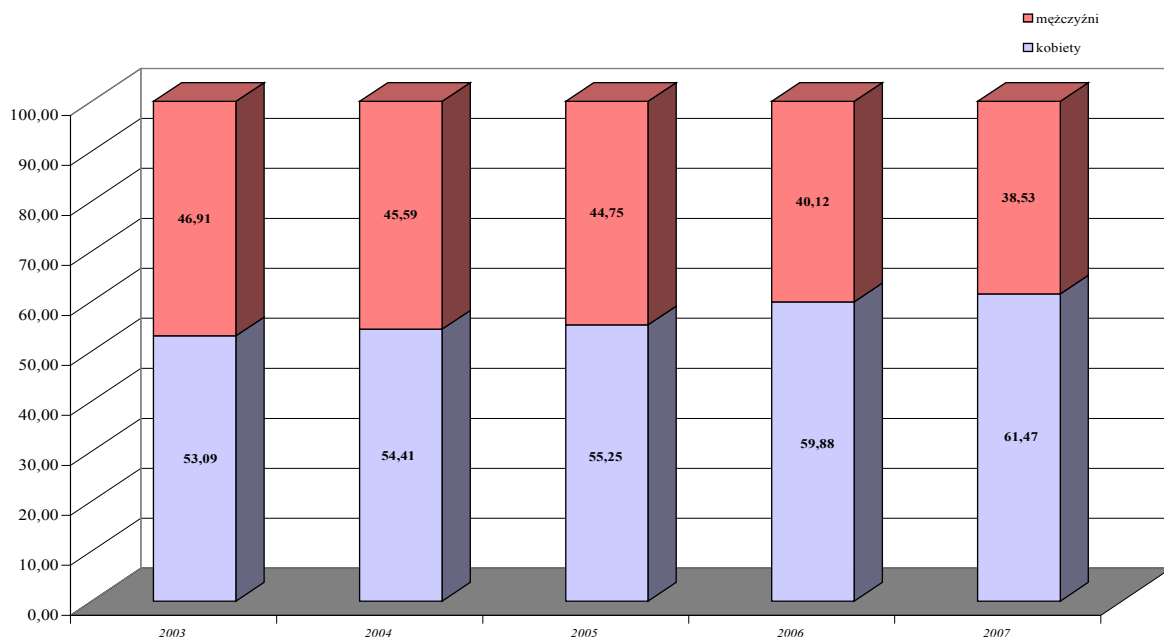
Z poniższego wykresu wynika, że odsetek bezrobocia w mieście Kaliszu na przestrzeni lat 2003-2007 sukcesywnie maleje. Na koniec roku 2007 wynosił on 4,8% w porównaniu do roku 2006 odnotowano spadek o 3%.

Wykres 10 Odsetek bezrobocia¹³ w % na terenie miasta Kalisza w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

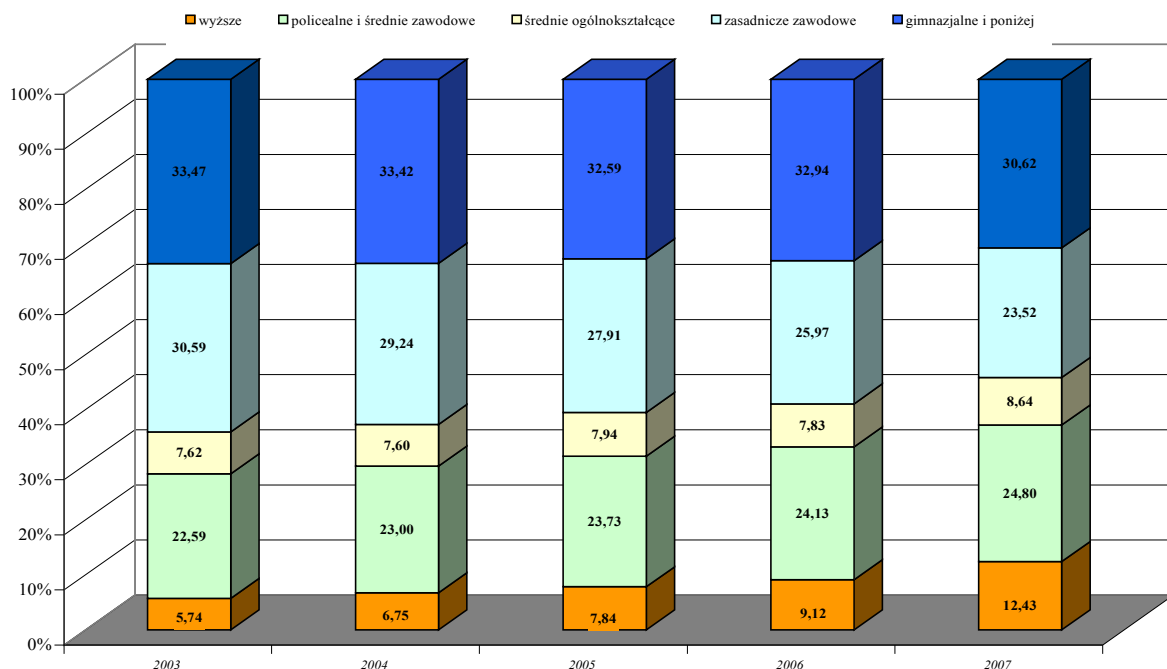
Wykres 11 Struktura procentowa bezrobocia wg płci w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

¹³ Odsetek bezrobocia – procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z uwagi na brak danych dotyczących liczby ludności aktywnych zawodowo niemożliwe jest wyliczenie stopy bezrobocia)

Wykres 12 Struktura procentowa bezrobocia według poziomu wykształcenia w latach 2003-2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Pozytywnie należy ocenić zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych.

W 2007 roku najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 45 do 54 lat (29,2%). Drugą, co do liczebności grupę stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (26,7%). Osoby w grupie wiekowej tj. 35-44 lata stanowiły 20,8% ogólnej liczby bezrobotnych. W porównaniu do 2006 roku procentowy udział osób w grupie wiekowej od 18 do 24 lat zmniejszył się o 0,4%, a w stosunku do roku 2005 o 5,7%. Natomiast zwiększył się udział osób w wyższych kategoriach wiekowych tj. 45-54 oraz 55-59 lat. Wśród bezrobotnych osoby w wieku 60 i więcej lat stanowiły 2,2% na koniec 2007 roku.

Tabela 7 Bezrobotni na terenie miasta Kalisza wg wieku

wiek w latach	bezrobotni ogółem 31. 12. 2005	% bezrobotnych ogółem*	bezrobotni ogółem 31. 12. 2006	% bezrobotnych ogółem*	bezrobotni ogółem 31. 12. 2007	% bezrobotnych ogółem*
18-24	1132	18,3	668	12,2	434	12,6
25-34	1721	27,9	1563	28,5	918	26,7
35-44	1338	21,7	1222	22,3	715	20,8
45-54	1612	26,1	1600	29,1	1002	29,2
55-59	328	5,3	366	6,7	292	8,5
60 i więcej lat	43	0,7	72	1,3	75	2,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu

Dominującą grupą wśród osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, tj. pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, stanowili oni w 2007 roku łącznie 31,1% ogółu bezrobotnych. W grupie osób bezrobotnych od 1 do 3 miesięcy pozostawało 20,8%, w porównaniu do roku ubiegłego odnotowano znaczny wzrost w tej grupie osób tj. o 7,6%.

Tabela 8 Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2006-2007

Wyszczególnienie	2006	% bezrobotnych ogółem*	w tym: kobiety	% kobiet*	w 2007	% bezrobotnych ogółem*	w tym: kobiety	% kobiet*
do 1	449	8,2	195	5,9	378	11,0	176	8,3
od 1-3	723	13,2	383	11,6	713	20,8	416	19,7
od 3-6	625	11,4	406	12,3	380	11,1	238	11,3
od 6-12	861	15,7	498	15,1	379	11,0	247	11,7
od 12-24	1091	19,9	645	19,6	519	15,1	337	16,0
pow.24	1742	31,7	1161	35,3	1067	31,1	698	33,0
Ogółem	5491	100	3288	100	3436	100	2112	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu

Osoby niepełnosprawne

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu na koniec 2007 r. w ewidencji osób niepełnosprawnych pozostawało 407 osób bezrobotnych, w tym 215 kobiet. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 11,8% i w stosunku do roku ubiegłego zmniejszył się o 3,1%, a w stosunku do 2004 roku o 4,75%.

Tabela 9 Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni na terenie miasta Kalisza w latach 2004-2007

lata	Stan ogółem		Z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
2004	504	257	40	18
2005	506	244	54	28
2006	478	228	50	28
2007	407	215	31	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kaliszu

3.3.1.1. Przedsiębiorczość ¹⁴

Na terenie miasta Kalisza na koniec roku 2007 działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadziło **11 303** podmioty gospodarcze. Natomiast w roku 2006 działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru REGON prowadziły 11 421 podmioty gospodarcze, tj. o 118 podmiotów mniej niż w roku 2006.

Tabela 10 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2006
Rolnictwo, leśnictwo	256	273	262
Przemysł	1 155	1 153	1 126
Budownictwo	940	925	913
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	4 116	3 993	3 802
Hotele i restauracje	257	252	254
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	718	687	677
Pośrednictwo finansowe	443	445	431
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	2099	2 109	2 133
Ogółem	11 762	11 620	11 421

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Miasto Kalisz należy do wiodących ośrodków gospodarczych w kraju, wśród miast o porównywalnej charakterystyce ludnościowo-przestrzennej. W szeroko rozumianym obszarze gospodarczym Wielkopolski Kalisz jest drugim ośrodkiem po Poznaniu.

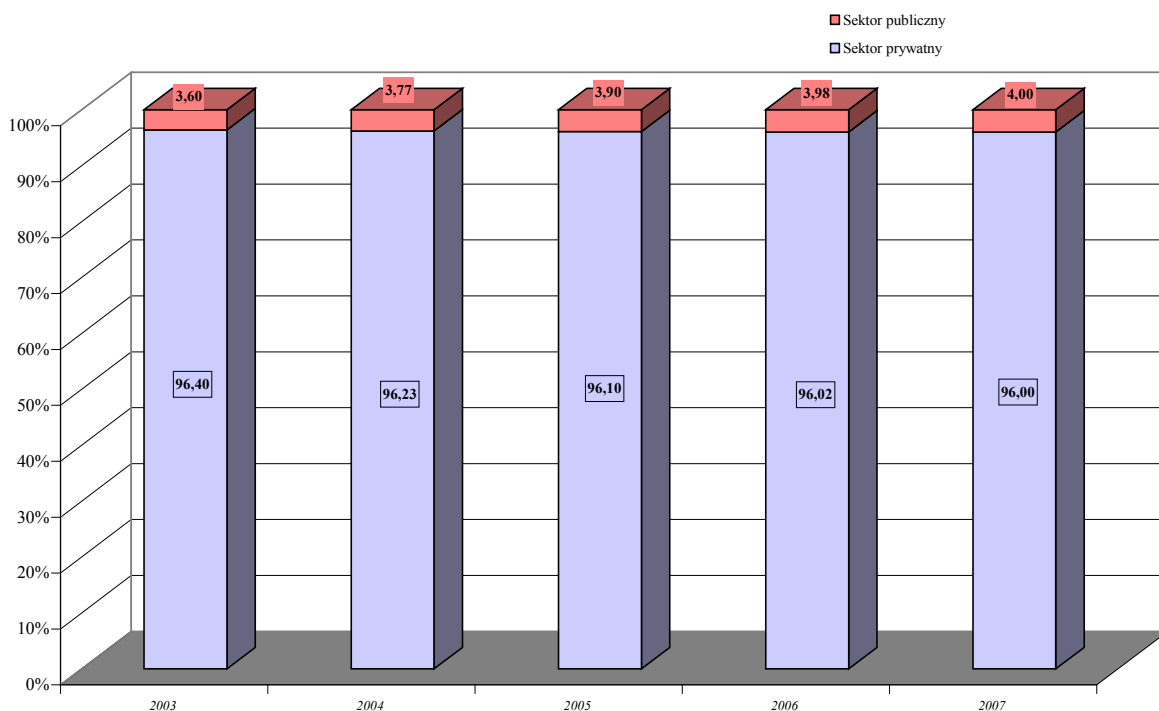
Wg podziału na sektory własnościowe na terenie miasta Kalisza dominują podmioty gospodarcze funkcjonujące w sektorze prywatnym.

W gospodarce miasta dominuje przemysł, jednak zatrudnienie w usługach i handlu również jest wysokie. W Kaliszu działa ponad 11 tys. firm, w tym 127 z kapitałem zagranicznym. Firmy zagraniczne są największymi pracodawcami w mieście. Najważniejszą branżą jest przemysł lotniczy (4 firmy o światowej renomie, razem ok.3 tys. pracowników). Na terenie miasta usytuowane jest centrum produkcji części i zespołów do AGD (3 firmy włoskie i 1 niemiecka), kooperujące z zakładami produkcji finalnej w Łodzi i Wrocławiu.

Szanse na sukces mają również inwestorzy w przemyśle spożywczym (działa znana firma „Kaliszanka”), lekkim, elektromaszynowym, motoryzacyjnym oraz w logistyce i turystyce. W ostatnich latach odbudowują swoją silną pozycję na rynkach krajowych i zagranicznych kaliskie przedsiębiorstwa przemysłu lekkiego jak Wistil, Haft, Runotex; do potentatów należy BIG STAR Ltd., którego główne centrum zarządzania, produkcji i dystrybucji jest właśnie w Kaliszu.

¹⁴ Opracowano na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kaliszu, Banku Danych Regionalnych oraz informacji zawartych na stronie internetowej www.kalisz.pl

Wykres 13 Struktura procentowa podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

3.4. Uwarunkowania społeczne

3.4.1. Dostęp do edukacji¹⁵

Na system edukacji w mieście Kaliszu składa się 20 szkół podstawowych, 8 gimnazjów, 34 szkoły ponadgimnazjalne, 2 szkoły policealne i pomaturalne.

Ponadto na terenie miasta Kalisza funkcjonują żłobki i przedszkola dla dzieci. Żłobki są placówkami, które stanowią zaplecze opieki zdrowotnej z uwagi na charakter świadczonych usług. Głównym zadaniem ich jest opieka nad dziećmi do lat 3. Dzieci przebywające w żłobkach na koniec 2006 r. miały zapewnioną opiekę w trzech placówkach położonych na terenie miasta Kalisza. Łącznie przebywało w ciągu roku w tych placówkach 376 dzieci.

Przedszkola stanowią ważny etap socjalizacji dzieci, które rozpoczynają edukację w szkołach podstawowych, w tym szczególnie dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo, które z uwagi na trudną sytuację materialną nie mogą zapewnić dzieciom takiej formy opieki. Ponadto prowadzona jest również placówka przedszkolna przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, w której udostępniono nieodpłatnie 25 miejsc dla dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Przedszkole to stanowi duże wsparcie dla rodzin i służy rozwojowi dziecka.

Na terenie miasta Kalisza występuje od kilki lat ujemny przyrost naturalny również z roku na rok na rok maleje liczba uczniów.

W mieście Kaliszu istnieje rozbudowany system szkolnictwa na poziomie średnim: licea ogólnokształcące, licea techniczne/zawodowe i technika. Funkcjonują także szkoły o profilu technicznym – zasadnicze szkoły zawodowe funkcjonujące w ramach Zespołu Szkół. Istnieje także sieć szkół zajmujących się

¹⁵ Opracowano na podstawie informacji udostępnionych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu oraz Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Kaliszu

edukacją w ramach systemu zaocznego lub wieczorowego, których oferta edukacyjna jest adresowana dla osób dorosłych i pracujących.

Ponadto na terenie miasta funkcjonuje Centrum Kształcenia Ustawicznego i Centrum Kształcenia Praktycznego.

Tabela 11 Liczba uczniów wg szkół

Wyszczególnienie	Liczba uczniów			
	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Szkoły podstawowe	7383	6945	6748	7209
Gimnazja	4103	3952	3798	4158
Zasadnicze szkoły zawodowe	6216	5197	5146	2036
Licea ogólnokształcące	3678	3573	3516	3731
Szkoły specjalne	603	632	610	191

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu, Wydział Edukacji

Tabela 12 Wykaz szkół na terenie miasta Kalisza w roku szkolnym 2006/2007

Rodzaj szkoły	Ilość szkół	Liczba uczniów	Liczba absolwentów
Szkoły podstawowe	20	7 209	1 183
Gimnazja	8	4 158	1 229
Zasadnicze szkoły zawodowe	8	2 036	354
Licea ogólnokształcące	6	3 731	1 083
Licea profilowane	7	808	210
Technika	9	2 289	368
Technika uzupełniająca	4	448	67
Szkoły policealne i pomaturalne	2	1 668	63
Szkoły podstawowe specjalne	3	190	34
Gimnazja specjalne	3	162	24
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	1	191	49
Razem	71	22 890	4 664

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu, Wydział Edukacji

Ośrodki wychowawcze – 2

Poradnia psychologiczno-pedagogiczna – 1

Na terenie miasta Kalisza funkcjonują również uczelnie wyższe lub wydziały zamiejscowe uczelni mających swoje siedziby w innych ośrodkach akademickich m.in. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu, Wyższe Seminarium Duchowne, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM w Poznaniu, Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki w Łodzi - Wydział zamiejscowy w Kaliszu. Uczelnie te kształtują możliwości edukacji, zarówno pod kątem potrzeb rynku pracy, jak i rozwoju systemów kształcenia ustawicznego.

Szczególne znaczenie oraz wysoką pozycję w mieście Kaliszu ma Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu, która utworzona została 15 lipca 1999 roku. Początkowo kaliska uczelnia miała sprostac potrzebom lokalnego środowiska, obecnie stała się ważnym ośrodkiem kształcenia dla młodzieży nie tylko z Kalisza i Południowej Wielkopolski, ale też z innych regionów Polski. W ciągu ostatnich kilku lat PWSZ w Kaliszu stała się najlepszą tego typu uczelnią w Polsce (rankingi: Newsweek Polska 2005, Rzeczpospolita i Perspektywy 2007 i 2008).

Istotą kształcenia w wyższych szkołach zawodowych jest przygotowanie młodzieży do sprostania wymogom regionalnego rynku pracy. Uczelnia

uwzględnia potrzeby lokalnych środowisk i rozwija kreatywność przyszłych uczestników życia gospodarczego i społecznego. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu przygotowuje kadry, równoważąc kształcenie ogólne (teoretyczne) z aspektami praktycznymi, ściśle zawodowymi.

Uczelnia dba również o kształtowanie postaw obywatelskich wśród studentów, czego wyrazem jest ścisła współpraca władz z samorządem studenckim, którego przedstawiciele zasiadają w Senacie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu.

3.4.2. Dostęp do usług zdrowotnych¹⁶

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie miasta Kalisza zapewniają 42 Zakłady Opieki Zdrowotnej oraz 23 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej.

W zakresie ochrony zdrowia, mieszkańcy Kalisza w 2006 roku mają dostęp do szerokiego wachlarza rozmaitych usług medycznych. W mieście funkcjonowało 55 przychodni i dwa szpitale: Szpital Zespolony im. L. Perzyny i Wojewódzki Szpital Matki i Dziecka, (które zostały z dniem 1 stycznia 2006 r. połączone), posiadające łącznie 1 067 łóżek. Ponadto mieszkańcy korzystają z usług Wojewódzkiego Specjalistycznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej Chorób Płuc i Gruźlicy w Wolicy koło Kalisza.

Liczba lekarzy, w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, była wyraźnie większa w Kaliszu niż średnio w województwie (odpowiednio 29,7 i 19,8). Podobną sytuację odnotowano w przypadku liczby stomatologów w Kaliszu: 2,3 stomatologów na 10 tys. mieszkańców zaś w województwie tylko 1,7.

Tabela 13 Leczeni w szpitalach (bez ruchu międzyoddziałowego) w latach 2004-2006

Powiaty	2004r.		2005r.		2006r.	
	publicznych	publicznych i nie-publicznych	publicznych	publicznych i nie-publicznych	publicznych	publicznych i nie-publicznych
Wielkopolska	563 366	592 583	576 173	606 897	599 619	634 373
z tego:						
M. Poznań	206 592	221 085	219 984	233 460	223 157	238 117
M. Kalisz	30 830	30 830	32 501	32 501	31 966	31 966
M. Konin	32 351	32 351	32 623	32 623	33 485	33 485
M. Leszno	13 327	13 327	13 359	13 359	17 730	17 730
Powiat kaliski	3 154	3 154	3 488	3 488	3 921	3 921

Źródło: Wielkopolskie Centrum Zdrowia Publicznego

Dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców Kalisza realizowane są liczne programy profilaktyczne m.in.:

- Wczesne wykrywanie chorób piersi kobiet.
- Wczesne wykrywanie chorób płuc dla kobiet i mężczyzn.
- Program profilaktyki chorób układu krążenia dla kobiet i mężczyzn.
- Medycyna sportowa dla młodzieży do 21 roku życia czynnie uprawiających sport.
- Program wczesnego wykrywania dysplazji stawu biodrowego u niemowląt.
- Program wczesnego wykrywania schorzeń i chorób kręgosłupa.
- Program edukacji przedporodowej „Szkoła Rodzenia”.
- Miejski program zdrowotny dotyczący profilaktyki raka czerniaka.
- Festyn zdrowotny „Białe Soboty”.

¹⁶¹⁵ Opracowano na podstawie danych uzyskanych z Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego oraz Wydziału Spraw Społecznych i Mieszkaniowych

- Wykrywanie wad postawy u dzieci w wieku od 6 do 12 lat.
- Program edukacyjny pn. „Ratowanie życia”.
- Pilotażowy program edukacyjny pod kątem zapobiegania chorobom nowotworowym „Raka szyjki macicy”.

3.4.3. Wykluczenie społeczne

Wykluczenie społeczne definiowane jest na ogół w kategoriach nieuczestniczenia, bądź niezdolności do uczestniczenia w ważnych aspektach życia. Przyczyny wykluczenia społecznego, jak samo zjawisko są złożone i dynamiczne, zależne od otoczenia społecznego, ram politycznych, sytuacji społeczno-gospodarczej, schematów zabezpieczenia społecznego oraz od działań jednostek. Przyczynami tego zjawiska są:

- **czynniki strukturalne** (wpływ warunków ekonomicznych oraz procesów społecznych i demograficznych);
- **czynniki instytucjonalne** (brak lub utrudnione możliwości zaspokajania potrzeb życiowych w wyniku wadliwego działania instytucji odpowiedzialnych za ich realizację);
- **czynniki społeczne** (dyskryminacja, niekorzystna sytuacja indywidualna).

Wśród **czynników strukturalnych**, które w największym stopniu determinują trudną sytuację wskazuje się najczęściej na:

- pozycję na rynku pracy – bezrobocie, niskie zarobki, długotrwała choroba i niepełnosprawność;
- stan rodzinny – wielodzietność, samotne wychowywanie dziecka (lub dzieci);
- poziom edukacyjny – niski poziom wykształcenia, kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy;
- miejsce zamieszkania – zamieszkiwanie na wsi, w małej miejscowości lub na terenie o słabym poziomie rozwoju.

Na czynniki strukturalne nakładają się czynniki instytucjonalne, powodujące proces wykluczenia społecznego. Do najistotniejszych należy nierówny dostęp lub brak dostępu obywateli do podstawowych usług społecznych w dziedzinach: edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa i kultury. Trzeci obszar czynników związany jest z kształtowaniem się niekorzystnych warunków indywidualnych, wynikających z różnych sytuacji życiowych: bezdomności, niepełnosprawności, sieroctwa, uzależnień czy imigracji.

Czynniki te mogą występować także łącznie, wzajemnie się przenikając, co zwiększa zakres i dotkliwość wykluczenia, przekładając się na niską jakość życia. Chodzi tu zwłaszcza o ubóstwo skrajne, którego poziom wyznacza w Polsce kategoria minimum egzystencji (wynoszące w 2005 r. **385 zł**, a w 2006 r. **372,70 zł**, w roku 2007 dla osoby dorosłej, samotnie gospodarującej, wartość zmodyfikowanego minimum socjalnego w grudniu ubiegłego roku wyniosła **825,10 zł**, zaś dla samotnego emeryta **826,50 zł**, a dla przeciętnej, czteroosobowej rodziny **1 261 zł** w 2005 roku i **1 281,20 zł** w 2006 roku, natomiast w 2007 roku **2 624,20 zł** (czyli 656,10 zł na osobę).

Do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym można przede wszystkim zaliczyć:

3.4.3.1. Osoby niepełnosprawne¹⁷

W mieście Kaliszu liczba osób niepełnosprawnych wynosiła **15 410** osób co stanowiło ok. **14,1%** ogółu ludności. Dane te dotyczą osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (dane GUS na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego – czerwiec 2002 r.). Niepełnosprawnych prawnie (tj. posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności) było w mieście **12 128** osób i stanowili oni **11,1%** ludności, a niepełnosprawnych biologicznie (bez orzeczenia, a odczuwających całkowite lub poważne ograniczenie sprawności) było odpowiednio **3 282 osoby**, co stanowiło **3%** ludności miasta.

Tabela 14 Osoby niepełnosprawne w kraju, województwie wielkopolskim i mieście Kaliszu

Lp.	Kraj województwo gmina	Ludność ogółem	Niepełnosprawni ogółem	% 4:3	w tym:			
					niepełnosprawni prawnie	% 6:3	niepełnosprawni biologicznie	% 8:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Polska	38 230 080	5 456 711	14,2	4 450 139	11,6	1 006 572	2,6
2	Wielkopolska	3 351 915	525 101	15,6	445 907	13,3	79 194	2,3
3	Miasto Kalisz	109 498	15 410	14,1	12 128	11,1	3 282	3,0

Źródło: GUS, NSP 2002

Wskaźnik udziału osób niepełnosprawnych w mieście Kaliszu był niższy w analizowanym okresie od wojewódzkiego o 1,5% i o 0,1% od krajowego.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych były i są realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu między innymi poprzez dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z zakresu: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, udzielanych pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej, kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy, sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Od 2008 roku nastąpił powrót do korzystniejszych rozwiązań prawnych, sprzyjających rehabilitacji zawodowej poprzez udzielanie dofinansowań do tworzenia nowych stanowisk pracy, podjęcia działalności gospodarczej oraz wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnych przez osobę niepełnosprawną jak również refundacja wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenie społeczne pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne.

Tabela 15 Niepełnosprawni korzystający ze wsparcia PFRON –w latach 2003-2007

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007
Turnusy rehabilitacyjne	657	657	504	692	748
Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne	432	432	520	846	673

¹⁷ Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych, informacji uzyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikacji	211	120	133	145	174
Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	3	3	2	1	1
Dofinansowanie do szkoleń osób niepełnosprawnych	76	76	102	99	102
Dofinansowanie do sportu, rekreacji	5	5	7	5	6
Dofinansowanie do działalności WTZ	65	65	65	75	75

Źródło: Dane MOPS Kalisz

Na terenie miasta Kalisza prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej przez następujące podmioty:

1. Fundację Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „MIŁOSIERDZIE” dla 45 osób. WTZ dysponują następującymi pracownikami: prac. metaloplastyki, prac. florystyczna, prac. artystyczna, prac. artystyczno-zdobnicza, prac. fotograficzno-komputerowa, prac. kaletniczo-plastyczna i prac. krawiecko-hafciarska.
2. Zgromadzenie Małe Dzieło Boskiej Opatrzności przy Centrum Księdza Orione przeznaczone dla 30 osób. WTZ dysponuje następującymi pracownikami: informatyczną, plastyczno - techniczną, ogrodniczo - bukociarską, krawiecko - hafciarską, komputerową, gospodarstwa domowego. Na miejscu niepełnosprawni mają zapewnioną pomoc psychologiczną, pedagogiczną oraz zajęcia rehabilitacyjne.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu realizuje umowę z Ośrodkiem Sportu, Rekreacji i Rehabilitacji na korzystanie przez osoby niepełnosprawne z pływalni cztery razy w tygodniu. Rozprowadzono w roku 2007 wśród tych osób 5 922 bilety wstępu.

3.4.3.2. **Ubóstwo**¹⁸

Ubóstwo określane jest jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne, takich jak:

- wyżywienie,
- ubranie,
- mieszkanie,
- zachowanie zdrowia,
- uzyskanie wykształcenia,
- uczestniczenie w życiu kulturalnym.

Ubóstwo prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, polegającego na nieuczestniczeniu w zwyczajowej i społecznie akceptowanej drodze życiowej lub też „wypadaniu” z niej. Ubóstwo dotyczy osób i rodzin, czy też grup ludności, które m. in.:

- posiadają dochody bardzo niskie, lub nie posiadają dochodów,
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy,

¹⁸ Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Departament Pracy i Warunków Życia oraz Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych.

Zasięg ubóstwa jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, a więc w zależności od przeważającego źródła utrzymania. W najtrudniejszej sytuacji były rodziny, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne (stopa ubóstwa skrajnego – 24,5%). Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo są członkowie gospodarstw, których podstawę utrzymania stanowiły renty (ok. 11% w sferze ubóstwa skrajnego). Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych za 2007 rok w Polsce nie wskazują na radykalne zmiany ocen dotyczących zasięgu ubóstwa materialnego, chociaż na ich podstawie można wnioskować o utrzymaniu się zaobserwowanej w 2006 r. pozytywnej tendencji wskazującej na stopniowe ograniczanie rozmiarów tego zjawiska w Polsce.

Zarówno konstytucja RP jak i wiele aktów ustawodawczych nakładają na władze państwowe i samorządowe obowiązek wspierania osób i rodzin, które z różnych powodów nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych. Dla potrzeb ustawy o pomocy społecznej przyjęto kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (z wyjątkami określonymi w ustawie) na poziomie: dla osoby samotnie gospodarującej kwotę 477,00 zł, a dla osoby w rodzinie kwotę 351,00 zł. Kryteria waloryzowane są co 3 lata. Z powodu ubóstwa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu w 2007 roku udzielił pomocy **3 954** rodzinom, w których łączna ilość osób kształtowała się na poziomie 8 778, w 2006 r. **4 222** rodziny – liczba osób w rodzinie 9 276, w 2005 r. **4 203** rodziny – liczba osób w rodzinie 9 877.

Natomiast zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych wyodrębniono następujące kryteria uprawniające do świadczeń rodzinnych tj.: 504 zł na osobę lub 583 zł w przypadku, gdy w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne, natomiast prawo do zasiłku alimentacyjnego mają osoby gdzie dochód jest niższy niż 583 zł na osobę. Biuro Świadczeń Rodzinnych w Kaliszu w 2007 roku udzieliło pomocy ogółem 7 085 rodzinom, w tym 5 746 rodzin spełniające kryteria dochodowe, a 2006 roku 6 372.

Ponadto społeczność lokalna ma możliwość otrzymania dodatków mieszkaniowych zgodnie z ustawą, która określa zasady, tryb oraz reguluje wysokości wypłacania dodatków mieszkaniowych.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku (z zastrzeżeniem art. 6 ust. 8. Ustawy).

Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę najniższej emerytury obowiązującą w dniu złożenia wniosku, ogłaszaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a) ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.).

Poniższa tabela przedstawia informacja o wypłaconych w latach 2005 - 2007 dodatkach mieszkaniowych przez Urząd Miejski w Kaliszu.

Tabela 16 Informacja o wypłaconych w latach 2005 - 2007 dodatkach mieszkaniowych przez Urząd Miejski w Kaliszu

Rodzaj zasobu	Liczba wypłaconych	Kwota wypłaconych	Średni dodatek
	dodatkw	dodatkw w roku	
2005			
gminny	21326,00	3491251,08	
spółdzielczy	7828,00	1283792,02	
wspólnoty mieszk.	3050,00	500200,90	
prywatne	10135,00	1662140,00	
TBS	670,00	115691,63	
inne	13191,00	2016180,32	
Ogółem	56200,00	9069255,95	161,37
2006			
gminny	20634,00	3397740,00	
spółdzielczy	10048,00	1631920,00	
wspólnoty mieszk.	3381,00	549117,00	
prywatne	12993,00	2123584,00	
TBS	580,00	50970,00	
inne	4665,00	741000,72	
Ogółem	52301,00	8494331,72	162,41
2007			
gminny	17567,00	3150970,60	
spółdzielczy	14485,00	2287482,74	
wspólnoty mieszk.	3546,00	523110,53	
prywatne	10155,00	1841315,36	
TBS	895,00	194165,28	
inne	435,00	103970,12	
Ogółem	47083,00	8101014,63	172,06

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu

W okresie ostatnich trzech lat można zauważyć stały spadek wielkości wydatków na dodatki mieszkaniowe. Przyczyn tegoż zjawiska można się dopatrywać w zmniejszającej się ilości wniosków składanych przez mieszkańców Kalisza.

W związku z powyższym wydatki własne Miasta na ten cel w okresie ostatnich dwóch lat spadły o prawie 1 mln złotych w skali roku. Ilość złożonych wniosków w porównaniu z 2005 r. zmniejszyła się o prawie 1000 podań.

3.4.3.3. **Bezdomność**¹⁹

Problem bezdomności dotyczy w Polsce niemal wszystkich grup wiekowych, zarówno osób młodych, jak i osób starszych. Przyczyn jest bardzo wiele, ale jedną z głównych stanowi brak więzi i oparcia w rodzinie. Dlatego też najbardziej narażone na ryzyko bezdomności są osoby z rozbitych lub dysfunkcyjnych rodzin, osoby samotne, osoby opuszczające zakłady karne oraz dorośli wychowankowie domów dziecka.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy prowadzi do utraty wiary we własne możliwości, depresji, wreszcie do izolacji i bierności. Brak środków do życia po pewnym czasie skutkuje utratą mieszkania i w rezultacie bezdomnością. Z kolei osobom bezdomnym niezwykle trudno jest znaleźć stałą pracę, która pozwoliłaby na zmianę warunków życia.

¹⁹ Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu i Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Innymi przyczynami bezdomności są: uzależnienia, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych.

Rozmiary bezdomności w Polsce i skala zjawiska jest bardzo trudna do oszacowania. Trudności z policzeniem ludzi bezdomnych wynikają z ich ruchliwości przestrzennej oraz braku meldunku.

Liczba osób bezdomnych korzystających z różnego rodzaju form pomocy realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu wg danych za rok 2007 wynosiła 109, a w 2006 roku 184. Nastąpił wyraźny spadek liczby osób bezdomnych korzystających z dostępnych form pomocy o 75 osób.

Spśród tej liczby 81 (74,3%) osób bezdomnych to mieszkańcy Kalisza lub osoby, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały było miasto Kalisz, a 28 (25,7%) osób bezdomnych pochodzi spoza Kalisza. Duży odsetek osób bezdomnych pochodzących z innych gmin, a przebywających na terenie miasta Kalisza spowodowany był ofertą schronienia dla bezdomnych mężczyzn w Schronisku im. św. Brata Alberta, w Noclegowni prowadzonej przez Polski Czerwony Krzyż oraz w Hostelu. Nie bez znaczenia jest również fakt braku takich placówek w gminach sąsiednich.

Osoby bezdomne - w 82% nieposiadające żadnych źródeł dochodu otrzymywały pomoc służącą zaspokojeniu między innymi elementarnych potrzeb, tj. schronienia w wymienionych placówkach, żywności, w tym jednego gorącego posiłku dziennie, odzieży, pomocy finansowej na leki i uzyskanie dowodu tożsamości.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu prowadził w roku 2007 wobec osób bezdomnych prace socjalne, których efekty przedstawiały się następująco:

- 88,3% bezdomnych zostało zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy co umożliwia poszukiwanie zatrudnienia oraz daje tytuł do ubezpieczenia zdrowotnego,
- 29,4% osób ma ustalony stopień niepełnosprawności co w wielu przypadkach daje uprawnienie do pomocy w formie zasiłku stałego z pomocy społecznej,
- 28 osób (29 %) pobiera zasiłek stały,
- 5 osób pobiera zasiłek pielęgnacyjny z Biura Świadczeń Rodziny,
- 62,1% osób bezdomnych zameldowanych ostatnio w Kaliszu, tj. 67 osób, złożyło wnioski o uzyskanie mieszkania z zasobów komunalnych miasta,
- 7 osób uzyskało mieszkanie,
- 9 osób podjęło pracę,
- 6 osób zamieszkało w domu pomocy społecznej,
- 7 osób uczestniczyło w terapii w związku z uzależnieniem od alkoholu.

System pomocy społecznej w Kaliszu dysponował w 2007 roku dwoma placówkami przeznaczonymi dla osób bezdomnych. Placówki są prowadzone przez organizacje pozarządowe: Polski Czerwony Krzyż oraz Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta. Łącznie placówki te dysponowały 80 miejscami noclegowymi przeznaczonymi dla osób bezdomnych. Dotychczasowe doświadczenia dotyczące pomocy dla osób bezdomnych pokazują, że schronisko dla bezdomnych mężczyzn oraz Noclegownia PCK w pełni zabezpieczają potrzeby bezdomnych mieszkańców miasta

i dają możliwość pomocy osobom, które w różnych sytuacjach życiowych przebywają w Kaliszu.

Ponadto przy Ośrodku Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonuje Hostel na 15 miejsc dla bezdomnych mężczyzn, którzy przeszli terapię w Ośrodkach leczenia uzależnień.

Należy zaznaczyć, że kobiety bezdomne są kierowane do schroniska w Ostrowie Wielkopolskim lub do Centrum Interwencji Kryzysowej w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.

3.4.3.4. **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych²⁰**

Trudno przecenić znaczenie rodziny w procesie wychowania, ponieważ jest ona naturalnym środowiskiem socjalizującym. Może wspierać lub ograniczać procesy adaptacji młodego człowieka do życia w społeczeństwie.

Nie zawsze jednak taki modelowy przebieg socjalizacji w środowisku rodzinnym jest możliwy. Prawidłowe funkcjonowanie rodziny zostaje zaburzone. Przyczyny dysfunkcji bywają różne, może to być m.in.:

- śmierć biologicznych rodziców dziecka,
- niewłaściwe wypełnianie obowiązków rodzicielskich,
- głęboka patologia,
- porzucenie,
- uzależnienia, w tym przede wszystkim alkoholizm,
- długotrwałe bezrobocie,
- długotrwała choroba.

W wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych wobec dzieci rodzina, zwłaszcza określona jako dysfunkcyjna, jest wspierana przez placówki opiekuńczo – wychowawcze takie jak:

- świetlice środowiskowe,
- świetlice socjoterapeutyczne,
- kluby,
- ogniska.

Gdy dziecko pozbawione jest częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej wówczas kierowane jest do całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub innej zastępczej formy opieki.

Szczegółowy opis problemu dotyczącego zapewnienia opieki całodobowej w placówce opiekuńczo-wychowawczej znajduje się w dalszej części dokumentu Strategii.

W 2007 roku pod opieką MOPS na terenie miasta Kalisza funkcjonowało 117 rodzin zastępczych (w tym 14 ustanowionych w 2007 roku), w których wychowywało się 164 dzieci w porównaniu do roku ubiegłego odnotowano spadek liczby rodzin zastępczych o 2,5%.

Ponadto w roku 2007 funkcjonowały dwie zawodowe rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, w których przebywało 9 dzieci. MOPS w Kaliszu pośredniczy w zapewnieniu opieki dzieciom z innych powiatów na podstawie zawartych porozumień poprzez umieszczanie tych dzieci w rodzinach zastępczych z terenu miasta Kalisza. W 2007 r. utworzono 7 nowych rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 11 dzieci, a wcześniej w roku 2006 6 dzieci.

25 dzieci z miasta Kalisza w 2007 roku zostało umieszczonych w 16 rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów i miast (kaliskiego, pleszewskiego, słupeckiego, Rudy Śląskiej, sieradzkiego, ostrowskiego, jarocińskiego, Pruszcza Gdańskiego).

Tabela 17 Organizacja opieki dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2004-2007

wyszczególnienie		2004	2005	2006	2007
Rodziny zastępcze	Ilość rodzin zastępczych	123	127	120	117
	w tym nowe	10	14	18	14
	Ilość dzieci umieszczonych w tych rodzinach	162	167	166	164

²⁰ Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu za rok 2007

wyszczególnienie		2004	2005	2006	2007
Zawodowe rodziny zastępcze	Ilość zawodowych rodzin zastępczych	0	1	2	2
	Ilość dzieci umieszczonych w tych rodzinach	0	0	8	9
Ilość dzieci z innych powiatów umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie miasta Kalisza		2	3	6	17

Zródło: Dane MOPS Kalisz

3.4.3.5. Alkoholizm²¹

W grupie wielu problemów społecznych, jakie występują w Polsce problemy związane z alkoholem mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z rozmiarów tego zjawiska oraz społecznych i ekonomicznych kosztów, jakie z tego tytułu ponosi budżet państwa. Konsumpcja napojów alkoholowych ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek, jak i rodzin. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych takich jak zakłócanie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Zgodnie z Raportem Światowej Organizacji Zdrowia dotyczącym stanu zdrowia na świecie alkohol jest na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, uważany jest również za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko zgonu przed 65 rokiem życia, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek z alkoholem.

Trudno wyliczalne są straty w sferze psychologicznej i emocjonalnej, jakie wywołuje alkohol w rodzinach. Na uwagę zasługuje fakt, iż szkody, jakie są powodowane przez nadużywanie alkoholu wykraczają szeroko poza sferę osoby pijącej, dotyczą mocno całego jej otoczenia. Rozmiary szkód mogą być zmniejszone przez skuteczną politykę wobec spożywania napojów alkoholowych.

Z przeprowadzonych statystyk przez Ośrodek Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu wynika, że w 2005 roku **2 166**, w 2006 roku **2 152**, a w 2007 **2 285** osób z terenu miasta Kalisza zostało przyjętych do wytrzeźwienia m.in. z powodów:

- leżały w miejscu publicznym - 870 osób,
- awantura w miejscu publicznym - 313 osób,
- awantura domowa - 729 osób,
- wykroczenie pod wpływem alkoholu - 81 osób,
- prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu - 54 osoby,
- zagrożenie życia i zdrowia - 95 osób,
- inne powody zatrzymania - 142 osoby.

Nadużywanie alkoholu nie ogranicza się tylko do szkód osób uzależnionych, lecz dotyczy także członków i jego rodzin. Członkowie z najbliższego otoczenia i osoby uzależnionej żyją w stanie permanentnego stresu, co staje się przyczyną występowania u nich stałych zaburzeń związanych z przystosowaniem, określanym mianem współuzależnienia. Szacuje się, że 4% społeczeństwa to osoby współuzależnione. Współuzależnienie nie jest chorobą, ale zespołem nieprawidłowego przystosowania.

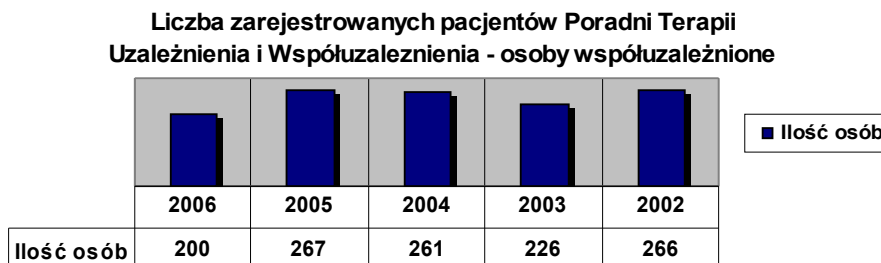
Osoby współuzależnione wymagają leczenia i mogą uzyskać poprawę stanu zdrowia psychicznego, jeśli skorzystają z pomocy terapeutycznej oferowanej im w placówkach odwykowych.

W NZOZ Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kaliszu na dzień 31.12.2006 roku było zarejestrowanych 200 osób współuzależnionych. Liczba

²¹ Źródło: Ośrodek Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kaliszu na podstawie zebranych statystyk, Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008.

ta w porównaniu z latami ubiegłymi była nieco niższa, co podobnie jak w przypadku osób uzależnionych było spowodowane niższym kontraktem z NFZ. Nieco korzystniejszy kontrakt na 2007 rok pozwolił na zwiększenie liczby etatów w poradni, a co za tym idzie na zwiększenie ilości przyjęć pacjentów.

Wykres 14 Liczba zarejestrowanych pacjentów Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia – osoby współuzależnione

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008

W roku 2007 r. do poradni zgłosiło się na dzień 31.10.2007 r. 223 osób współuzależnionych (o 41 osób więcej niż w 2006 roku). Osoby te uczestniczyły w terapii grupowej i indywidualnej. Ponadto w Kaliszu funkcjonują cztery grupy samopomocowe Al. - Anon (dla rodzin osób uzależnionych), które uzupełniają ofertę poradni.

Kolejną grupą osób dotkniętych skutkami choroby alkoholowej są dzieci żyjące w rodzinach, gdzie jedno lub oboje rodziców nadużywa alkoholu. Stanowią one, podobnie jak osoby współuzależnione 4 % populacji. Dzieci te żyją w silnym stresie oraz doświadczają poczucia niepewności i obaw o przetrwanie i bezpieczeństwo rodziny. Często są świadkami lub ofiarami przemocy.

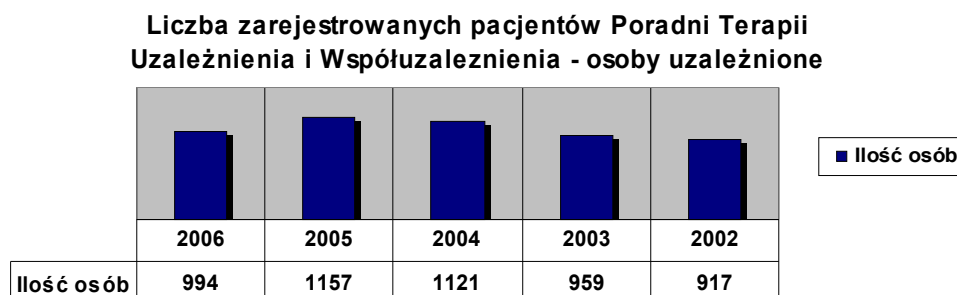
Różne formy zachowań agresywnych i represyjnych rodziców, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych i potrzeb dziecka, wywierają destrukcyjny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne dzieci oraz na proces rozwoju. Należy pamiętać, że przemoc domowa i poważne zaniedbania mogą występować w związku z alkoholem nawet wtedy, gdy nie występuje jeszcze kliniczne zdiagnozowanie uzależnienia od alkoholu, lecz jedynie okresowe upijanie się dorosłych członków rodzin. Rezultatem alkoholizmu lub nadużywania alkoholu przez rodziców są częstokroć szkody i krzywdy trwające przez całe życie.

Szacuje się, iż każdego roku w Polsce rodzi się od kilku do kilkunastu tysięcy dzieci z zaburzeniami spowodowanymi piciem alkoholu przez matki w czasie ciąży.

W Kaliszu osoby uzależnione i ich rodziny mogą uzyskać pomoc w NZOZ Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.

Po paru latach stałego wzrostu liczby pacjentów trafiających na leczenie do Poradni w 2006 roku liczba ta znacznie zmalała. Na dzień 31.12.2005 roku w Poradni zarejestrowanych było ogółem 1157 pacjentów, a na koniec 2006 roku było zarejestrowanych 994 pacjentów.

Wykres 15 Liczba zarejestrowanych pacjentów Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia – osoby uzależnione

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008

Z uzyskanych danych dotyczących leczenia odwykowego wynika, że do Poradni zgłosiło się najwięcej pacjentów w roku 2005. Od tego czasu obserwuje się corocznie niewielki spadek osób zgłaszających się do PTUiW, ale nie świadczy to o zmniejszeniu ilości osób wymagających tego leczenia.

Poradnia realizuje 32-tygodniowy podstawowy program terapii. Po jego zakończeniu osoby uzależnione, w celu zachowania i utrwalenia abstynencji, powinny uczestniczyć w dalszej, pogłębionej terapii oraz korzystać z pomocy i wsparcia grup samopomocowych i klubów abstynenta. Bardzo ważne jest uzupełnienie oferty podstawowej dla osób uzależnionych o terapię pogłębioną, czyli różnego rodzaju warsztaty terapeutyczne np. zapobiegania nawrotom picia, radzenia sobie ze złością oraz działania mające na celu zmotywowanie do leczenia osób, które po raz pierwszy trafiły do poradni. Te wszystkie dodatkowe działania, które uzupełniały ofertę poradni były w roku 2007 finansowane ze środków na realizację MPPiRPA²².

Poza Poradnią osoby uzależnione i ich rodziny mogą uczestniczyć w różnego rodzaju zajęciach terapeutycznych realizowanych przez Kluby i Stowarzyszenia Abstynenckie oraz w spotkaniach organizowanych przez ruch samopomocowy (grupy AA, Al.-Anon). W Kaliszu funkcjonują: Abstynencki Klub „Zdrowie i Trzeźwość”; Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy „Jantar” a także Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Osobom Uzależnionym i ich Rodzinom „Życie” - Świetlica Abstynencka „Na dole”. Zarówno w Klubach jak i Stowarzyszeniu odbywają się spotkania grup AA (dla osób uzależnionych) i Al.-Anon (dla rodzin osób uzależnionych). Ponadto w Klubie „Zdrowie i Trzeźwość” prowadzona jest grupa terapeutyczna DDA (dla dorosłych dzieci alkoholików), grupa „Praca nad krokami AA” oraz warsztaty terapeutyczne „Zapobieganie nawrotom picia”, „Praca nad złością” (w zależności od zapotrzebowania). W klubie „Jantar” funkcjonuje grupa terapeutyczna dla ofiar przemocy w rodzinie, a w siedzibie Stowarzyszenia „Życie” grupa reedukacyjna dla sprawców przemocy w rodzinie. Grupy i warsztaty są finansowane ze środków na realizację MPPiRPA, a także ze środków Wojewody Wielkopolskiego (grupa dla sprawców) i mają one na celu uzupełnienie oferty terapeutycznej poradni, czyli zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Ponadto w roku 2007 ze środków pozyskanych od Wojewody Wielkopolskiego przeszkolono w Kaliszu 45 osób (policjanci, kuratorzy sądowi) z zakresu pierwszego kontaktu ze sprawcą przemocy oraz motywowania go do uczestnictwa w terapii mającej na celu niwelowanie zachowań agresywnych.

Równie ważnym problemem społecznym jak samo uzależnienie od alkoholu jest bezdomność osób z problemem alkoholowym. Osoby te mogą skorzystać z Hostelu działającego przy Ośrodku Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Bardzo istotnym problemem wynikającym z nadużywania alkoholu jest zjawisko przemocy w rodzinie. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu

²² Miejski Program Przeciwdziałania i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

przemocy

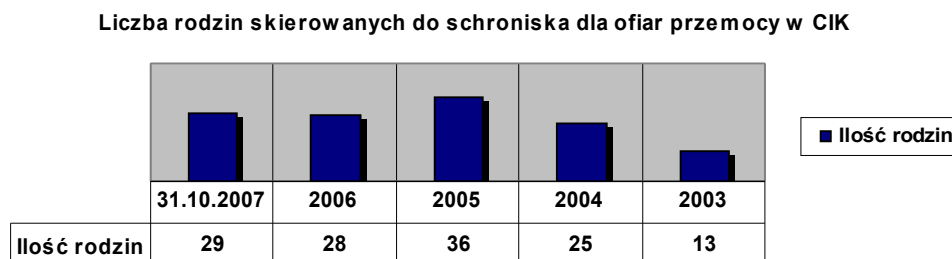
w rodzinie „*przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*” (art.2 ust.2).

Z ogólnopolskich badań wynika, że blisko 80% żon i partnerek alkoholików doznaje przemocy ze strony męża lub partnera. Inne badania pokazują, że około 60 % pacjentów leczenia odwykowego przyznaje, że ma poważne problemy związane ze stosowaniem przemocy wobec najbliższych. Co czwarty ankietowany przyznaje się do stosowania przemocy fizycznej wobec swoich dzieci. Z danych Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” wynika, że w 2004 roku prawie 40%, a w 2005 roku 60% zgłaszanych przypadków przemocy domowej związanych było z nadużywaniem przez sprawcę alkoholu. Niemal, w co piątej polskiej rodzinie dochodzi do konfliktów z powodu nadużywania alkoholu.

W Kaliszu funkcjonuje czynne całą dobę Centrum Interwencji Kryzysowej, którego głównym zadaniem jest udzielenie schronienia i pomoc terapeutyczna dla ofiar przemocy. Dodatkowo działa Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Alkoholowej i Osób Uzależnionych, który udzielił w 2004 roku 361 konsultacji, w 2005 roku 373, w 2006 roku 337, a na dzień 31.10.2007 r. – 340 konsultacji, przy którym prowadzona jest grupa terapeutyczna dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy.

Do schroniska dla ofiar przemocy działającego w strukturach CIK do końca października 2006 roku przyjęto 74 osoby (28 rodzin), a do 31.10.2007 roku 64 osoby (29 rodzin).

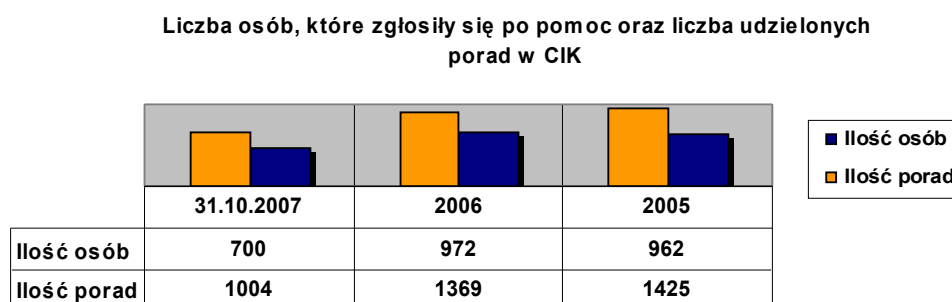
Wykres 16 Liczba rodzin skierowanych do schroniska dla ofiar przemocy w CIK

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008

Z danych uzyskanych z CIK wynika, że w roku bieżącym do 31.10 po pomoc zgłosiło się 700 osób, a w 2006 roku (do 31.10) 830 osób. Wszystkie osoby trafiające do CIK mogą skorzystać oprócz bezpiecznego schronienia z pomocy psychologicznej, prawnej i pedagogicznej oraz innych form pomocy, których celem jest wyeliminowanie kryzysowych zdarzeń oraz zredukowanie powstałych w ich efekcie urazów. W 2006 roku udzielono klientom ambulatoryjnym 1 369 porad, w 2005 roku – 1 425. Od 01.01.2007 roku do 31.10.2007 roku klientom CIK udzielono 1 004 porad psychologicznych, pedagogicznych, socjalnych i prawnych.

Wykres 17 Liczba osób, które zgłosiły się po pomoc oraz liczba udzielonych porad w CIK

Źródło: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008

Z powyższych danych wynika, że od dwóch lat nie wzrasta liczba kobiet trafiających do CIK. Może to świadczyć o tym, że działania, jakie podejmuje miasto mające na celu pomoc ofiarom przemocy domowej, w tym pomoc terapeutyczna, zaczynają przynosić wymierne efekty. Ofiary przemocy nie są pozostawione same sobie. Korzystają z pomocy specjalistów w różnego typu placówkach funkcjonujących w Kaliszu po to, by poprawić swoją sytuację życiową, by uwolnić się od sprawcy przemocy i zacząć godnie żyć.

W mieście Kaliszu działa również Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest szybka i skuteczna pomoc dzieciom krzywdzonym. Członkowie zespołu w swojej codziennej pracy stykają się z przypadkami dzieci – ofiar przemocy. W sytuacji, gdy sprawa jest trudna i wymaga działania interdyscyplinarnego różnych instytucji zwoływane jest w trybie pilnym spotkanie, na którym ustala się plan pomocy danemu dziecku realizowany przez poszczególnych członków zespołu (w 2004 roku – 6 przypadków, w 2005 r. – 3 przypadki, w 2006 r. – 10 przypadków, a na dzień 31.10.2007 r. – 7 przypadków). Wzrost ilości spraw, jakimi zajmował się zespół świadczy o tym, że służby zajmujące się pomaganiem dzieciom zaczęły korzystać z interdyscyplinarnego sposobu pomocy, który znacznie skraca i czyni skuteczniejszym cały proces pomocy dziecku krzywdzonemu.

Ponadto funkcjonuje w Kaliszu „Niebieski pokój” – pomieszczenie do bezpiecznych, nietraumatyzujących przesłuchań dla dzieci - ofiar i świadków przemocy.

3.4.3.6. Narkomania²³

Narkomania jest zjawiskiem ogólnoswiatowym. Powstaje na podłożu przeobrażeń zachodzących we współczesnym cywilizowanym świecie i staje się poważnym problemem społecznym. Niesie za sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób zakazanych tj. HIV, zakażenie wirusem żółtaczką typu B i C, infekcje przenoszone drogą płciową. Narkomania wiąże się też z innymi problemami społecznymi takimi jak; ubóstwo, bezrobocie, prostytutka, bezdomność oraz inne uzależnienia, wywołuje negatywne następstwa kryminalne

Badania przeprowadzone w 2003 roku w Kaliszu, na zlecenie Urzędu Miejskiego przez Instytut Psychiatrii i Neurologii: ESPAD – „Używanie przez młodzież narkotyków i alkoholu” wskazywały na duże zagrożenie związane z braniem narkotyków przez młodzież. Badaniami objęto 2800 uczniów kaliskich szkół. Miały one na celu pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ich dostępność, przekonania na temat ich szkodliwości i problemów związanych z ich używaniem.

²³ Źródło: „Miejski Program Przeciwdziałaniu Narkomani na rok 2008 roku”.

Specyfiką badań ESPAD jest ich cykliczność. Są one przeprowadzane, co 4 lata w oparciu o te same narzędzia badawcze. W 2007 roku powtórzono je, co dało możliwość porównania natężenia zjawiska. Badania przeprowadzała Pracownia Badań Socjologicznych DGA Spółka z o.o. na grupie 2099 uczniów klas trzecich gimnazjum i klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Podstawowym celem badania była diagnoza rozpowszechnienia zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Zarówno z badań w 2003 roku jak i w 2007 r. wynika, że w Kaliszu:

- uczniowie dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale eksperymentowanie z najcięższymi nawet narkotykami traktują jako mniej ryzykowne niż regularne palenie papierosów lub częste picie alkoholu,
- odsetek osób wskazujących na duże ryzyko związane z używaniem narkotyków znacząco wzrasta, gdy opinia dotyczyła osób zażywających narkotyki regularnie,
- zarówno eksperymentowanie z narkotykami, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

W porównaniu pomiędzy badaniami w 2003 roku a 2007 roku odwróciła się popularność rodzaju narkotyku w kontekście jego używania. W 2003 roku marihuana i haszysz cieszyły się mniejszą popularnością wśród młodzieży niż amfetamina. Badania przeprowadzone w 2007 roku wskazują na sytuację odwrotną. Należy zaznaczyć, że często jest to marihuana modyfikowana, której używanie wywołuje różnego rodzaju stany psychotyczne (szczególnie niebezpieczne dla młodego organizmu),

Ponadto według przeprowadzonych badań wynika, że:

- częściej używają marihuany lub haszyszu uczniowie mający złe stosunki z rodzicami: w okresie ostatnich 12 miesięcy paliło marihuanę 37 % uczniów pozostających w złych relacjach z rodzicami oraz 18% pozostałych uczniów. Również odsetek osób zażywających amfetaminę w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badania był dwukrotnie wyższy wśród uczniów pozostających w złych relacjach z rodzicami,
- najczęściej wymienianymi miejscami, w których można łatwo kupić marihuanę lub haszysz były: dyskoteka, bar (do 41%), ulica lub park (do 23 %) i szkoła (do 19%),
- spośród uczniów klas gimnazjum choć raz w życiu paliło marihuanę 26% chłopców i 16% dziewcząt natomiast w klasach ponadgimnazjalnych 39 % chłopców i 17% dziewcząt,
- amfetaminę przynajmniej raz w życiu zażyło 10% chłopców i 9% dziewcząt z trzecich klas gimnazjum oraz 22% chłopców i 11% dziewcząt z drugich klas ponadgimnazjalnych
- co czwarty uczeń z trzecich klas gimnazjalnych i co trzeci z klas ponadgimnazjalnych zadeklarował, że zdobycie amfetaminy byłoby dla niego łatwe,
- występuje ścisły związek używania narkotyków ze zjawiskiem przemocy rówieśniczej (dotyczy to zarówno sprawców – 28% jak i ofiar przemocy – 41%),
- używanie narkotyków jest silnie związane z wykluczeniem rówieśniczym (izolacją, brakiem akceptacji grupy rówieśniczej). W ciągu ostatnich 12 miesięcy używało marihuany 28% uczniów zagrożonych wykluczeniem, a amfetaminę trzykrotnie więcej niż w grupie pozostałych badanych.

Niepokojący jest fakt, że zarówno palenie marihuany jak i zażywanie amfetaminy w przypadku chłopców nie ma charakteru incydentalnego.

Spośród pozostałych narkotyków najbardziej rozpowszechnione wśród badanych były LSD, kokaina, grzyby halucynogenne i sterydy, zwłaszcza w grupie chłopców z drugich klas szkół ponadgimnazjalnych.

Wyniki badań sugerują, że działania profilaktyczne powinny być intensywnie prowadzone w szkole podstawowej i gimnazjum, ponieważ już wtedy uczniowie zaczynają eksperymentować z narkotykami. Mając na uwadze aktualną diagnozę sytuacji w zakresie używania przez uczniów kaliskich szkół substancji psychoaktywnych wskazane jest aby dotychczasowe działania profilaktyczne o charakterze edukacyjnym poszerzyć o metodę interwencji profilaktycznej (rozmowa interwencyjna z uczniem i jego rodzicami). Realizacja tego zadania wymaga jednak wcześniejszych uzgodnień z rodzicami oraz akceptacji ze strony kadry pedagogicznej.

W Kaliszu funkcjonuje kilka miejsc, w których osoba uzależniona od narkotyków i rodzice takiej osoby mogą uzyskać pomoc. Są to:

1. **NZOZ Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.** Poradnia ma podpisany kontrakt z NFZ. Pracują w niej: psycholodzy, terapeuci i lekarz psychiatra. Każda osoba z problemem narkotykowym może się zgłosić i uzyskać pomoc terapeutyczną, a także medyczną. Poradnia kieruje również do ośrodków leczenia uzależnień i na detoks.

Tabela 18 Ilość osób uzależnionych od narkotyków trafiających do Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	31.10.07
Przyjęcia osób uzależnionych od narkotyków	107	111	94	65	43
W tym skierowanych do ośrodków	12	6	4	5	9

Źródło: Miejski Program Przeciwdziałania Narkomani na rok 2008

Jak widać w powyższym zestawieniu ilość osób uzależnionych od narkotyków trafiających do Poradni od 2004 roku zaczęła maleć. W dużym stopniu jest to związane ze zmniejszonym w porównaniu z latami ubiegłymi kontraktem z NFZ oraz tym, że osoby uzależnione od narkotyków w zdecydowanej większości decydują się na dłuższe, ale też skuteczniejsze leczenie w ośrodkach znajdujących się daleko od miejsca zamieszkania.

2. **Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN”** – działalność stowarzyszenia prowadzona jest poprzez prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin.

Tabela 19 Ilość osób uzależnionych trafiających do punktu konsultacyjnego

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006.	31.10.2007
Ilość nowych zarejestrowanych osób	202	226	173	163	132
Ilość porad udzielonych osobom uzależnionym, współuzależnionym i eksperymentującym	840	978	2148 + 214 kons. telefon.	1648 + 573 kons. telefon.	1120 + 364 kons. telefon.
Skierowania do ośrodków	70	76	77	79	47
Skierowania na detox	19	17	6	15	8

Źródło: Miejski Program Przeciwdziałania Narkomani na rok 2008

Powyższe zestawienie wskazuje na spadek w porównaniu z 2005 rokiem ilości osób szukających pomocy dla siebie, bądź dla swojego dziecka, które zaczęło brać narkotyki. Zdaniem osób prowadzących terapię malejąca ilość osób nowo zarejestrowanych pacjentów wynika z tego, że osoby uzależnione przerywają leczenie, wracają w kolejnym roku, ale już nie są zarejestrowane jako pierwszorazowe. Nie znaczy to jednak, że maleje ilość osób zgłaszających się na leczenie. Potwierdzeniem tego jest wzrastająca z roku na rok ilość osób kierowanych do ośrodków i na detox. Z kolei malejąca ilość osób zgłaszających się po porady wskazuje na to, że coraz większa ilość osób zdecydowała się skorzystać z pomocy terapeutycznej grupowej a nie z pomocy jednorazowej w postaci konsultacji.

Przy Punkcie Konsultacyjnym prowadzona jest grupa wsparcia dla rodziców dzieci eksperymentujących z narkotykami (w 2005 roku uczestniczyły w niej 792 osoby, w 2006 - 702 osoby a do 31.10.2007 roku 654 osoby) i grupa terapeutyczna dla osób uzależnionych od narkotyków, w której w 2005 roku uczestniczyło 275 osób uzależnionych, w 2006 roku 293 osoby a do 31.10.2007 roku 268 osób.

Ponadto Stowarzyszenie KARAN prowadzi „Warsztaty kompetencji wychowawczych dla rodziców” (w zależności od zapotrzebowania) oraz zajęcia z

zakresu Treningu Kontroli Złości
TZA-ART. dla dzieci i młodzieży (1x tyg.).

W Kaliszu brakuje obecnie profesjonalnej i dostosowanej do potrzeb wieku dorastania oferty terapeutycznej dla młodzieży używającej środki psychoaktywne.

3. Szpitale

W 2006 roku z powodu zatrucia narkotykami do Szpitala Zespołonego im. L. Perzyny nie trafiła żadna osoba, w 2005 roku 1 osoba a w 2004 roku 4 osoby. W roku 2007 na dzień 31.10. do szpitala przyjęto 2 osoby z powodu zatrucia narkotykami w tym jedno dziecko.

Z kolei w Wojewódzkim Zakładzie Opieki Psychiatrycznej w Sokolówce hospitalizowano z powodu uzależnienia od narkotyków w 2004 roku 7 osób z Kalisza, w 2005 roku 18 osób, w 2006 roku 18 a na dzień 31.10.2007 roku 12 osób. Tak mała ilość hospitalizowanych w kaliskich szpitalach wynika m.in. stąd, że rodziny osób uzależnionych wolą, by byli oni leczeni jak najdalej od miejsca zamieszkania, by wyrwać ich ze środowiska, w którym do tej pory brali narkotyki.

4. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**- obejmuje swoją pomocą osoby uzależnione od narkotyków i ich rodziny.

Tabela 20 Pomoc udzielona przez MOPS w Kaliszu osobom uzależnionym od narkotyków i ich rodzinom

Wyszczególnienie	2004 rok	2005 rok	2006 rok	2007 rok
Ilość rodzin	43	43	41	26
Ilość osób w tych rodzinach	99	101	88	58

Źródło: Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2008

Analizując powyższe dane widzimy niewielki spadek ilości rodzin z problemem narkomanii zwracających się do MOPS po pomoc. Rodziny korzystały z pomocy w formie zasiłku stałego, okresowego, zasiłku celowego oraz gorącego posiłku w zależności od uprawnień. W roku 2005 roku narkomania była przyczyną przyznania pomocy w 43 rodzinach (101 osób). Na dzień 31.12 2006 roku zarejestrowano 41 rodzin z problemem narkomanii (88 osób) a w 2007 roku pomocą objęto 26 rodzin (58 osób).

5. **Komenda Miejska Policji** – pracownicy wydziału prewencji przyjmują indywidualnie osoby z problemem narkotykowym (w tym również rodziców), udzielają porad, pomagają w znalezieniu ośrodka. Miasto zakupuje dla potrzeb policji testy do wykrywania narkotyków w organizmie człowieka, które są wykorzystywane przy indywidualnych konsultacjach, czy podczas interwencji w szkołach.

Policja realizuje również programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki narkomanii w szkołach: dla młodzieży (w 2005 r. 70 spotkań, w 2006 r. 78) i rodziców (w 2005 r. 15 spotkań, w 2006 r. 16). Miasto zakupiło również na potrzeby policji psa, który został przeszkolony do wykrywania narkotyków m.in. podczas akcji w szkołach).

W 2004 roku w wyniku działań Policji ujawniono 201 przestępstw związanych z łamaniem ustawy o zapobieganiu narkomanii, w 2005 roku 207, a w 2006 roku 280. Dane te świadczą o coraz większej skuteczności działań podejmowanych przez policję.

6. Straż Miejska

Czynnikiem ograniczającym dostępność narkotyków w szkołach i w ich okolicy mogą być również patrole szkolne organizowane przez Straż Miejską. Obecnie patrole obejmują swoimi działaniami 12 kaliskich szkół. Ponadto, codziennie jeden z patroli (zmotoryzowany) odwiedza miejsca gromadzenia się młodzieży (parki, kafejki internetowe).

7. Fundacja „Bread of Life”

Fundacja podejmuje działania mające na celu pomoc osobom z problemem narkotykowym (np. w podjęciu leczenia) oraz działania wspierające rodziny tych osób.

3.4.3.7. Starość²⁴

Światowe diagnozy rozwoju ludności informują, że w ciągu drugiej połowy XX wieku średnia długość życia człowieka wydłużyła się o 20 lat. Za trzydzieści lat 1/3 ludności krajów rozwiniętych będzie miała powyżej 60 lat.

Obecnie obserwujemy pogłębiającą się tendencję starzenia się społeczeństw rozwiniętych, tendencje te są zauważalne także w Polsce. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym oraz jej procentowy udział w całości populacji Polski wciąż rośnie. Podobne tendencje demograficzne były zauważalne w mieście Kaliszu w latach 2003-2006 natomiast w roku 2007 odnotowano spadek ludności w wieku poprodukcyjnym o 3123 osoby (przy jednoczesnym zmniejszeniu populacji miasta Kalisza z 108 477 osób w 2006 roku do 105 171 w 2007 roku).

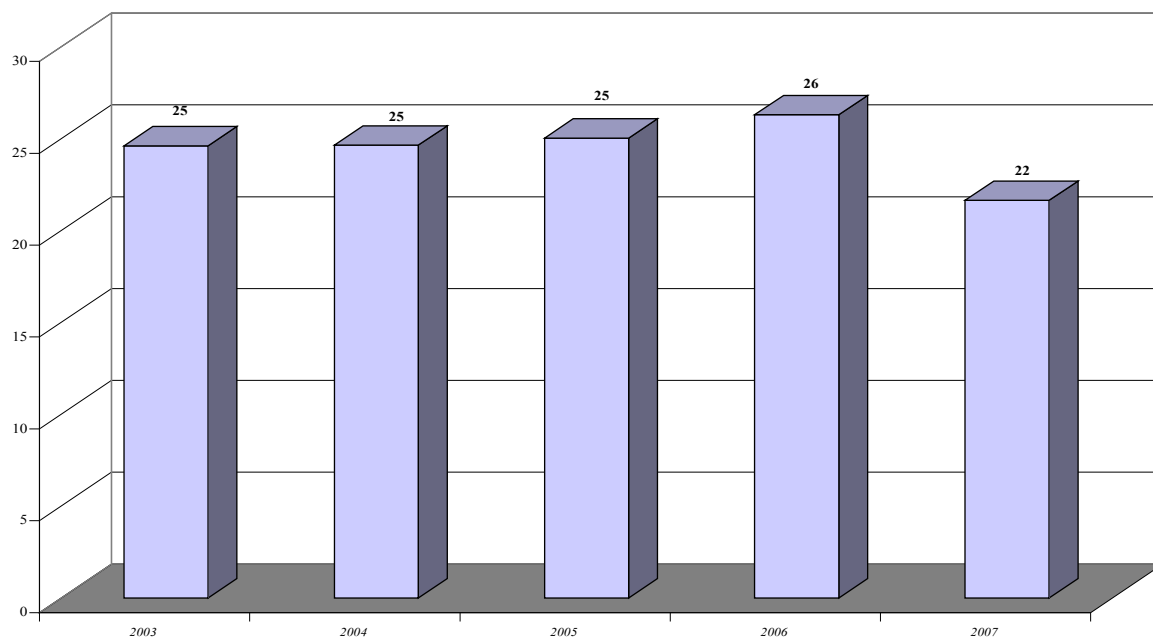
W mieście Kaliszu struktura demograficzna w roku 2007 przedstawiała się następująco: 17,9% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 67,5% w wieku poprodukcyjnym i 14,6% w wieku produkcyjnym, a w Wielkopolsce: 26% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 60,5% w wieku produkcyjnym i 13,5% w wieku poprodukcyjnym.

W świetle dostępnych projekcji przyszłej liczby ludności należy się spodziewać, podobnie jak w skali ogólnokrajowej, większego przyrostu liczby ludności w latach 2010-2015, która będzie wynikiem tzw. echa demograficznego lat siedemdziesiątych, który następnie wykaże się tendencją malejącą. W chwili obecnej proces starzenia się ludności jest umiarkowany, jednakże stale się pogłębiający.

Wiele osób w wieku starszym wymaga zapewnienia opieki. W mieście Kaliszu usługi opiekuńcze są zapewnione dla 550 osób rocznie. Na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu są wykonywane przez organizacje pozarządowe, ponadto opieka dzienna jest zapewniona w Dziennym Domu Pomocy Społecznej (średnio dla 110 osób) natomiast usługi edukacyjne dla ludzi starszych organizuje Uniwersytet Trzeciego Wieku. Całodobowa opieka jest zapewniana w Domu Pomocy Społecznej, który dysponuje 180 miejscami. Jest to jednak niewystarczająca liczba miejsc. Siedemdziesięciu dwóch mieszkańców Kalisza zostało umieszczonych na terenie innych powiatów. Z uwagi na brak zakładu opiekuńczo-pielęgnacyjnego na terenie Kalisza, osoby wymagające takiej pomocy zmuszone są zabiegać o miejsca na terenie innych miejscowości.

Wykres 18 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie miasta Kalisza w latach 2003-2007

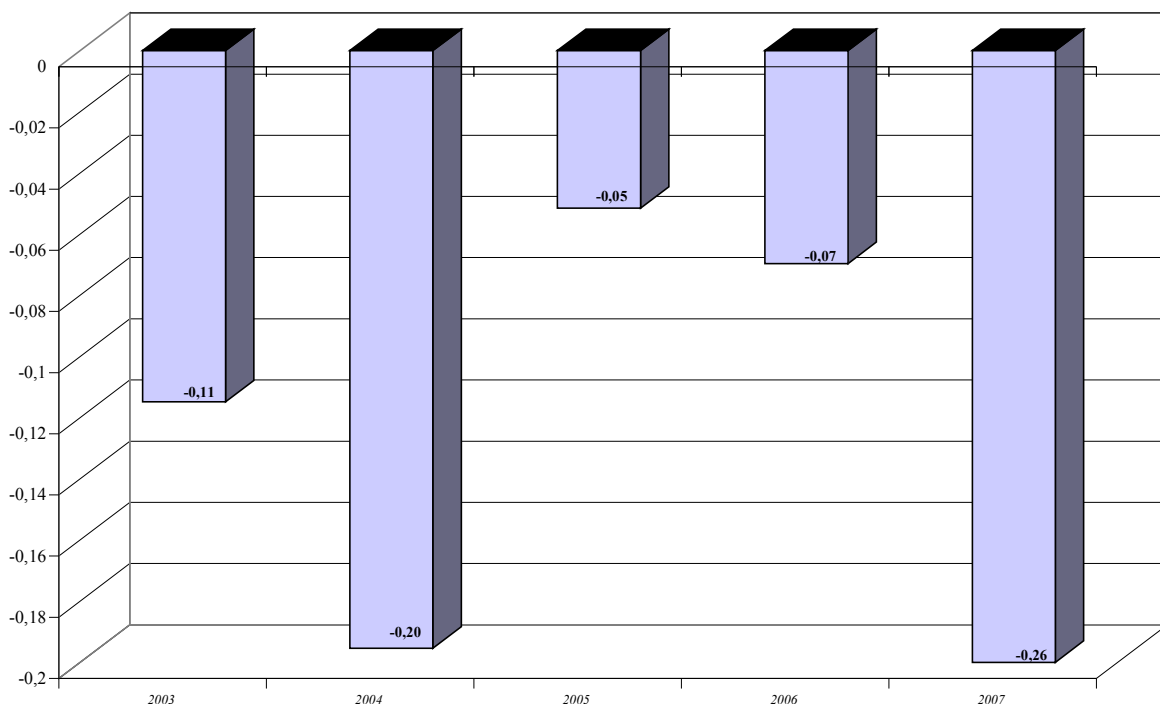
²⁴ Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych

W świetle dostępnych projekcji przyszłej liczby ludności należy się spodziewać, podobnie jak w skali ogólnokrajowej, większego przyrostu liczby ludności w latach 2010-2015, która będzie wynikiem tzw. echa demograficznego lat siedemdziesiątych, a następnie wykaże tendencje malejącą. Wykres 18 przedstawia jedynie stosunek ilości osób w wieku poprodukcyjnym do ilości osób w wieku produkcyjnym, który wskazuje nawet, że w 2007 roku udział ten jest mniejszy od roku 2006, ale na wynik ten głównie wpływ ma okresowo wysoki udział osób w wieku produkcyjnym, a nie grupa osób w wieku poprodukcyjnym, która systematycznie rośnie, a skutki tego procesu zacząną być widoczne po roku 2015 po upływie skutków tzw. echa demograficznego.

**Wykres 19 Przyrost naturalny na terenie miasta Kalisza w latach 2003-2007
liczony metodą: (urodzenia żywe - zgony): urodzenia żywe**

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Regionalnych

3.4.4. Aktywność społeczna²⁵

Miasto Kalisz realizuje program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Miasto wyraziło w ten sposób wolę współdziałania w celu jak najlepszego zaspakajania zbiorowych potrzeb wspólnoty, tworzonej przez jej mieszkańców w zakresie: kultury i sztuki; kultury fizycznej, sportu i turystyki; ochrony zdrowia; przeciwdziałania patologiom społecznym; integracji europejskiej oraz promocji zatrudnienia i rozwoju gospodarczego.

Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi jest jednym z elementów polityki społeczno - finansowej miasta. Potencjał organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Kalisza, wykonujących zadania tematycznie zbliżone do zadań Gminy, gwarantuje możliwość lepszego zaspokojenia potrzeb zbiorowych przy wspólnym wysiłku samorządu lokalnego i organizacji pozarządowych.

Szczególne znaczenie ma współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania istotnych dla społeczności gminy problemów. We współczesnym demokratycznym społeczeństwie rola organizacji pozarządowych stale wzrasta. Wiele dziedzin życia w tym pomoc społeczna nie mogłoby dziś funkcjonować bez aktywności obywatelskiej.

Współpraca Miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Miasto Kalisz podejmowało i podejmuje szereg działań na rzecz integracji społeczności lokalnej. Działania te są wspierane przez liczne organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie miasta Kalisza zarówno w sferze pomocy społecznej, edukacyjnej, kultury i sportu, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz niepełnosprawności. W szczególności MOPS w Kaliszu

²⁵ Opracowano na podstawie informacji uzyskanych z MOPS w Kaliszu

współpracuje z organizacjami i partnerami społecznymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych tj. edukacji społecznej i profilaktyki.

3.4.5. Bezpieczeństwo²⁶

Komenda Miejska Policji w Kaliszu posiadała na dzień 31.12.2007 roku 368 etatów. Łączna liczba zatrudnionych policjantów wynosiła 284 osoby.

W roku 2007 w Komendzie Miejskiej Policji w Kaliszu wszczęto 5 205 postępowań karnych. Stwierdzono 5 887 czynów karalnych.

Na terenie miasta Kalisza odnotowano ogółem 5205 przestępstw, tj. o 1 225 mniej niż w roku 2006. Wykrywalność wyniosła 64% i była wyższa o 1,9% niż w roku ubiegłym.

Na terenie miasta w 2007 roku dominowała przestępczość o charakterze kradzieży rzeczy (1093) i drogowym – (884) stwierdzonych przestępstw. Wykrywalność wyniosła 99,7% i była na zbliżonym poziomie jak osiągnięta w 2006 roku .

Tabela 21 Bezpieczeństwo publiczne na terenie miasta Kalisza

Rodzaj popełnionych przestępstw		PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE			WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI W %		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007
ogółem	ogółem	6851	7112	5887	57,1	62,1	64,0
	w tym nieletnich	215	273	315			
przeciwko życiu i zdrowiu	ogółem	80	90	82	90,0	84,4	84,1
	w tym nieletnich	13	9	10			
drogowe	ogółem	1061	926	884	99,4	99,5	99,7
	w tym nieletnich	2	2	6			
kradzież rzeczy	ogółem	1280	1100	1093	23,1	27,1	25,8
	w tym nieletnich	67	71	52			
kradzież z włamaniem	ogółem	1650	1531	848	24,6	22,2	32,6
	w tym nieletnich	6	13	16			
Rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	ogółem	199	106	128	63,9	52,8	61,5
	w tym nieletnich	41	8	24			
gospodarcze	ogółem	622	650	722	96,5	95,2	93,4
	w tym nieletnich	3	1	2			

Źródło: Opracowano na podstawie danych uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu

W 2007 roku na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Kaliszu zarejestrowano 2 129 zdarzeń drogowych tj. 72 wypadki i 2 057 kolizji, w których nastąpiły tylko straty w mieniu. W wyniku tych zdarzeń 5 osób zginęło na miejscu, a 102 osoby doznały obrażeń ciała.

Na terenie miasta Kalisza w 2007 roku z winy kierującego doszło do 1 895 zdarzeń (wypadków i kolizji), z winy pieszego, a w roku 2007 doszło do 50 zdarzeń

²⁶ Opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kaliszu

drogowych. W 2006 roku 855 osób zatrzymano 799 nietrzeźwych kierowców 2007 roku – wzrost o 7%.

W Komendzie Miejskiej Policji w Kaliszu funkcjonuje zespół ds. Zintegrowanej organizacji i dyslokacji służby, który spotyka się raz w tygodniu, ocenia zagrożenia i planuje działania. W celu zwiększenia ilości służb prewencyjnych na terenie miasta Kalisza został uruchomiony system płatnych patroli prewencyjnych opłacanych przez Urząd Miejski w Kaliszu. Od miesiąca grudnia 2007 roku do działań prewencyjnych włączył się Kaliski Oddział Straży Granicznej.

Ponadto na terenie miasta Kalisza funkcjonuje monitoring wizyjny (8 kamer), obsługiwany przez Straż Miejską w Kaliszu. Władze miasta Kalisza w latach 2008-2011 przewidują dalszą rozbudowę monitoringu o 9 kamer w śródmieściu miasta.

3.5. Infrastruktura społeczna

3.5.1. Infrastruktura pomocy społecznej

Pomoc społeczną na terenie miasta Kalisza organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracujące w tym zakresie na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi (art. 2 ust.2 Ustawy o pomocy społecznej).

W miastach na prawach powiatu zadania pomocy społecznej zarówno gminne jak i powiatowe, własne i zlecone wykonują miejskie ośrodki pomocy społecznej (art. 110 i art. 112 Ustawy o pomocy społecznej). W mieście Kaliszu realizatorem tych zadań jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, którego siedziba mieści się w dwóch punktach miasta, tj. przy ul. Obywatelskiej 4 oraz przy ul. Granicznej 1, gdzie mieści się Dział Pomocy Środowiskowej. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej spoczywa na organach jednostek samorządu terytorialnego oraz na administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawami, co równocześnie wskazuje z jakiego źródła powinny być finansowane określone zadanie.

W celu realizacji zadań pomocy społecznej Ustawa upoważnia jednostki samorządu terytorialnego do tworzenia innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które działają i realizują zadania w poszczególnych obszarach społecznych. W mieście Kaliszu są to:

- Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu,
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan” w Kaliszu
- Dom Dziecka w Kaliszu,
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu.

Na terenie miasta Kalisza funkcjonuje jeden **Dom Pomocy Społecznej**, który mieści się przy ul. Winiarskiej 26. Położony jest w spokojnej dzielnicy miasta, a teren wokół DPS umożliwia korzystanie z wypoczynku na świeżym powietrzu. Dom przeznaczony jest dla 180 osób przewlekle somatycznie chorych. DPS nie zaspakaja całkowitego zapotrzebowania na miejsca dla osób starszych, samotnych i chorych, które są mieszkańcami miasta Kalisza. Na miejsce w DPS na dzień 31.12.2007 r. oczekiwało 21 osób (w 2006 roku 18 osób). Średnia wieku mieszkańca DPS w Kaliszu wynosiła ponad 80 lat. Dom świadczy usługi w kierunku zaspokojenia potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dla swoich mieszkańców kaliski dom pomocy społecznej organizuje wiele imprez okolicznościowych i działań integracyjnych o charakterze kulturalnym (biesiady,

ogniska, wyjazdy integracyjne do innych DPS-ów, wycieczki, udział w spektaklach teatralnych, seanse filmowe na terenie DPS, wystawy prac artystów z DPS).

DPS w Kaliszu nie osiągnął jeszcze wymaganych standardów określonych w

ustawie o pomocy społecznej i rozporządzeniu w sprawie domów pomocy społecznej, jednak czynione są intensywne działania w celu ich osiągnięcia.

Na terenie miasta Kalisza funkcjonują dwie placówki wsparcia, tj.: Dzienny Dom Pomocy Społecznej i Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan”.

Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu jest placówką dziennego pobytu dla osób, które ze względu na wiek, stan zdrowia, sytuację życiową oraz warunki rodzinne nie są w stanie w stopniu wystarczającym sprostać niektórym potrzebom życiowym i samodzielnie, prawidłowo funkcjonować w swoim środowisku. DDPS w Kaliszu dysponuje 100 miejscami, w 2007 roku 117 osób skorzystało ze świadczonych usług, a w 2006 roku 120 osób. Potencjał ośrodka jest w pełni wykorzystany, a liczba miejsc niewystarczająca.

Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan” w Kaliszu jest placówką dziennego pobytu dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, a także osób, których specyficzne zaburzenia rozwojowe uniemożliwiają pobyt w innego rodzaju placówkach. Osobom tym zapewnia się podstawowe świadczenia opiekuńczo-wychowawcze, rekreacyjne, rehabilitacyjne a także posiłki. W 2007 roku z pomocy Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” w Kaliszu skorzystało 50 osób tyle samo, co w 2006 roku.

Dom Dziecka w Kaliszu jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego zapewniającą całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Kaliski Dom Dziecka jest placówką koedukacyjną przeznaczoną dla dzieci w wieku od urodzenia do uzyskania lub po uzyskaniu pełnoletniości do czasu ukończenia

szkoły, w której się uczą. Do osiągnięcia standardu w placówce powinno przebywać nie więcej niż 30 dzieci. Średnio w Domu Dziecka w Kaliszu w 2007 roku przebywało 44 wychowanków miesięcznie, w porównaniu do roku ubiegłego nastąpił wzrost o 6 osób.

Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu jest jednostką pomocy społecznej funkcjonującą w systemie całodobowym, w której priorytetowym zadaniem jest udzielanie kompleksowego wsparcia i pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, a także podejmowanie działań zmierzających do niwelowania skutków przemocy w rodzinie. Placówka realizuje swoje zadania statutowe głównie poprzez:

1. Podejmowanie interwencji kryzysowej na rzecz osób uwikłanych w przemoc domową oraz dla osób i rodzin będących w stanie kryzysu (np. wskutek zdarzeń losowych takich jak pożar, powódź, katastrofa budowlana, wypadek komunikacyjny, śmierć najbliższych członków rodziny, długotrwała choroba itp.). W ramach interwencji kryzysowej placówka udziela w szczególności:
 - poradnictwa specjalistycznego w ramach pomocy ambulatoryjnej oraz stacjonarnej: (pomoc psychologiczna, pomoc pedagogiczna, pomoc prawna, informowanie o prawach i uprawnieniach, prowadzenie schroniska dla osób i rodzin będących w stanie kryzysu).
 - Wymiernej pomocy w formie prowadzenia pracy socjalnej, zarówno dla mieszkańców placówki jak i klientów ambulatoryjnych a także:
 - Podejmuje interdyscyplinarne działania o charakterze interwencyjnym.
2. Prowadzenie mieszkań chronionych, w szczególności dla osób z zaburzeniami psychicznymi, osób opuszczających rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym pomoc mieszkańcom placówki w życiowym usamodzielnieniu.
3. Prowadzenie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej z zakresu przyczyn

i skutków przemocy w rodzinie np.: warsztaty dla młodzieży szkolnej, opracowywanie i kolportaż ulotek, informatorów, udział w realizacji rządowych i lokalnych programów itp.

W 2007 roku z CIK skorzystało łącznie 800 osób, w tym 139 osób skorzystało z pomocy w formie tymczasowego schronienia, 15 osób zamieszkiwało w mieszkaniach chronionych. Łączna ilość miejsc w mieszkaniach chronionych wynosi 12.

Pobyt w Centrum Interwencji Kryzysowej jest w zasadzie bezpłatny, jedynie mieszkańcy mieszkań chronionych ponoszą niewielką odpłatność. W ramach działań interwencyjnych do Centrum Interwencji Kryzysowej, mogą zostać przyjęte osoby spoza terenu miasta Kalisza. Gmina właściwa ze względu na zamieszkanie osoby będącej w kryzysie ponosi wydatki w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania w Centrum. Przyjęcie tej osoby następuje na wniosek osoby zainteresowanej, o czym niezwłocznie informowana jest gmina z terenu, której ona pochodzi.

Przy Centrum Interwencji Kryzysowej funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest udzielanie pomocy dziecku krzywdzonemu. Ponadto od miesiąca marca 2008 roku w Kaliszu funkcjonuje Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, skupiający w swoim składzie przedstawicieli różnych instytucji zajmujących się bezpośrednio bądź pośrednio przeciwdziałaniem przemocy domowej. Głównym zadaniem Zespołu jest nabór nad realizacją zadań wynikających z Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2008-2011 oraz monitorowanie działań podejmowanych w tym zakresie w Kaliszu.

Ponadto na terenie miasta Kalisza funkcjonuje **Klub Integracji Społecznej**, który funkcjonuje od 2005 roku. Zasadniczym celem Klubu jest udzielenie osobom indywidualnym oraz członkom ich rodzin pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w zdobywaniu kwalifikacji zawodowych.

Działalność Klubu Integracji Społecznej opiera się w zakresie:

1. Reintegracji społecznej:

- Poradnictwo prawne,
- Indywidualne konsultacje psychologiczne,
- Zajęcia edukacyjno-informacyjne dla osób uzależnionych od alkoholu,
- Warsztaty psychologiczne /trening rozwoju skuteczności osobistej/,
- Grupa wsparcia dla współuzależnionych i ofiar przemocy,
- Poradnictwo socjalne pracowników socjalnych,

2. Reintegracji zawodowej:

- Indywidualne konsultacje prowadzone przez doradcę zawodowego,
- Zajęcia warsztatowe z zakresu aktywnego poszukiwania pracy,
- Udostępnianie aktualnych ofert pracy,
- Zdobywanie nowych umiejętności - zajęcia z zakresu obsługi komputera.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu funkcjonują cztery zespoły pracowników socjalnych:

1. Zespół ds. dzieci i młodzieży;
2. Zespół ds. osób bezrobotnych;
3. Zespół ds. rozwiązywania problemów osób starszych;
4. Zespół ds. uzależnień działa w strukturze Klubu Integracji Społecznej.

3.5.2. Infrastruktura kulturalna

Samorząd lokalny wspiera finansowo i organizacyjnie działalność kulturalną, inspirując, współdziałając i wychodząc naprzeciw działającym na terenie miasta Kalisza instytucjom, organizacjom pozarządowym oraz indywidualnym twórcom.

Bogatą ofertę – predestynującą Kalisz do roli drugiego w regionie ośrodka życia społeczno – kulturalnego tworzy osiem instytucji kultury, w tym trzy dla których organizatorem jest Województwo Wielkopolskie:

- Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego,
- Centrum Kultury i Sztuki
- Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej z czterema oddziałami i 5 podległych samorządowi Kalisza:
 - Filharmonia Kaliska,
 - Biuro Wystaw Artystycznych,
 - Miejska Biblioteka Publiczna w skład, której wchodzi Biblioteka Główna i 9 filii,
 - Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień”
 - Miejski Ośrodek Kultury.

Obok realizacji typowych projektów kulturalnych, przygotowują one bogatą ofertę służącą edukacji kulturalnej, wyrównaniu dostępu do usług kultury, a także zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz terapii poprzez sztukę.

Potencjał ten doskonale wzbogacają funkcjonujące w mieście stowarzyszenia (ponad 40), liczne kluby osiedlowe i koła zainteresowań, sekcje hobbystyczne, które za główny cel przyjmują aktywizację społeczeństwa, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży do czynnego udziału w kulturze i korzystania z proponowanej oferty.

Co roku odbywa się kilkaset imprez kulturalnych, z czego około 200 to przedsięwzięcia cykliczne, w tym doroczne imprezy festiwalowe oraz projekty plenerowe. Oferta ta kierowana jest do szerokiego kręgu odbiorców, w tym grup społecznych zagrożonych wykluczeniem. Podmioty życia społeczno – kulturalnego prowadzą również współpracę z placówkami oświatowymi, fundacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz osób zagrożonych zepchnięciem na margines oraz osobami niepełnosprawnymi.

O bogactwie i możliwościach miasta świadczy również jego baza kulturalna,

w tym stale modernizowane i unowocześniane, wg najnowszych standardów, siedziby instytucji kultury z salami widowiskowo - konferencyjnymi i wystawienniczymi oraz pracowniami do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Przybliżeniu kultury wszystkim grupom społecznym służy również wykorzystywanie licznych auli, obiektów sakralnych i malowniczych zakątków Kalisza wykorzystywane przez organizatorów różnego typu imprez. Do najważniejszych należą m.in.:

- sala Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia, gdzie m.in. koncertuje Filharmonia Kaliska,
- Hala WINIARY ARENA,
- aula Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej,
- Kościół Garnizonowy,
- Główny Rynek,
- plac Wojciecha Bogusławskiego,
- plac Świętego Stanisława
- Park Miejski nieopodal baszty „Dorotki”
- Pola Marsowe na osiedlu „Dobrzec”.

Atutem miasta Kalisza jest bez wątpienia także obecność i stały rozwój placówek oświatowo – kulturalnych i instytucji szkolnictwa artystycznego. Wśród podmiotów o charakterze publicznym są to: Wydział Pedagogiczno – Artystyczny Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II Stopnia im. H. Melcera, Młodzieżowy Dom Kultury. Ponadto, w mieście działa kilka prywatnych placówek kształcących

na różnych poziomach i w różnych dziedzinach sztuki. Obok podstawowej działalności, tj. edukacji, są organizatorami wielu imprez i przedsięwzięć o charakterze otwartym dla społeczeństwa, w tym: osób starszych, niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży.

3.5.3. Infrastruktura sportowa

Miasto Kalisz jest żywo zainteresowane wszystkim, co stwarza dobre warunki dla uprawiania sportu, czynnego wypoczynku, rekreacji i zdrowia. Jest to najlepsza droga przeciwdziałania negatywnym zjawiskom wykluczenia społecznego, marginalizacji, przeciwdziałania procesom uzależnienia od alkoholu i narkotyków.

Aktywność organizacji pozarządowych i klubów sportowych w tym zakresie oraz baza rekreacyjno – sportowa są wielkim atutem miasta Kalisza. Zadania w tym obszarze realizuje obok Ośrodka Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji 7 związków sportowych, 28 uczniowskich klubów sportowych, 31 pozaszkolnych klubów oraz 3 ogniska TKKF.

Co roku w miejskim kalendarzu znajduje się 130 przedsięwzięć realizowanych przez te podmioty i adresowanych do szerokiego odbiorcy, w tym grup społecznych zagrożonych wykluczeniem, służących popularyzacji i promocji aktywności fizycznej Kaliszan, dorobku środowiska sportowego, rozwojowi sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży. Wszystkie te działania wzbogacają sportowo – rekreacyjną ofertę integrującą społeczność lokalną.

O potencjale miasta stanowi jego baza:

- nowoczesna hala widowiskowo – sportowa WINIARY ARENA z ponad trzytysięczną widownią, spełniająca standardy europejskie w zakresie gier zespołowych i imprez masowych wraz z hotelem,
- hala widowiskowo – sportowa z widownią na 720 miejsc,
- 2 kryte pływalnie,
- jedyna w Wielkopolsce hala lekkoatletyczna z bieżnią tartanową i widownią na 600 miejsc,
- jeden z lepiej wyposażonych w Polsce torów kolarskich z pawilonem sportowym i zapleczem socjalnym,
- 7 boisk piłkarskich ze sztuczną nawierzchnią,
- oświetlony tor saneczkowy,
- Bursztynowa Trasa Rowerowa wytyczona po obu brzegach rzeki Prosną,
- profesjonalny skate park w Ogródku Jordanowskim,
- wyposażona w sprzęt pływający i ratowniczy przystań letnia nad rzeką Prosną,
- boisko do plażowej siatkówki na Osiedlu Widok,
- strzelnice sportowe kulowe i pneumatyczne,
- specjalistyczne sale treningowe do sportów walki.

3.5.4. Zasoby mieszkaniowe

Obowiązkiem gminy jest stworzenie warunków do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Gmina ma obowiązek na zasadach przez siebie określonych zapewniać lokale socjalne, zamienne a także mieszkania dla gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Problemy mieszkaniowe zajmują ważne miejsce wśród zadań leżących w gestii władz samorządowych miasta.

Tabela 22 Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych na dzień 31.12.07 r.

Wyszczególnienie	lokale komunalne ogółem	w tym: socjalne
liczba lokali	5 872	95
powierzchnia użytkowa w m ²	267 045,80	2 875,86

Źródło: Urząd Miejski w Kaliszu

Ponadto na terenie miasta Kalisza istnieje sześć mieszkań chronionych przy Centrum Interwencji Kryzysowej w Kaliszu o łącznej ilości 12 miejsc.

3.6. Ocena uwarunkowań wewnętrznych – podsumowanie

Możliwości prowadzenia skutecznej polityki społecznej na danym obszarze zależą w znacznym stopniu od skali zjawisk objętych tą polityką oraz sprawnego współdziałania wszystkich podmiotów działających w tym obszarze. Sektor publiczny w mieście Kaliszu oparty o działania poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego w Kaliszu zajmujących się problematyką społeczną oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wraz z organizacjami pozarządowymi tworzy potencjał kadrowy i infrastrukturalny będący w stanie wygenerować projekty i przedsięwzięcia skutecznie wypełniające założenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Działania te wsparte dostępem do najnowszych osiągnięć nauki w tym obszarze oraz umiejętnym włączeniem bezpośrednich beneficjentów pomocy społecznej dają podstawy do osiągnięcia znacznych sukcesów na polu wdrażania celów określonych strategią rozwiązywania problemów społecznych. Ocena uwarunkowań wewnętrznych w mieście Kaliszu zmierza do wskazania niewykorzystanych zasobów miasta oraz możliwości większego ich dostosowania do potrzeb rozwiązywania problemów społecznych. Z tego punktu widzenia należy zwrócić uwagę przede wszystkim na następujące zjawiska:

1. Kalisz jest dobrze rozwijającym się miastem Wielkopolski. Wskaźniki makro i mikroekonomiczne oraz zaplecze infrastrukturalne wskazują na ponadprzeciętny i rosnący poziom życia mieszkańców i znaczny potencjał gospodarczy miasta.
2. Na terenie miasta istnieje dobry dostęp do różnych poziomów edukacji. Programy nauczania wymagają jednak ciągłych działań w kierunku ich dostosowania do wymogów panujących na lokalnym rynku pracy.
3. O trwałości rozwoju gospodarczego decydują w znacznej mierze podmioty oparte o kapitał spółek prawa handlowego. W mieście występuje potrzeba kontynuacji skutecznej polityki proinwestycyjnej, która w sposób ciągły przyczyniałaby się do dalszego wzrostu inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.
4. Wyraźnie obserwuje się spadek poziomu bezrobocia na terenie miasta, co wiąże się zarówno ze wzrostem zatrudnienia, jak i procesem emigracji zarobkowej, która w wielu przypadkach rodzi problemy społeczne wynikające m.in. ze wzrostu ilości rodzin niepełnych lub okresowo niepełnych.
5. Struktura ekonomiczna ludności zamieszkującej teren Kalisza jest obecnie korzystna - ludność w wieku produkcyjnym liczy 70 992 mieszkańców, co stanowi ponad 67,5% ogólnej liczby ludności. Należy jednak pamiętać, że prognozy dla miasta przewidują w najbliższych latach zmniejszanie się procentowego udziału ludności w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w wieku nieprodukcyjnym.
6. Miasto Kalisz charakteryzuje się obecnie dosyć dobrze rozwiniętą podstawową infrastrukturą pomocy społecznej, którą stanowią m.in. Dom Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan”, Dom Dziecka, Warsztaty Terapii Zajęciowej, MOPS, Hostel, Schronisko i Noclegownia dla bezdomnych, jadłodajnia, Centrum Interwencji Kryzysowej, Klub Integracji Społecznej oraz świetlice socjoterapeutyczne. Wiele z tych obiektów wymaga jednak dalszej standaryzacji usług do wymogów prawa polskiego i unijnego. Należałoby także uzupełnić istniejące niedobory usług z zakresu pomocy społecznej m.in. o dom pomocy społecznej o innym profilu działalności oraz proponuje się utworzenie nowego Dom Dziecka z uwagą na niewystarczającą ilość miejsc dla dzieci. Ponadto na terenie miasta Kalisza brak jest Zakładu Aktywizacji Zawodowej dla osób

- niepełnosprawnych oraz placówki dla osób starszych o charakterze opiekuńczo-pilęgnacyjnym.
7. Winien być stworzony korzystny klimat gospodarczy i społeczny dla prowadzenia skutecznej pomocy społecznej poprzez wzmacnianie funkcji partnerstw publiczno - społecznych i publiczno - prywatnych, zwłaszcza w zakresie budowy oferty infrastruktury pomocy społecznej, edukacyjnej, kulturalnej skierowanych w kierunku lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych i ludzi, dla których Kalisz jest miejscem znaczących inwestycji. Spowoduje to poszerzenie motywów działań prospołecznych i integracyjnych w grupie aktywnych liderów rozwiązywania problemów społecznych, animatorów organizacji pomocy społecznej, działań integracyjnych i wolontariuszy, co sprawi, że zaspokajane będą w większym stopniu potrzeby bezpośrednich beneficjentów prowadzonej w mieście polityki społecznej.
 8. Szansą na podniesienie efektywności działań podejmowanych w ramach prowadzonej polityki społecznej na obszarze całego miasta jest zapewne zrównoważonego rozwoju i aktywizacja społeczności lokalnej w kierunku tworzenia projektów i przedsięwzięć prospołecznych i integracyjnych.
 9. Wiedza na temat kształtowania się zjawisk społecznych będących podstawowym przyczynkiem wyznaczania celów i kierunków działania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest niewystarczająca z uwagi na ciągłą zmienność tych zjawisk. Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania decyzji strategicznych poprzez prowadzenie monitoringu tych zjawisk w wybranych obszarach tematycznych pomocy społecznej.
 10. Skuteczna realizacja polityki społecznej w mieście Kaliszu musi być wspierana przez spójne i efektywne akcje promocyjne wdrażanych i już zrealizowanych z sukcesem dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, działań na rzecz integracji, zwiększenia dostępu do edukacji, świadczeń zdrowotnych i wzrostu świadomości społecznej. Działania promocyjne winny być wsparte dobrze zorganizowaną informacją, skierowaną nie tylko do decydentów polityki społecznej, ale także do organizacji pozarządowych i instytucji uczestniczących w świadczeniu usług na rzecz bezpośrednich beneficjentów tej polityki. Ma to istotne znaczenie dla utrzymywania stałego kontaktu wszystkich aktorów polityki społecznej – dawców, biorców i lokalnej społeczności nie zawsze do końca rozumiejącej zachodzące przemiany społeczne w jej dalszym i bliższym otoczeniu.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron polityki rozwiązywania problemów społecznych oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- **„mocnych stron”** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- **„słabych stron”** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które niewyeliminowane utrudnią będą jej rozwój i tym samym powodować brak skutecznych rozwiązań dla rozwiązywania istniejących i przyszłych problemów społecznych (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- **„szans”** - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Miasta Kalisza, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki rozwiązywania problemów społecznych;
- **„zagrożeń”** - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Miasta Kalisza, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwiązywania problemów społecznych (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki).

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych przyjętych w założeniach do części strategicznej tego dokumentu. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach polityki rozwiązywania problemów społecznych i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach polityki rozwiązywania problemów społecznych Miasta Kalisza ułożonych przekrojowo przy udziale instytucji publicznych i pozarządowych działających w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej.

Tabela 23 Analiza SWOT – obszar edukacja

Analiza SWOT – obszar edukacja		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • różnorodność placówek oświatowych • klasy integracyjne • dobrze przygotowana kadra pedagogiczna • współpraca pedagogów szkolnych – koordynacja działań pomocowych ● duże zainteresowanie samorządu wychowaniem fizycznym dzieci i młodzieży poprzez otwarcie klas sportowych • zajęcia pozaszkolne w postaci SKS • budowa infrastruktury sportowej przy szkołach • dobrze wykształcone zasoby ludzkie 	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych • rozwój szkolnictwa wyższego ● ustawiczne szkolenia pracowników pomocy społecznej ● możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla rozwiązywania problemów społecznych ● dobrze funkcjonujący system doradztwa zawodowego • rozwój innowacyjnych metod kształcenia m.in. kształcenie na odległość i e-learning • rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna wiedza kadry pedagogicznej na temat profilaktyki uzależnień ● zbyt mała oferta zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat uzależnień • niskie zarobki pracowników pedagogicznych • brak psychologów w szkołach ● niedostateczna edukacja profilaktyczna w zakresie chorób XXI wieku • edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej ● niedostateczna informacja nt. możliwości działań obywateli w zakresie makro i mikrosocjalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjniejsza oferta edukacyjna dużych aglomeracji połączona z ofertą pracy ● likwidacja kierunków kształcenia w zawodach niszowych z uwagi na nieopłacalność ekonomiczną procesu edukacji ● niezgodność profili kształcenia zawodowego z istniejącymi potrzebami rynku pracy ● upowszechnienie popularnych kierunków szkolnictwa zawodowego i studiów wyższych

Analiza SWOT – obszar edukacja

	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • różnorodność placówek oświatowych • klasy integracyjne • dobrze przygotowana kadra pedagogiczna • współpraca pedagogów szkolnych – koordynacja działań pomocowych ● duże zainteresowanie samorządu wychowaniem fizycznym dzieci i młodzieży poprzez otwarcie klas sportowych • zajęcia pozaszkolne w postaci SKS • budowa infrastruktury sportowej przy szkołach • dobrze wykształcone zasoby ludzkie 	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych • rozwój szkolnictwa wyższego ● ustawiczne szkolenia pracowników pomocy społecznej ● możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla rozwiązywania problemów społecznych ● dobrze funkcjonujący system doradztwa zawodowego • rozwój innowacyjnych metod kształcenia m.in. kształcenie na odległość i e-learning • rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych
	<ul style="list-style-type: none"> ● niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat niepełnosprawności, i problemów z nią związanych ● zbyt mała ilość zajęć pozalekcyjnych z młodzieżą • brak wypracowanego schematu współpracy między instytucjami rynku pracy a szkołami i samorządem w zakresie kierunków szkolnictwa zawodowego • mała ilość uczelni wyższych technicznych kształcących na poziomie magisterskim 	

Tabela 24 Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

		Analiza SWOT – obszar problemy społeczne	
		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W	<ul style="list-style-type: none"> ● duża liczba rodzin dysfunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ubożenie społeczeństwa w skali makro ● nierównowaga na rynku pracy (wzrost bezrobocia w skali makro) • pogarszający się system ochrony zdrowia na terenie kraju (brak sprawnie działającego systemu opieki 	

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E		<ul style="list-style-type: none"> ● zjawisko alkoholizmu jako przyczyna wielu problemów społecznych • wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży • zjawisko długotrwałego bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> medycznej) • rozpad rodzin w skali makro • brak odpowiednich środków prawnych dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych ● dalszy wzrost poziomu emigracji zarobkowej • brak poczucia bezpieczeństwa w skali makro

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● występujące patologie społeczne powstałe z tytułu istniejącego bezrobocia - źródło wielu innych negatywnych zjawisk społecznych • nierozwiązane problemy będące skutkiem bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby urodzeń • zmniejszenie pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych w skali makro • wzrost apatii społecznej • brak dostatecznych rozwiązań pomocy dla młodzieży uzależnionej i używającej szkodliwych środków psychoaktywnych • rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywne 	

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów <ul style="list-style-type: none"> ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● mała oferta pracy dla młodych mieszkańców miasta i wykształconych kobiet ● problemy społeczne wynikające z niepełnych rodzin będących skutkiem emigracji zarobkowej 	

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<p style="text-align: center;">(eurosieroctwo)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● niezadawalający poziom i system opieki nad ludźmi starszymi 		

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów <ul style="list-style-type: none"> ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● ograniczony dostęp do specjalistycznych placówek medycznych ● pogłębiające się rozwarstwienia społeczne mieszkańców o podłożu ekonomicznym 	

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • udział podmiotów pozarządowych w zakresie tworzenia polityki społecznej oraz miejskich programów ● partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi ● działalność Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ● NZOZ zajmujący się leczeniem osób uzależnionych mający charakter medyczny i terapeutyczny ● współpraca Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnionych z Ośrodkiem Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem infrastrukturalnym i organizacyjnym ● opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych ● dobra oferta leczenia i profilaktyki uzależnień • działające Kluby Abstynenta i grupy samopomocowe • organizacje społeczne działające w zakresie pomoc dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • promocja zatrudnienia wśród mieszkańców miasta • realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skorzystanie z dobrych praktyk innych regionów • nawiązanie współpracy z ośrodkami akademickimi w określaniu metod rozwiązywania problemów społecznych • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wzrost gospodarczy w skali makro • rozwój infrastruktury pomocy społecznej poza miastem • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • Hospicjum w Rożdżalach • Dom Bartymeusza dla bezdomnych mężczyzn w Domaniewie
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> • emigracja zarobkowa młodych ludzi ● niewystarczająca koordynacja i podejmowanie działań systemowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych 		

Tabela 25 Analiza SWOT – obszar finanse

Analiza SWOT – obszar finanse		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • dobre przygotowanie pracowników administracji publicznej do pozyskiwania środków z funduszy UE • sprawne organizacje pozarządowe jako potencjalny absorbent środków na realizację polityki społecznej • Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny w zakresie finansowania infrastruktury społecznej • dostępność funduszy strukturalnych, w tym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki • umiejętność i dobre doświadczenia pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE 	<ul style="list-style-type: none"> • pełne wykorzystanie dotacji UE • aktywność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej • tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych • dotacje rządowe na realizację lokalnej polityki społecznej • możliwość zawierania partnerstw publiczno-społecznych • outsourcing części zadań polityki społecznej na rzecz NGO • aktywność WUP
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki finansowe na rozwiązywanie problemów społecznych w sektorze publicznym • zbyt niskie nakłady pieniężne na pomoc dla najuboższych • niedostateczne płace pracowników rozwiązujących problemy społeczne i pracowników samorządowych • niedostateczne środki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyczerpanie się zewnętrznych środków finansowych na niezbędne inwestycje infrastrukturalne pomocy społecznej • brak koncepcji finansowania pomocy społecznej po okresie wsparcia przez UE • cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorządy bez pokrycia kosztów ich realizacji • upadek wolontariatu i spornej działalności NGO w wielu dziedzinach pomocy społecznej

Tabela 26 Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna

Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> ● bogata oferta kulturalna w mieście • dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi • polityka społeczna obecnych władz miasta w połączeniu z zamierzeniami organizacyjnymi i inwestycyjnymi • nowe pomysły i inicjatywy społeczne w środowisku lokalnym ● dobrze działające organizacje kulturalne i sportowe • duża grupa aktywnych działaczy społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • dalszy rozwój współpracy pomiędzy Kaliszem a Ostrowem Wielkopolskim. • Obecne i przyszłe źródła kapitału zewnętrznego przeznaczonego na cele społeczne • promocja miasta w kraju i zagranicą • współpraca z sąsiednimi miastami i gminami również w zakresie rozwiązywania problemów społecznych • dobra i zorganizowana obsługa prawna organizacji pozarządowych • opracowanie systemu wzajemnej komunikacji i współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi • rozwój miejsc rekreacji na terenie miasta Kalisza i jego najbliższym otoczeniu ● uproszczenie procedur dla tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w realizacji infrastruktury społecznej • rozwój komunikacji zewnętrznej
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> ● niedostateczna ilość urozmaiconych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży • zbyt mała oferta zagospodarowania czasu wolnego dla osób starszych i samotnych • długotrwałe procedury ze strony urzędów publicznych wobec osób w trudnej sytuacji życiowej • biurokracja na wszystkich szczeblach administracji • mała aktywność studentów w życiu miasta – zwłaszcza w sferze społecznej • niewielkie zaangażowanie środowisk naukowych miasta obszarem społecznym • niedostosowanie wykształcenia części lokalnej społeczności do zmieniających potrzeb rynku pracy • niedostateczna wiedza społeczności lokalnej na temat istnienia instytucji 	<ul style="list-style-type: none"> • skomplikowane procedury i niejasne przepisy prawa • niestabilna i mało skuteczna polityka społeczna i gospodarcza rządu • obniżenie jakości opieki medycznej w skali makro • załamanie sytuacji gospodarczej w miejscowościach wokół miasta Kalisza • zanieczyszczenie środowiska w skali makro • zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego • upadek dużego przemysłu w skali makro • zanik aktywności społecznej • obniżenie rangi wolontariatu w rozwiązywaniu problemów społecznych

Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> ● bogata oferta kulturalna w mieście • dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi • polityka społeczna obecnych władz miasta w połączeniu z zamierzeniami organizacyjnymi i inwestycyjnymi • nowe pomysły i inicjatywy społeczne w środowisku lokalnym ● dobrze działające organizacje kulturalne i sportowe • duża grupa aktywnych działaczy społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • dalszy rozwój współpracy pomiędzy Kaliszem a Ostrowem Wielkopolskim. • Obecne i przyszłe źródła kapitału zewnętrznego przeznaczonego na cele społeczne • promocja miasta w kraju i zagranicą • współpraca z sąsiednimi miastami i gminami również w zakresie rozwiązywania problemów społecznych • dobra i zorganizowana obsługa prawna organizacji pozarządowych • opracowanie systemu wzajemnej komunikacji i współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi • rozwój miejsc rekreacji na terenie miasta Kalisza i jego najbliższym otoczeniu ● uproszczenie procedur dla tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w realizacji infrastruktury społecznej • rozwój komunikacji zewnętrznej
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	niosących pomoc w sytuacjach trudnych i kryzysowych	

Tabela 27 Analiza SWOT – obszar infrastruktura

Analiza SWOT – obszar infrastruktura		
	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy ● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N	<ul style="list-style-type: none"> ● niedostateczna ilość mieszkań socjalnych i chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> ● organiczny dostęp do środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej • likwidacja połączeń kolejowych w skali makro • pogorszenie się stanu technicznego infrastruktury komunikacji zewnętrznej • brak środków na standaryzację infrastruktury usług

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy ● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
	E		<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> ● bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej ● niedostateczny dostęp do placówek kulturalnych dla osób niepełnosprawnych

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		Analiza SWOT – obszar infrastruktura	
		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy ● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● niewielka ilość ogólnie dostępnych boisk i obiektów sportowych dla ogółu społeczeństwa ● zbyt mała ilość świetlic opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych 		

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNETRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy ● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● niedostosowana ilość przedszkoli i żłobków dla dzieci, • brak specjalnych grup przedszkolnych dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną • brak infrastruktury dla placówek typu Klubu Seniora 		

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNETRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy ● aktywność Miejskiego Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> ● brak zakładu opiekuńczo-pielęgniarskiego ● zbyt mała ilość placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizującego i interwencyjnego 		

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej <ul style="list-style-type: none"> ● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej <ul style="list-style-type: none"> • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy <ul style="list-style-type: none"> ● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku <ul style="list-style-type: none"> ● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej <ul style="list-style-type: none"> ● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej <ul style="list-style-type: none"> ● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu <ul style="list-style-type: none"> ● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach <ul style="list-style-type: none"> ● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie <ul style="list-style-type: none"> ● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności
			SŁABE STRONY
		<ul style="list-style-type: none"> • brak dziennego ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych • niedostateczna ilość miejsc w Domu Pomocy Społecznej • brak całodobowej placówki dla osób starszych o profilu leczniczo-rehabilitacyjnym • brak Zakładu Aktywizacji Zawodowej 	

Analiza SWOT – obszar infrastruktura

		WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E		<ul style="list-style-type: none"> • obiekty sportowe i rekreacyjne • infrastruktura obiektów kultury • zadawalająca infrastruktura istniejących placówek pomocy społecznej <p>● dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • placówki dla osób bezdomnych • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • dostateczna i rozwijająca się infrastruktura techniczna miasta • dobra działalność Powiatowego Urzędu Pracy <p>● aktywność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobre funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wieku <p>● funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej</p> <p>● efektywna działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej</p> <p>● dobra i efektywna działalność Centrum Interwencji Kryzysowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Tulipan” • działalność Dom Dziecka • aktywność Klub Integracji Społecznej • Centrum Wolontariatu przy Caritas w Kaliszu <p>● Hospicjum domowe prowadzone przez Kaliskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ośrodków dla dzieci niepełnosprawnych • zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do obiektów sportowych i rekreacyjnych • rozwój infrastruktury społecznej w sąsiednich gminach • współpraca w zakresie budowy infrastruktury uzupełniającej samorządów powiatu ziemskiego z miastem Kalisz • dobre funkcjonowanie centrum wolontariatu niekoniecznie w mieście • rozwój placówek typu parku rozrywki i wypoczynku • dokończenie budowy Domu Życia • Utworzenie Centrum Integracji Społecznej obejmującego miasto Kalisz i powiat ziemski • Hospicjum w Rozdzałach <p>● Ośrodek Caritas Diecezji Kaliskiej w Przedborowie</p> <p>● Utworzenie na terenie miasta Banku Żywności</p>
		SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
	<p>● brak Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych i Interwencji dla Dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak Centrum Integracji Społecznej • brak Banku Żywności 		

5. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

5.1. Diagnoza

Analiza Bilansu Otwarcia będącego wraz z wnioskami z przeprowadzonych konsultacji społecznych podstawą diagnozy wskazała na najważniejsze cechy poszczególnych obszarów pomocy społecznej. Obszary te zostały określone przez autora strategii i zaakceptowane przez uczestników debat strategicznych. Diagnoza jest przyczynkiem do określenia celów i kierunków działania w części strategicznej dokumentu.

Przyjęto do oceny następujące obszary priorytetowe będące w dalszej części dokumentu polami określonych działań dla prowadzenia skutecznych i efektywnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

- **EDUKACJA,**
- **PROBLEMY SPOŁECZNE,**
- **FINANSE,**
- **SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA,**
- **INFRASTRUKTURA.**

Kolejnym krokiem oceny założonych obszarów priorytetowych była ocena jedną z podstawowych metod, tj. analizą SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

EDUKACJA

- Wartością pozytywną w tym obszarze jest dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych z dobrą infrastrukturą i zapleczem sportowym, która winna przekładać się na realizację zadań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w ramach zajęć pozalekcyjnych.
- Bogata sieć szkół ponadgimnazjalnych i policealnych powinna być podstawą realizowania programów kształtujących właściwe postawy społeczne młodzieży wchodzącej w nowe obszary życia zawodowego i rodzinnego. Dodatkowym atutem w tym obszarze jest funkcjonowanie na terenie miasta Kalisza Centrum Kształcenia Ustawicznego, w tym Ośrodka Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego, Centrum Kształcenia Praktycznego i Ochotniczych Hufców Pracy.
- Wartością dodatkową w mieście Kaliszu jest funkcjonowanie uczelni wyższych i ośrodków zamiejscowych uczelni z Łodzi i Poznania m.in.:

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
w Kaliszu, Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Kaliskiej, Wydział
Pedagogiczno-Artystyczny UAM w Poznaniu, Wyższa Szkoła Finansów i
Informatyki w Łodzi – Wydział Zamiejscowy w Kaliszu. Wartość ta ma
jednak zbyt małe znaczenie w kreowaniu polityki społecznej w tym w
rozwiązywaniu problemów społecznych i działań na rzecz integracji
społeczności lokalnej.

- Koniecznym jest zwiększenie płaszczyzn współpracy pomiędzy poszczególnymi placówkami oświatowymi w takich obszarach, jak edukacja dorosłych, pedagogizacja rodziców, realizacja programów edukacyjnych związanych z profilaktyką w środowiskach zagrożonych itp.
- W obszarze edukacyjnym należy również wzmacniać działalność organizacji pozarządowych posiadających w zakresach swoich działalności szeroko rozumianą edukację społeczną poprzez włączenie tych organizacji w realizację istniejących projektów i pomoc instytucjonalną w ich bieżącej działalności.
- Grupie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej winno się zapewnić większe możliwości integracyjnych form edukacji.
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży tworzone na poziomie placówek oświatowych, kulturalnych i organizacji pozarządowych winny być tworzone pod potrzeby i dla istniejących subkultur młodzieżowych.
- Na uwagę zasługuje również działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku „Calisia”, który kształci osoby starsze, które osiągnęły wiek emerytalny lub uzyskały status rencisty. Wyżej wymieniona alternatywna forma edukacji skierowana do tej grupy społecznej służy zarówno integracji społecznej, jak i przeciwdziałaniu wykluczeniom, stąd istnieje konieczność wzmacniania tej oferty w tym również we współpracy ze środowiskiem nauczycieli akademickich i studentów związanych z Kaliszem.

PROBLEMY SPOŁECZNE

- Negatywną wartością w obszarze problemów społecznych jest ciągle duża ilość patologii społecznych i brak poczucia bezpieczeństwa publicznego. Stąd występuje konieczność wczesnej interwencji i pomocy rodzinie zagrożonej patologią.
- Migracja do Poznania czy innych silnych gospodarczo ośrodków w regionie ukierunkowana jest na sukces w postaci poprawy jakości i standardu życia.

Młodzi ludzie będący poza domem często jednak zasilają środowiska przestępcze bądź sami tworzą aktywne grupy zachowań patologicznych i wielokrotnie przenoszą je z powrotem do swoich środowisk i miejsc stałego zamieszkania. Mechanizm ten winien się stać również przedmiotem monitorowania w ramach monitoringu rodzących się problemów społecznych w mieście.

- Dla skuteczniejszego rozwiązywania problemów społecznych niezbędna jest szeroka edukacja na temat występujących problemów społecznych skierowana do samorządowych struktur decydenckich.
- Konieczna jest również edukacja w zakresie dostępności pomocy społecznej wśród samych beneficjentów tej pomocy zwłaszcza w stosunku do osób starszych i niepełnosprawnych, z wykorzystaniem już istniejących ośrodków edukacyjnych. Szczególnie dotyczy to również środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i przemocą w rodzinie.
- Podobnie jak w pozostałych obszarach, skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych jest możliwe tylko i wyłącznie z udziałem organizacji pozarządowych oraz poprzez ich wsparcie ze strony administracji samorządowej.
- Należy ciągle tworzyć nowe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem m.in. poprzez programy integracyjne z osobami niepełnosprawnymi, alkoholikami, długotrwale bezrobotnymi, subkulturami, osobami przewlekłe chorymi, starszymi, bezradnymi i pomocy dla osób wracających z ośrodków rehabilitacyjnych (neofitów).

FINANSE

- Prowadzona dotychczasowa polityka państwa polegająca na zwiększaniu zakresu świadczeń obligatoryjnych z zakresu pomocy społecznej, przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne powoduje powiększanie się niedofinansowanych obszarów problemów społecznych.
- Pozytywnym elementem dla rozwiązania problemów społecznych jest funkcjonowanie na terenie miasta Kalisza wielu organizacji pozarządowych i lokalnych przedsiębiorstw. Rozwiązaniem trudnej sytuacji finansowej sektora pomocy społecznej jest zatem tworzenie tzw. partnerstw publiczno-privatnych i publiczno-społecznych dla realizacji wspólnych projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, w tym przypadku opartych na publicznym sektorze pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i kapitale prywatnym w zakresie tworzenia tzw. umów patronackich, których ideą jest stały patronat finansowy nad realizacją konkretnego projektu lub konkretnego przedsięwzięcia związanego z instytucjonalną pomocą społeczną.
- Inną formą partnerstwa publiczno-społecznego i publiczno-privatnego prowadzącą do zaspakajania potrzeb prowadzenia skutecznej polityki społecznej jest forma oparta na rzecz delegowania usług pomocy społecznej na rzecz partnera społecznego i prywatnego przy osiągnięciu wzajemnie oczekiwanych korzyści przez obie strony. Przy zleceniu zadań społecznym i prywatnym stworzenie możliwości przekazywania składników majątkowych miasta do realizacji zleconych zadań mieszczących się w ramach szeroko rozumianej polityki społecznej.
- Dodatkowo w ramach tworzonych partnerstw publiczno-privatnych i publiczno-społecznych istnieje możliwość realizacji wspólnych projektów przy współudziale funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, funduszy społecznych, jak i przy współudziale pozauństwowych funduszy typu Norweski Mechanizm Finansowy (do roku 2009) i Szwajcarski Mechanizm Finansowy

(od 2008 roku), które w bardzo dobrych proporcjach (nawet do 100 % w przypadku NGO i założeń SZMF) dofinansowują projekty z obszaru profilaktyki i edukacji społecznej, nie wyłączając działań inwestycyjnych w tym obszarze.

- Bardzo istotnym elementem finansowania polityki społecznej w mieście Kaliszu jest Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny (WRPO) – zwłaszcza w dofinansowaniu inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej w ramach Priorytetu V Infrastruktura dla kapitału ludzkiego. Uszczegółowienia dla tego priorytetu dają możliwość absorpcji zgromadzonych tam środków nie tylko przez sektor publiczny, ale również przez sektor pozarządowy.
- Jednym z istotnych źródeł dofinansowania realizacji projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który w swoich założeniach preferuje projekty oparte o partnerstwo publiczno – społeczne obejmujące niemal wszystkie dziedziny polityki społecznej.
- Kolejną drogą dla wzmocnienia dostępu do finansów na rzecz realizacji rozwiązywania problemów społecznych jest tworzenie fundacji celowych z udziałem podmiotów gospodarczych, pozarządowych i publicznych. Fundacje takie zarejestrowane jako organizacje pożytku publicznego mają zdecydowanie większe możliwości w pozyskiwaniu środków z zewnątrz, w tym wsparcia ze strony struktur samorządu lokalnego. Warto przy tym wspomnieć, że powoływanie fundacji (stowarzyszeń) dla rozwiązania konkretnego problemu społecznego w określonym obszarze to tylko jedna z dróg tej formy działań na rzecz montażu finansowego.
- Innym, równie ważnym ze sposobów finansowania działań z zakresu pomocy społecznej sprawdzającym się głównie przy organizacji krótkich, jednorazowych akcji (działań) jest sponsoring, dlatego warto włączyć w działania społeczne lokalny biznes opierając się na organizacjach lokalnych przedsiębiorców.
- Żadna z wyżej wymienionych form finansowania zadań rozwiązujących problemy społeczne nie jest możliwa bez udziału środków publicznych pochodzących z budżetu miasta, Wojewody i Urzędu Marszałkowskiego oraz z dotacji celowych z budżetu państwa.

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

- Wielkim bogactwem miasta Kalisza są liczne organizacje pozarządowe skupiające całe rzesze osób i liderów lokalnych podejmujących działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.
- Dla wzmocnienia działań sektora pozarządowego warto na terenie miasta wzmocnić płaszczyznę współpracy tych organizacji poprzez wykorzystanie już istniejącego Centrum Wolontariatu i rozwój przypisywanych tej instytucji kolejnych narzędzi wymiany informacji (aktywna strona internetowa) oraz wsparcie doradcze oparte o grupy prawników i finansistów angażujących się w rozwiązywanie problemów społecznych miasta.
- Istotnym elementem włączenia społeczności lokalnej w proces rozwiązywania problemów społecznych byłoby zintensyfikowanie działań na rzecz promocji wolontariatu wśród młodzieży starszych klas szkół średnich i studentów szkół wyższych.
- W obszarze społecznym istotną rolę odgrywają liczne placówki oświatowe, które winny być włączone w proces edukacji lokalnej społeczności w zakresie istniejących problemów społecznych, a we współpracy z pedagogami i lekarzami rodzinnymi powinny one stać się bazą szerokiej profilaktyki zdrowotnej i uzależnień.
- Poszczególne grupy lokalnej społeczności, zwłaszcza te, które objęte są ryzykiem wykluczenia mogą być bezpośrednim wnioskodawcą i

beneficjentem środków UE. Dlatego koniecznym wydaje się stworzenie systemów szkoleń skierowanych do bezpośrednich odbiorców pomocy finansowej. System szkoleń skierowany do bezpośrednich beneficjentów powinien tworzyć solidne podstawy do samodzielnego ubiegania się ośrodki finansowe

w ramach dostępnych w Polsce dotacji ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych.

- Baza kulturalna miasta opierająca się o Centrum Kultury i Sztuki, Miejski Ośrodek Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień”, liczne biblioteki, teatr, filharmonia, kina, muzea oraz galerie sztuki, które pozwalają na organizację przedsięwzięć kulturalnych zgodnych z oczekiwaniami lokalnej społeczności i potrzebami wynikającymi z planowanych działań na rzecz integracji społecznej. Na terenie miasta odbywają się także cykliczne imprezy kulturalne, które odgrywają ważną rolę w procesie integracji społecznej mieszkańców Kalisza. Nie mniej ilość i różnorodność oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej skierowanej zwłaszcza w stronę dzieci i młodzieży wymaga formułowania dalszych i zróżnicowanych ofert w tym obszarze.
- Wielość klubów sportowych oraz obiektów infrastruktury sportowej jest wielkim atutem miasta Kalisza. Warto jednak podkreślić, że sport nie powinien ograniczać się do wyczynowych jego form i rywalizacji, ale winien w mieście pełnić także rolę kompensacji i solidaryzmu z grupami społecznymi zagrożonymi wykluczeniem. Dlatego też należy stworzyć warunki do organizowania imprez sportowych o charakterze integracyjnym.

INFRASTRUKTURA

- W zakresie tzw. instytucjonalnej infrastruktury społecznej na terenie miasta znajduje się szereg dobrze funkcjonujących obiektów i placówek o charakterze pomocy społecznej jak i placówek działających na rzecz integracji społecznej i edukacji różnych środowisk, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym. Brak jest koordynacji działań tych placówek, co przyczynia się do obniżenia poziomu i efektywności ich działań.
- Pozytywnym elementem w tym obszarze jest funkcjonujący Klub Integracji Społecznej i działające w pełnym zakresie Centrum Interwencji Kryzysowej.
- Dla wypełnienia infrastruktury pomocy społecznej niezbędne jest wprowadzenie rodzinnej formy opieki nad dzieckiem, domu pomocy dla kobiet z dziećmi, które z różnych powodów życiowych nie mogą lub nie powinny przebywać w stałym miejscu zamieszkania (wdrożenie projektu Caritasu – Dom Życia – schronisko dla kobiet w Kaliszu).
- Ponadto niezbędnym jest utworzenie na terenie miasta Kalisza Dziennego Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych, placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego i socjalizacyjnego.
- Przede wszystkim do negatywów w obszarze infrastruktury należy zaliczyć niewystarczającą ilość ośrodków zapewniających opiekę i wychowanie w stosunku do dzieci niedostosowanych społecznie, z grup patologicznych, a także odczuwalny jest niedobór placówek resocjalizacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych i rehabilitacyjnych.
- Jednym z wielu problemów jest ciągle trwający proces standaryzacji usług i utrzymanie warunków standardu w sytuacji zmieniających się potrzeb społecznych w obiektach pomocy społecznej na terenie miasta. Dotyczy to m.in. Domu Dziecka. Dom Pomocy Społecznej uzyskał standardy w październiku 2008 roku.

- Pomimo istniejących na terenie miasta mieszkań socjalnych nadal występują one w ilości niewystarczającej do istniejących potrzeb. Jeszcze mniej optymistycznie przedstawia się sytuacja miasta w zakresie jego zasobów związanych z mieszkaniami chronionymi (6 mieszkań w Centrum Interwencji Kryzysowej o 12 miejscach noclegowych).
- Z uwagi na niedostateczną infrastrukturę przystosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne) ta grupa społeczna jest nadal zagrożona wykluczeniem społecznym.
- Z uwagi na wzrost z roku na rok liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w mieście Kaliszu należy uznać istniejącą infrastrukturę opieki nad osobami starszymi za dalece niewystarczającą i wymagającą opracowania i wdrożenia szybkich planów jej rozbudowy np. Dom Pomocy Społecznej o innym profilu działalności.
- Ponadto dla wypełnienia infrastruktury pomocy społecznej niezbędne jest utworzenie na terenie miasta Kalisz m.in.: Zakładu Opiekuńczo-Pielęgnacyjnego, Domu Dziecka, Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych i Interwencji dla Dzieci oraz Zakładu Aktywizacji Zawodowej, który zatrudniałby osoby ze znaczną niepełnosprawnością.

CZĘŚĆ STRATEGIC ZNA

6. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza zakłada zachowanie spójności tego dokumentu z przyjętymi w Unii Europejskiej standardami. Standardy obowiązujące w Unii to przede wszystkim:
 - zwiększony nacisk na wzrost znaczenia współpracy samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego (w oparciu o zasadę pomocniczości),
 - dowartościowanie wolontariatu,
 - podnoszenie roli edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego,
 - wzrost znaczenia sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych,
 - dążenie do zrównoważonego rozwoju społecznego,
 - działania aktywizujące całe społeczności lokalne,
 - ograniczenie redystrybucyjnej funkcji programów socjalnych.
- Na szczeblu krajowym polityka społeczna i integracyjna znajduje dobre umocowanie w istniejących aktach prawnych oraz polityce Państwa. Powstające kolejno krajowe strategie, w tym Narodowa Strategia Spójności w ramach NSRO, czy Program Operacyjny Kapitał Ludzki są ważnymi instrumentami sterowania polityką społeczną.
- Dla miasta Kalisza pomoc społeczna stanowi jeden z istotnych elementów przezwyciężenia problemów społecznych i integracji lokalnych społeczności i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zasoby infrastruktury społecznej nie pozwalają na realizację wszystkich form pomocy społecznej. Ważnym celem w tym przypadku jest dalsza rozbudowa infrastruktury publicznej i prywatnej w zakresie poszerzenia oferty tych usług i podniesienia ich jakości.
- Istnieje potrzeba stworzenia podstaw informacyjnych do podejmowania w ramach polityki społecznej decyzji strategicznych poprzez prowadzenie monitoringu zjawisk i problemów społecznych.
- Skuteczna realizacja polityki społecznej w mieście Kaliszu musi być wspierana przez spójne i efektywne akcje promocyjne dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, których celem jest m. in. wzrost świadomości społecznej.
- Niezbędne jest interdyscyplinarne działanie wszystkich organizacji i instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kaliszu.

7. MISJA

Misja strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Kalisza odnosząca się do niniejszej *Strategii* nawiązuje w sposób bezpośredni do określeń sformułowanych w dokumentach opracowanych na szczeblu krajowym, a dotyczących zarówno polityki społecznej, jak i działań na rzecz integracji.

Priorytety Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza zgodnie z przyjętymi założeniami zostały w części strategicznej powiązane z zapisami *Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013*, a cele szczegółowe wraz z kierunkami działania ze *Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013*.

MISJA

POLITYKA SPOŁECZNA MIASTA KALISZA TO ZINTEGROWANY SYSTEM DZIAŁAŃ PODMIOTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ MAJĄCY NA CELU PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI SPOŁECZNEJ OSÓB I RODZIN ZAMIESZKUJĄCYCH OBSZAR MIASTA.

SYSTEM WSPARCIA BENEFICJENTÓW, W ZAKRESIE PODNIESIENIA POZIOMU ZARADNOŚCI ŻYCIOWEJ I PRZYSTOSOWANIA DO SPRAWNEGO FUNKCJONOWANIA SPOŁECZNEGO W ŚRODOWISKU, OPARTY O SZEROKĄ WSPÓŁPRACĘ ORGANIZACJI PUBLICZNYCH, SAMORZĄDOWYCH I POZARZĄDOWYCH.

Dla zbudowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015 konieczne jest sformułowanie priorytetów, celów szczegółowych wraz z kierunkami działań opartych na analizie uwarunkowań zewnętrznych otoczenia miasta Kalisza. i uwarunkowaniach wewnętrznych miasta.

Część strategiczna niniejszego dokumentu została podzielona na kilka podrozdziałów.

Pierwszą część stanowi zestawienie tabelaryczne odnoszące się do poszczególnych priorytetów rozwoju, celów szczegółowych oraz do kierunków działań (Tab. 28-32). Cele szczegółowe generujące kierunki działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych są bezpośrednio powiązane z poniżej zapisanymi celami rozwoju ładu społecznego zawartymi w Strategii Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013.

Budowanie nowoczesnej gospodarki wzmacniającej pozycję Kalisza jako lidera regionu.

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

- Budowa nowoczesnego rynku pracy

Poprawa jakości życia w mieście.

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

- • Wzmacnianie systemu edukacyjnego miasta;
- • Wzmacnianie kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej atrakcyjności miasta;
- • Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym;
- • Kreowanie warunków dla rozwoju zasobów mieszkaniowych;
- • Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców;
- • Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta.

Wzmacnianie tożsamości miasta.

Cel będzie realizowany poprzez:

- • Wzmacnianie więzi społecznych w mieście.

Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Cel będzie realizowany poprzez podjęcie następujących działań:

- • budowę nowych i modernizację istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych,

- • rozwoju klubów sportowych w oparciu o nową infrastrukturę.

SŁOWNICZEK

W niniejszym opracowaniu zastosowano następującą strukturę planu strategicznego:

Diagnoza przy uwzględnieniu przyjętej misji Strategii Pomocy Społecznej dla Miasta Kalisza na lata 2008 - 2015, stała się podstawą podjęcia prac nad częścią strategiczną opracowania i punktem odniesienia przy określaniu priorytetów i celów szczegółowych, które mają przybliżyć realizację misji.

Misja jest elementem, który ma motywować do podejmowania działań. Jednocześnie pełni funkcję integrującą dla różnych, często będących w sprzeczności interesów, środowisk życia gospodarczego i społecznego, skupionych wokół pewnej wiodącej dziedziny.

Priorytety rozwoju są to główne obszary działań, jakie powinny być podjęte w ciągu okresu objętego *Strategią*. Inaczej można powiedzieć, że są to „kamienie milowe”, na bazie, których powinna zostać zbudowana sfera działalności na rzecz skutecznej realizacji działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Cele szczegółowe pokazują działania, które odnoszą się do polityki średniookresowej (3-4 lata). Są drogowskazami popartymi narzędziami i sposobami wspierania polityki społecznej w Kaliszu.

Kierunki działania wyznaczają sposób realizacji celów szczegółowych stanowiąc podstawę do formułowania konkretnych programów operacyjnych będących podstawą formułowania projektów i zadań z określonej dziedziny zagadnień społecznych i integracyjnych. Dla kierunków działania wyodrębniono wskaźniki produktu i rezultatu, które pozwolą na bieżąco dokonywać oceny i weryfikacji kierunków rozwoju przyjętych do realizacji przez Radę Miejską.

8. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA

Tabela 28 Priorytet EDUKACJA - cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 1. EDUKACJA

Powiązanie ze Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013: Priorytet 1 **Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.** Priorytet 5 **Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.** Priorytet 6 **Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.**

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1.1. Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Wzmocnienie systemu edukacyjnego miasta.</u></i></p>	<p>1.1.1. Wydłużanie czasu pracy placówek oświatowych – organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.</p> <p><i>Opis: Kierunek zakłada tworzenie otwartych placówek oświatowych oferujących zajęcia edukacji pozaszkolnej, imprezy kulturalne i integracyjne dla dzieci i młodzieży.</i></p>
	<p>1.1.2. Zwiększenie udziału pedagogów w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej.</p> <p><i>Opis: Kierunek zakłada tworzenie programów edukacyjnych, w tym o charakterze profilaktycznym skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, realizowanych przy udziale pedagogów.</i></p>
	<p>1.1.3. Dostosowanie infrastruktury szkolnej dla realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest wzmocnienie struktur oświaty i jej infrastruktury w zakresie działań na rzecz profilaktyki zdrowotnej poprzez dostosowanie istniejącej infrastruktury szkolnej (sportowej i rekreacyjnej) do realizacji tej profilaktyki.</i></p>
	<p>1.1.4. Wdrażanie własnych programów edukacyjnych realizowanych na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych z zakresu profilaktyki.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie autorskich programów edukacyjnych z zakresu profilaktyki na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych przez środowisko nauczycieli związanych z daną placówką oświatową. Programy autorskie, które mogą być w znacznej części sfinansowane przez Program Operacyjny Kapitał Ludzki winny stać się również podstawą organizacji zajęć pozalekcyjnych.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1.2. Stwarzanie warunków do szerokiej dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom miasta.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Wzmocnienie systemu edukacyjnego miasta.</u></i></p>	<p>1.2.1. Dostosowanie bazy lokalowej placówek oświatowych.</p> <p><i>Opis: Kierunek zakłada dostosowanie bazy lokalowej placówek oświatowych dla polepszenia warunków i jakości nauczania na terenie miasta Kalisza.</i></p>
	<p>1.2.2. Rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji dla zwiększenia dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom miasta Kalisza.</i></p>
	<p>1.2.3. Podnoszenie oferty edukacyjnej dla dorosłych na wszystkich poziomach edukacji obejmujących różne grupy wiekowe i zawodowe.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest upowszechnianie edukacji wśród osób dorosłych poprzez stworzenie szerokiej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach, obejmującej swym zakresem różne grupy wiekowe i zawodowe.</i></p>
<p>1.3. Podjąć działania w kierunku stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Wzmocnienie systemu edukacyjnego miasta</u></i></p>	<p>1.3.1. Organizowanie i finansowanie szkoleń.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest organizacja szkoleń wewnętrznych, jak i finansowanie udziału w szkoleniach zewnętrznych dla kadry rozwiązującej problemy społeczne na terenie miasta Kalisza z zakresu zagadnień bezpośrednio związanych z istotą występujących problemów społecznych i istniejącymi metodami ich rozwiązywania.</i></p>
	<p>1.3.2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się problematyką społeczną w ramach studiów podyplomowych.</p> <p><i>Opis: Głównym celem kierunku jest uczestnictwo osób zajmujących się problematyką społeczną w studiach podyplomowych organizowanych dla instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie miasta. Studia winny mieć również charakter integracyjny dla sektora publicznego i pozarządowego rozwiązującego te same lub podobne problemy społeczne.</i></p>
	<p>1.3.3. Utworzenie i wprowadzenie systemu motywacji finansowych dla pracowników chcących poszerzać już posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest podniesienie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych dzięki utworzonemu systemowi motywacji finansowych. System motywacji wpłynąłby na zwiększenie ogólnej liczby pracowników pomocy społecznej o podniesionych kwalifikacjach.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	Kierunki działania / opis
<p>1.4. Działać na rzecz podnoszenia świadomości społecznej wśród mieszkańców miasta, w tym rozwijanie świadomości zagrożeń.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Wzmocnienie systemu edukacyjnego miasta. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</u></i></p>	<p>1.4.1. Zorganizowanie systemu edukacji nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest stworzenie sprawnego systemu szkoleń o charakterze ustawicznym skierowanego do kadry nauczycielskiej i wychowawców, którego głównym celem jest przekaz najnowszych osiągnięć w zakresie pedagogiki szkolno – wychowawczej, resocjalizacyjnej, profilaktyki, rozwiązywania problemów społecznych itp.</i></p>
	<p>1.4.2. Organizowanie warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazę placówek oświatowych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest organizowanie warsztatów edukacyjnych dla mieszkańców w oparciu o istniejącą infrastrukturę wraz z zaangażowaniem organizacji społecznych i instytucji zajmujących się problematyką społeczną.</i></p>
	<p>1.4.3. Popularyzowanie różnych form rodzicielstwa zastępczego.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest promocja i upowszechnianie rodzicielstwa zastępczego wśród mieszkańców miasta oraz organizowanie szkoleń dla rodziców zastępczych</i></p>
<p>1.5. Stworzyć warunki do wspierania osób bezrobotnych w efektywnym nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny I pn.: <u>Budowa nowoczesnego rynku pracy – Wyrównywanie szans na rynku</u></i></p>	<p>1.5.1 Współpraca z PUP w zakresie organizacji szkoleń z zakresu prekwalfikacji zawodowej na terenie miasta w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest współpraca placówek pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Kalisz w celu organizacji szkoleń z zakresu prekwalfikacji zawodowej dla bezrobotnych mieszkańców miasta w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.</i></p>
	<p>1.5.2 Promocja samozatrudnienia wśród mieszkańców we współpracy z PUP i organizacjami otoczenia biznesu.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest współpraca placówek pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia oraz organizacjami otoczenia biznesu w zakresie rozpowszechniania idei samozatrudnienia wśród mieszkańców Kalisza.</i></p>
	<p>1.5.3. Promocja i upowszechnianie działalności klubów pracy.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest inicjowanie i promocja działalności istniejących klubów pracy na terenie miasta Kalisza, które działają na rzecz promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.</i></p>

Tabela 29 Priorytet PROBLEMY SPOŁECZNE - cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 2. PROBLEMY SPOŁECZNE

Powiązanie ze STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013 Priorytet 1 **Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.** Priorytet 3 - **Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.** Priorytet 4 **Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.**

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>2.1. Podejmowanie działań w kierunku stworzenie skutecznego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</i></p>	<p>2.1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie ich aktywizacji społecznej i zawodowej, uzyskania większej samodzielności w życiu.</i></p>
	<p>2.1.2. Współpraca z PUP w zakresie promocji i informacji dotyczących istniejących warunków zatrudniania osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest współpraca instytucji pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy w Kaliszu w zakresie organizacji akcji promocyjno-informacyjnych skierowanych do lokalnych pracodawców dla zwiększenia poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.3. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest zlikwidowanie trudności w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.4. Likwidacja barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest przebudowa istniejącej infrastruktury obiektów publicznych z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>2.1.5. Likwidacja barier komunikacyjnych.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest przebudowa ciągów komunikacyjnych z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych. Kierunek ten zakłada również działania edukacyjne mające na celu dostosowanie infrastruktury technicznej pod potrzeby osób niepełnosprawnych na etapie tworzenia koncepcji i projektów technicznych.</i></p>
	<p>2.1.6. Tworzenie i wdrożenie innowacyjnych projektów integracji dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest tworzenie i wdrażanie innowacyjnych projektów opracowanych przez pracowników i instytucje działające na polu rozwiązywania problemów społecznych na rzecz integracji dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>2.2. Przeciwdziałać uzależnieniom.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – <u>Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców, Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</u></i></p>	<p>2.2.1. Profilaktyka w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest wypracowanie różnych form (projekty o charakterze profilaktycznym) edukacji z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom skierowanych do dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjalnych m.in. poprzez realizację programów reedukacyjnych – interwencyjnych.</i></p>
	<p>2.2.2. Profilaktyka i monitoring środowisk podwyższonego ryzyka.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest stały monitoring środowisk podwyższonego ryzyka na terenie miasta Kalisza oraz realizacja projektów o charakterze profilaktycznym z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom wśród tych środowisk.</i></p>
	<p>2.2.3. Realizacja założeń Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez realizowanie zadań zawartych w programach.</i></p>
	<p>2.2.4. Tworzenie i wspieranie działalności istniejących grup wsparcia.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest organizacja nowych i wspieranie działalności już istniejących grup wsparcia na terenie miasta Kalisza.</i></p>
	<p>2.2.5. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój i wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest tworzenie projektów i programów terapeutycznych dla osób uzależnionych, których celem jest zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji m.in. poprzez utworzenie ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych i oddziału dziennego dla osób uzależnionych od alkoholu.</i></p>
	<p>2.2.6. Wspieranie działalności placówek działających w zakresie zapobiegania i leczenia alkoholizmu i narkomanii.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest podejmowanie działań wspierających funkcjonowanie placówek zajmujących się zapobieganiem i leczeniem uzależnień.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>2.3. Podjąć działania w kierunku podniesienia bezpieczeństwa publicznego i ochrony zdrowia na terenie miasta.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym. Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</i></p>	<p>2.3.1. Identyfikacja źródeł zjawisk patologicznych wraz ze stałym monitoringiem środowisk patologicznych.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest podejmowanie działań z zakresu identyfikacji źródeł zjawisk patologicznych oraz tworzenia systemu monitoringu środowisk patologicznych, które winny być podstawą tworzenia systemowych rozwiązań przeciwdziałających zjawiskom patologicznym w Kaliszu.</i></p>
	<p>2.3.2. Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez realizację zadań zawartych w Programie.</i></p>
	<p>2.3.3. Stworzenie i wdrożenie sprawnego systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest sprawna współpraca publicznych instytucji z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia i realizacji programów profilaktycznych wśród środowisk zagrożonych, podwyższających poziom bezpieczeństwa publicznego mieszkańców Kalisza</i></p>
	<p>2.3.4. Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych.</p> <p><i>Opis: Przesłaniem tego kierunku jest tworzenie i realizacja projektów profilaktyki zdrowotnej z udziałem trzech sektorów życia publicznego i ochrony zdrowia.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>2.4. Podjąć działania w kierunku sprawnego docierania pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym. Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</i></p>	<p>2.4.1. Dokonywanie oceny sytuacji, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest sprawne docieranie pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie na terenie miasta Kalisza poprzez uzyskiwanie informacji o tych osobach ze środowiska.</i></p>
	<p>2.4.2. Tworzenie systemu asekuracji i wyprzedzania w stosunku do rodzin zagrożonych ubóstwem.</p> <p><i>Opis: Przesłaniem kierunku jest tworzenie projektów z zakresu asekuracji i wyprzedzania, których celem jest zmniejszanie poziomu zjawiska ubóstwa na terenie miasta Kalisza.</i></p>
	<p>2.4.3. Niwelowanie patologii w rodzinie będącej jedną z bezpośrednich przyczyn ubóstwa.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest tworzenie systemu monitoringu pojawiających się patologii w rodzinie. Monitoring ten winien być podstawą tworzenia systemowych rozwiązań przeciwdziałających tym patologiom.</i></p>
<p>2.5. Podjąć działania w kierunku sprawnego udzielania pomocy społecznej do osób starszych wiekiem.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym.</i></p>	<p>2.5.1. Stworzenie osobom starszym wiekiem warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest podejmowanie działań na rzecz wsparcia seniorów w zakresie uzyskania większej samodzielności i aktywizacji społecznej oraz organizacja działań integracyjnych i edukacyjnych dla osób starszych.</i></p>
	<p>2.5.2. Działanie na rzecz integracji osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie miejsc, płaszczyzn integracji osób starszych ze środowiskiem pracodawców i ze środowiskami nauki i kultury.</i></p>

Tabela 30 Priorytet FINANSE - cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 3: FINANSE

Powiązanie ze STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013 - Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>3.1. Podjąć działania w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej miasta Kalisza.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</u></i></p>	<p>3.1.1. Tworzenie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków UE.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest tworzenie i realizacja projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, m.in. w ramach partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych.</i></p>
	<p>3.1.2. Współorganizowanie sponsoringu na rzecz wspierania konkretnych projektów z zakresu problematyki społecznej.</p> <p><i>Opis: Główną ideą tego kierunku jest promocja sponsoringu wśród lokalnych przedsiębiorców i inwestorów na rzecz podjętych inicjatyw i przedsięwzięć rozwiązujących konkretne problemy społeczne na terenie miasta Kalisza. Poszczególne działania w zakresie pomocy społecznej winny w pierwszej kolejności uzyskać poparcie ze strony polityków i decydentów dla wzmocnienia ich szans i wiarygodności w procesie pozyskiwania sponsora w części finansującego konkretne projekty i programy.</i></p>
	<p>3.1.3. Aktywne uczestniczenie sektora publicznego w pracach stowarzyszeń i fundacji dla realizacji długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest aktywne uczestniczenie sektora publicznego w pracach fundacji i stowarzyszeń dla realizacji długookresowych programów związanych z rozwiązywaniem konkretnych problemów społecznych. Fundacje i stowarzyszenia mogą ubiegać się o dotacje celowe na realizację swoich założeń statutowych.</i></p>
	<p>3.1.4. Realizowanie zadań w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne i publiczno-społeczne.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest stworzenie tzw. montażu finansowych dla realizacji konkretnych przedsięwzięć rozwiązujących konkretne problemy społeczne w ramach partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych. Montaż finansowe winny opierać się na: środkach własnych sektora publicznego, wkładzie własnym organizacji pozarządowych, środkach z funduszy strukturalnych UE, dotacjach pozaunijnych.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>3.2. Rozwijać różne formy wolontariatu dla obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym. Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</u></i></p>	<p>3.2.1. Tworzenie projektów mających na celu rozwijanie funkcjonowania Centrum Wolontariatu z udziałem zewnętrznych źródeł finansowania.</p> <p><i>Opis: Istotą jest tworzenie projektów mających na celu pozyskanie środków zewnętrznych na realizację zadań prowadzonych przez Centrum Wolontariatu.</i></p>
	<p>3.2.2. Identyfikowanie obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu.</p> <p><i>Opis: Ideą kierunku jest identyfikacja obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu, następnym etapem jest wspieranie wolontariatu na terenie miasta ze szczególnym uwzględnieniem promowania jego idei wśród młodzieży</i></p>
	<p>3.2.3. Promowanie mody na wolontariat.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem jest propagowanie idei wolontariatu wśród mieszkańców miasta, w tym w szczególności wśród młodzieży i osób starszych dla zmniejszenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.</i></p>
	<p>3.2.4. Organizowanie szkoleń dla wolontariuszy, w tym również pod potrzeby konkretnych placówek pomocy społecznej działających na terenie miasta.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest edukacja wolontariuszy w zakresie problematyki związanej z rozwiązywaniem konkretnych problemów społecznych.</i></p>
<p>3.3. Podjąć działania w kierunku rozszerzenia oferty skierowanej do rodzin potrzebujących pomocy.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</u></i></p>	<p>3.3.1. Wypracowanie i wdrożenie skutecznego systemu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest organizacja systemu wsparcia materialnego i finansowego osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren miasta Kalisza.</i></p>
	<p>3.3.2. Wspieranie finansowe rodzin wielodzietnych, niepełnych, najuboższych i z problemem uzależnień i przemocy oraz wspieranie tych rodzin w podejmowaniu działań mających na celu zmianę dotychczasowej sytuacji życiowej.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest organizacja pomocy materialnej i finansowej, w tym stypendia, organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz najuboższych z terenu miasta Kalisza oraz wspieranie tych rodzin w podejmowaniu działań mających na celu zmianę dotychczasowej sytuacji życiowej.</i></p>

Tabela 31 Priorytet SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 4 SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Powiązanie ze STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013 Priorytet 1 **Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.** Priorytet 3 – **Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.** Priorytet 4 **Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.**

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>4.1. Stworzenie warunków dla współpracy trzech sektorów: publicznego, społecznego i prywatnego.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</i></p>	<p>4.1.1. Umożliwienie współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest umożliwienie współpracy i tworzenie partnerstw publiczno – społecznych, których celem winno stać się wspólne rozwiązywanie problemów społecznych np. poprzez realizację Programu współpracy Miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</i></p>
	<p>4.1.2. Wykorzystanie w sektorze pozarządowym wysokiego zaangażowania i kreatywności osób pracujących w obszarze polityki społecznej.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest włączenie sprawnie działających liderów organizacji pozarządowych w projekty i programy inicjowane i realizowane przez sektor publiczny dla zwiększenia efektywności działań w rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych.</i></p>
	<p>4.1.3. Tworzenie, realizacja i propagowanie podstaw do realizacji projektów opartych o partnerstwo publiczno – społeczne.</p> <p><i>Opis: Głównym zamierzeniem tego kierunku jest stworzenie podstaw (porad, szkoleń, przenoszenia dobrych praktyk) na rzecz tworzenia partnerstw publiczno- społecznych i realizacja Programu współpracy miasta Kalisza z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>4.2. Inspirowanie i wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – <u>Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców, Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, Rewitalizacja obszarów kryzysowych miasta</u></i></p>	<p>4.2.1. Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest propagowanie na wszelkie możliwe i dostępne sposoby potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych a jednocześnie promocja potencjału i możliwości osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie spełniania przez nich funkcji społecznych i gospodarczych.</i></p>
	<p>4.2.2. Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.</p> <p><i>Opis: Przeciwdziałanie i zwalczanie bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych – tworzenie zakładów aktywności zawodowej i zakładów pracy chronionej to główne przesłanie tego kierunku wraz podjęciem działań w celu umożliwienia znalezienia pracy na tzw. wolnym rynku pracy i zapewnienia dostępu do rehabilitacji.</i></p>
	<p>4.2.3. Działanie na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.</p> <p><i>Opis: Ideą tego kierunku jest tworzenie miejsc, płaszczyzn integracji osób niepełnosprawnych i osób starszych ze środowiskiem pracodawców i młodych ludzi aktywnych społecznie, ze środowiskami nauki i kultury oraz przystosowanie osób niepełnosprawnych do życia w społeczności lokalnej poprzez realizację odpowiednich programów rehabilitacyjnych i doradczych.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>4.3. Wykorzystać kreatywność i zaangażowanie osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</i></p>	<p>4.3.1. Kozarzyć liderów działających w obrębie polityki społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych jej sektorach.</p> <p><i>Opis: Głównym założeniem tego kierunku jest zwiększenie efektywności realizacji programów i projektów realizowanych przez sektor publiczny poprzez włączenie w ich zakres realizacyjny liderów NGO pracujących przy rozwiązywaniu podobnych problemów społecznych.</i></p>
	<p>4.3.2. Szkolenie zaangażowanych pracowników pomocy społecznej i innych służb działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p><i>Opis: Zamierzeniem tego kierunku jest organizacja szkoleń dla wybranych pracowników i służb rozwiązujących problemy społeczne wykazujących dotychczas inicjatywę w rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych. Szkolenia te miałyby na celu m.in. przejście od inicjatyw do autorskich i nowatorskich projektów rozwiązujących konkretne problemy społeczne.</i></p>
	<p>4.3.3. Aktywizowanie kadry publicznych placówek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych w prace terapeutyczne na terenie świetlic.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest stworzenie takich projektów i programów współfinansowanych np. przez środki Unii Europejskiej, które dałyby możliwość i motywację pracownikom zespołów pomocy społecznej i organizacji pozarządowym do pracy w świetlicach z lokalną społecznością w realizacji programów profilaktycznych i edukacyjnych.</i></p>

Tabela 32 Priorytet INFRASTRUKTURA – cele szczegółowe i kierunki działania

PRIORYTET 5: INFRASTRUKTURA

Powiązanie ze STRATEGIĄ POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013 Priorytet 1 **Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.** Priorytet 3 – **Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.** Priorytet 4 **Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.**

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>5.1. Utworzyć właściwą i o wysokim standardzie bazę dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</i></p>	<p>5.1.1. Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest utworzenie na terenie miasta placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego.</i></p>
	<p>5.1.2. Utworzenie Dziennego Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych.</p> <p><i>Opis: Utworzenie Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych potrzebnych do realizacji właściwej polityki społecznej na terenie miasta Kalisza poprzez lepszy dostęp do tego typu placówek.</i></p>
	<p>5.1.3. Zwiększenie bazy domów pomocy społecznej, tworzenie Klubów Seniora oraz utworzenie Dziennego Ośrodka Wsparcia a dla osób starszych na terenie miasta Kalisza.</p> <p><i>Opis: Istotą tego przedsięwzięcia jest utworzenie nowego Domu Pomocy Społecznej np. o innym profilu działalności na terenie miasta Kalisza z uwagi na niewystarczającą ilość miejsc w dotychczas funkcjonującym Domu Pomocy Społecznej oraz tworzenie sieci współpracujących ze sobą Klubów Seniora mających na celu integrację ludzi starszych wiekiem z terenu całego miasta Kalisza. Ważnym elementem tego kierunku jest utworzenia również Dziennego Ośrodka Wsparcia z miejscami okresowego pobytu całodobowego dla osób z demencją starczą i chorobą Alzheimera.</i></p>
	<p>5.1.4. Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Ideą jest utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych w celu przeciwdziałania i zwalczania bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.</i></p>
	<p>5.1.5. Utworzenie Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych u Dzieci i Wczesnej Interwencji.</p> <p><i>Opis: Celem tego kierunku jest utworzenie Ośrodka dla dzieci mającego na celu wczesną interwencję pozwalającą na stosowanie rehabilitacji oraz leczenia zachowawczego.</i></p>
	<p>5.1.6. Utworzenie Centrum Integracji Społecznej.</p> <p><i>Opis: Istotą jest utworzenie Centrum Integracji Społecznej dla osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym przy jednoczesnym wykorzystaniu już działającego Klubu Integracji Społecznej przy MOPS w Kaliszu.</i></p>
	<p>5.1.7. Stworzenie bazy infrastrukturalnej dla Rodzinnych Domów Dziecka i Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest czynienie starań na rzecz utworzenia Rodzinnych Domów Dziecka i Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego poprzez tworzenie zaplecza infrastrukturalnego, wsparcie programowe i instytucjonalne.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
	<p>5.1.8. Ukończenie budowy „Domu Życia”.</p> <p><i>Opis: Głównym przesłaniem tego kierunku jest zakończenie budowy placówki będącej projektem Caritasu, której głównym celem jest zapewnienie schronienia dla kobiet, które nie mogą lub nie powinny przebywać w stałym miejscu zamieszkania.</i></p>
<p>5.2. Efektywnie wykorzystać funkcjonowanie placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych na terenie miasta Kalisza.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Poprawa stanu zdrowotności mieszkańców. Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym</u></i></p>	<p>5.2.1. Działanie na rzecz poprawy infrastruktury placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych.</p> <p><i>Opis: Przede wszystkim założeniem tego kierunku jest intensyfikacja działalności już funkcjonujących świetlic socjoterapeutycznych dla skutecznej realizacji programów socjoterapeutycznych oraz przebudowa i modernizacja innych placówek mogącym służyć tym celom.</i></p>
<p>5.3. Stworzyć warunki do rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: <u>Poprawa jakości życia w mieście – Wzmocnienie kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej atrakcyjności miasta. Wzmocnienie systemu edukacyjnego miasta</u></i></p>	<p>5.3.1. Modernizacja istniejących placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.</p> <p><i>Opis: Istotą tego kierunku jest zwiększenie dostępności ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych do placówek oświatowych, sportowych obiektów otwartych i zamkniętych dających podstawy do rekreacji, uprawiania sportu i realizacji programów prozdrowotnych typu: zajęcia korekcyjne na basenie, aerobik oraz dających szanse na realizację programów rehabilitacyjnych.</i></p> <p>5.3.2. Zwiększyć dostępność do istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego.</p> <p><i>Opis: Założeniem tego kierunku jest lepsze wykorzystanie istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego poprzez przedłużenie czasu pracy placówek rehabilitacyjnych, zwiększenie ich oferty oraz poprzez rozbudowę i doposażenie tych placówek i ich otwartość na potrzeby lokalnej społeczności.</i></p>

CELE SZCZEGÓŁOWE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<p>5.4. Działania w kierunku powiększenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych.</p> <p><i>Powiązanie ze Strategią Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013: cel strategiczny II pn.: Poprawa jakości życia w mieście – Kreowanie warunków dla rozwoju zasobów mieszkaniowych</i></p>	<p>5.4.1. Adaptacja istniejących obiektów komunalnych na mieszkania chronione.</p> <p><i>Opis: Ideą jest powiększanie bazy mieszkań chronionych, które są formą pomocy przygotowującą osoby tam przebywające do samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Pobyt tam ma na celu integrację ze społeczeństwem lokalnym np. poprzez adaptację istniejących obiektów komunalnych dla osób opuszczających domy dziecka lub rodziny zastępcze, placówki resocjalizujące i zakłady karne oraz dla osób niepełnosprawnych, samotnych i starszych.</i></p> <p>5.4.2. Pozyskiwanie lokali socjalnych z zasobów prywatnych i na skutek przekształcenia lokali komunalnych o niskim standardzie technicznym oraz budowa mieszkań socjalnych, w tym w oparciu o dostępne pozabudżetowe środki finansowe w porozumieniu z partnerem prywatnym.</p> <p><i>Opis: Ideą jest powiększenie bazy mieszkalnictwa socjalnego na terenie miasta Kalisza poprzez: pozyskiwanie takich lokali z komunalnych zasobów mieszkaniowych miasta o niskim standardzie, pozyskiwanie ich poprzez najem od prywatnych właścicieli, budowanie lokali socjalnych, zawarcie stosownych porozumień i umów z partnerami prywatnymi oraz pozyskanie pozabudżetowych środków finansowych na budowę mieszkań socjalnych.</i></p>

9. WARUNKI REALIZACJI STRATEGII

Realizacja Strategii opierać się będzie na:

- podejmowaniu działań wynikających z założonych celów zgodnie z kompetencjami samorządu gminnego i podległych jemu jednostkom organizacyjnym bez względu na ich formę prawną,
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – społecznym (samorząd – organizacje pozarządowe),
- działaniach opartych na partnerstwie publiczno – publicznym (samorząd – samorząd, samorząd – rząd),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego (z udziałem prywatnych przedsiębiorców na zasadach ppp lub outsourcingu usług i świadczeń),
- działaniach opartych na zasadach partnerstwa publiczno-społeczno – prywatnego (samorząd – organizacje pozarządowe- kapitał prywatny),
- na koordynacji i aktywnym zaangażowaniu się w działaniach stricte prywatnych (kapitał prywatny) w przypadku realizacji zamierzeń wypełniających cele Strategii.

Warunki realizacji strategii:

- zachowanie i ochrona wartości społecznych, kulturowych beneficjentów pomocy społecznej,
- zachowanie istniejących więzi społecznych,
- stosowanie zasad zrównoważonego w procesie rozwiązywania problemów społecznych.

Struktura alokacji środków dla realizacji programów strategicznych.

Środki na realizację priorytetów, zadań i działań określonych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008 – 2015* podzielono na następujące źródła finansowania:

- 1) Środki własne (budżet gminy),
- 2) Skarb Państwa (środki celowe w poszczególnych ministerstwach, a w szczególności Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w tym zarządzane przez te ministerstwa Programy Operacyjne),
- 3) Środki Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne, w tym przede wszystkim poprzez Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny),
- 4) Pozaunijne fundusze celowe w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- 5) Środki własne organizacji pozarządowych i w montażu finansowym z sektorem publicznym (partnerstwo publiczno – społeczne),
- 6) Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego),
- 7) Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

W kolejnym rozdziale skupiono się szczególnie na omówieniu dostępnych środków wymienionych w pkt 2, 3 i 4.

Przyjęto następującą chronologię omawiania środków:

1. Środki najbardziej dostępne w aktualnym systemie pomocy zewnętrznej – Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny.
2. Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego jako zanikająca forma dofinansowania projektów z zakresu integracji i polityki społecznej (2009 rok – zakończenie programu).

10. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

10.1. Fundusze strukturalne UE na lata 2007 – 2013

10.1.1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Program opiera się na wsparciu kluczowych obszarów i najważniejszych sześciu problemów wymagających interwencji w zakresie zatrudnienia oraz podnoszenia jakości kapitału ludzkiego. Jednocześnie, kompleksowy charakter wsparcia został zaplanowany w taki sposób, aby umożliwić odpowiednie rozszerzanie zakresu dostępnej pomocy, zgodnie ze specyfiką problemów występujących na polskim rynku pracy.

Kluczowe dla polityki społecznej i działań na rzecz integracji priorytety podkreślono w poniższym zestawieniu priorytetów realizowanych centralnie:

- **Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna;**
- **Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących;**
- Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty;
- Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka;
- Priorytet V: Dobre rządzenie,

oraz priorytetów realizowanych na szczeblu regionalnym:

- **Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich;**
- **Priorytet VII: Promocja integracji społecznej;**
- Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki;
- Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Beneficjenci: sektor publiczny, pozarządowy, partnerstwa publiczno – społeczne, publiczno- prywatne.

10.1.2. Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowego Obszaru Gospodarczego

Pomoc jest udzielana w ramach dwóch instrumentów finansowych: Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Przyznana Polsce kwota dotacji obejmuje lata 2004-2009.

Obszary Wsparcia powiązane z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji zostały podkreślone:

- 2.1 Ochrona środowiska.
- 2.2 Zrównoważony rozwój.
- 2.3 Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego.
- 2.4 Rozwój zasobów ludzkich.**
- 2.5 Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem.**
- 2.6 Badania naukowe.
- 2.7 Wdrażanie przepisów Schengen i wzmocnienie sądownictwa.
- 2.8 Ochrona środowiska.
- 2.9 Polityka regionalna i działania transgraniczne.

Szczególnie znaczenie ma III komponent „Równe szanse i integracja społeczna” – aktualny do roku 2009.

Typy projektów.

Środki finansowe dostępne w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego mogą być przeznaczone na realizację zadań w postaci:

- pojedynczych projektów,
- grup projektów (programów),
- specyficznych form pomocy – grantów blokowych oraz funduszu kapitału początkowego.

O dofinansowanie pojedynczych projektów oraz grup projektów (programów) można ubiegać się w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych. Pozostałe typy projektów (granty blokowe i fundusz kapitału początkowego) są traktowane horyzontalnie tj. obejmują swym zakresem wszystkie obszary priorytetowe Mechanizmów Finansowych.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o dofinansowanie projektów ze środków Mechanizmów Finansowych mogą być wszystkie instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe utworzone w prawny sposób w Polsce i działające w interesie publicznym.

W szczególności wnioskodawcami mogą być: organy administracji rządowej i samorządowej wszystkich szczebli, instytucje naukowe i badawcze, instytucje branżowe i środowiskowe, organizacje społeczne, podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego.

10.1.3. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Odpowiedzią na PO KL na szczeblu regionalnym jest priorytet Infrastruktura dla kapitału ludzkiego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 -2013.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 – 2013.

Priorytet V Infrastruktura dla kapitału ludzkiego.

Cel główny: Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzmocnienie spójności społecznej regionu na rzecz wzrostu zatrudnienia.

Cel główny osiągany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

- Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.
- Poprawa standardów opieki medycznej.
- Zmniejszenie poziomu zachorowalności na choroby społeczne.
- Wyrównywanie dysproporcji wewnątrzregionalnych w dostępie do infrastruktury społecznej.
- Wzmocnienie infrastruktury sektora pozarządowego.

Ze szczegółowego opisu priorytetów WRPO wynika, że w zakresie infrastruktury społecznej istotnym jest **Działanie 5.4. Wzmocnienie pozostałej infrastruktury społecznej.**

Przykładowe rodzaje projektów: budowa nowych, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej (np. domy pomocy społecznej, hospicja, domy dziecka, świetlice środowiskowe, ośrodki pobytu dziennego, centra pomocy rodzinie, noclegownie dla bezdomnych, placówki opiekuńczo-wychowawcze i inne ośrodki wsparcia) łącznie z zakupem wyposażenia, budowa nowych, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów świadczących usługi z zakresu pozaszkolnych form integracji społecznej dzieci i młodzieży (np. świetlice socjoterapeutyczne, ogniska wychowawcze, kluby środowiskowe i inne ośrodki wsparcia), łącznie z zakupem wyposażenia, budowa nowych, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów świadczących usługi z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnoprawnych (np. warsztaty terapii zajęciowej, ośrodki rehabilitacyjne, specjalistyczne ośrodki szkoleniowo-rehabilitacyjne i inne ośrodki wsparcia osób niepełnosprawnych), łącznie z zakupem wyposażenia, budowa nowych, przebudowa, adaptacja i modernizacja obiektów świadczących usługi z zakresu ekonomii społecznej (np. zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne i inne podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej), łącznie z zakupem wyposażenia.

Typ beneficjentów: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, jednostki sektora finansów publicznych. Poziom dofinansowania do 85 % kosztów kwalifikowanych planowanych inwestycji.

11. MONITORING STRATEGII

11.1. Wstęp

Ocena strategicznych dokumentów zawierających cele z kierunkami działania winna być dokonywana trzykrotnie: przed rozpoczęciem realizacji (ex-ante), w połowie okresu realizacji (mid-term) oraz po zakończeniu realizacji (ex-post).

Aby umożliwić pośrednie dokonywanie ocen mid-term i ex-post, należy określić powiązania pomiędzy strategią rozwiązywania problemów społecznych, a obecnymi i przyszłymi programami operacyjnymi. Ocena ex-post jest najbardziej istotna i miarodajna dla całościowej oceny polityki społecznej w długim okresie czasu oraz spełnia najwięcej funkcji. Wszelkie oceny oddziaływania podmiotów publicznych na procesy kierowania polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji przeprowadzane są w kontekście społecznych potrzeb, celów i nakładów. Mierzone i oceniane są uzyskane produkty, wyniki, efekty i skutki. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Cały proces dodatkowo oceniany jest z punktu widzenia praworządności i gospodarności (oszczędności). Oceny wymagają podejścia uporządkowanego, obiektywnych kryteriów oraz stosowania zróżnicowanych i wyrafinowanych metod. Ocena realizacji strategii jest procesem wymagającym udziału społecznego, a przede wszystkim współdziałania podmiotów i uczestników strategicznego zarządzania polityką społeczną regionu.

Aby spełnić powyższe wymagania, każdy kierunek działania wymaga monitorowania. Wymóg monitorowania wynika również z przepisów regulujących finansowanie przedsięwzięć z funduszy strukturalnych UE. Monitorowaniem kierunku działania na poziomie celów winna zajmować się jednostka organizacyjna odpowiedzialna za jego realizację na poziomie samorządu. W tym wypadku dotyczy to wszystkich jednostek podległych Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kaliszu oraz bezpośrednio Prezydentowi Miasta Kalisza, które odpowiadają za poszczególne segmenty polityki społecznej na terenie miasta. Jednostka realizująca dane zadanie (kierunek działania) określone w strategii jest zobowiązana w okresach poniżej zaprojektowanych do przesyłania raportów do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu, które każdorazowo określają ilościowy stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do kierunku działania, za które ta jednostka odpowiada.

Misja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza sformułowana jest na tak ogólnym poziomie, że bezpośrednia ocena stopnia jej realizacji nie jest możliwa, dlatego należy oceniać stopień realizacji kierunków działania. Mają one na tyle konkretny charakter i są powiązane bezpośrednio z celami i istniejącymi programami, że można stosować bardziej wyspecjalizowane wskaźniki. W charakterystyce każdego z kierunków działania zawarto propozycje wskaźników produktów oraz rezultatów. Zestaw wskaźników dla celów monitorowania zawiera poniższa Tabela 33. Ich coroczne obliczenie rozpoczynając od roku bazowego 2008 (stan 31 grudnia – dane będą dostępne wiosną/latem 2009) umożliwi dokonanie w latach 2011, 2015 oceny realizacji *Strategii* pod kątem: skuteczności, celowości, efektywności, wydajności. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i instytucje zewnętrzne odpowiedzialne za poszczególne zadania dokonywać będą bieżącej i okresowej (w 2011, 2015 r.) kontroli realizacji *Strategii*. Efektem kontroli może być konieczność zmodyfikowania *Strategii*.

Źródłami pozyskiwania danych do oceny realizacji *Strategii* mogą być:

1. Źródła pierwotne:

- badania ankietowe za pomocą kwestionariusza – np. z wykorzystaniem Internetu, w formie drukowanej – skrzynka na opinie w MOPS w Kaliszu,
- otwarte dla wszystkich Forum Internetowe (np. Miejski Portal Pomocy Społecznej), pozwalające na swobodną wypowiedź, wstępną ocenę inicjatyw społecznych, pozwalające znaleźć partnerów dla wspólnej realizacji projektów,

- cykliczne, coroczne spotkania grup eksperckich oraz innych podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej organizowane przez Urząd Miejski w Kaliszu; inne.
2. Źródła wtórne:
- raporty z badań zjawisk społecznych i opinii publicznych dokonywanych przez inne jednostki badawcze i ośrodki badań społecznych,
 - statystyki, w tym Urzędu Statystycznego oraz innych jednostek i instytucji,
 - informacje medialne oraz raporty, biuletyny, sprawozdania z działalności i in. pochodzące od środowisk zajmujących się problematyką społeczną i działaniami na rzecz integracji.
 - inne.

Wybór źródeł informacji do oceny realizacji Strategii będzie każdorazowo weryfikowany, zgodnie z przyjętymi wskaźnikami.

Tabela 33 Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kalisza na lata 2008-2015

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.1.1.	Wydłużanie czasu pracy placówek oświatowych – organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek oświatowych na terenie miasta o wydłużonym czasie pracy prowadzących zajęcia pozalekcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczniów korzystających z oferty zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych na terenie miasta
1.1.2.	Zwiększenie udziału pedagogów w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu włączenia pedagogów w działania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych działaniami edukacyjnymi realizowanymi przy udziale pedagogów
1.1.3.	Dostosowanie infrastruktury szkolnej dla realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu dostosowania infrastruktury szkolnej dla realizacji zadań profilaktyki zdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek oświatowych, które zostały dostosowane do realizacji zadań z zakresu profilaktyki zdrowotnej liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych profilaktyką zdrowotną
1.1.4.	Wdrażanie własnych programów edukacyjnych realizowanych na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych z zakresu profilaktyki.	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych własnych programów edukacyjnych z zakresu profilaktyki realizowanych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych objętych programem nauczania z zakresu profilaktyki
1.2.	Cel 1.2. Stwarzanie warunków do szerokiej dostępności do nauki i rozwoju wszystkim mieszkańcom miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.2.1.	Poprawa bazy lokalowej placówek oświatowych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu poprawy bazy lokalowej placówek oświatowych liczba placówek oświatowych charakteryzujących się podwyższonym standardem bazy lokalowej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczniów korzystających z bazy lokalowej o podwyższonym standardzie

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.2.2.	Rozwój oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu utworzenia szerokiej oferty kształcenia na wszystkich poziomach edukacji 	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek oświatowych na terenie miasta
1.2.3.	Podnoszenie oferty edukacyjnej dla dorosłych na wszystkich poziomach edukacji obejmujących różne grupy wiekowe i zawodowe.	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek oświatowych oferujących uzupełnienie wykształcenia na poziomie podstawowym, zawodowym i ogólnokształcącym liczba programów i projektów oferujących różne formy edukacji pozaszkolnej dla dorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dorosłych korzystających z oferty uzupełnienia wykształcenia na poziomie podstawowym, zawodowym i ogólnokształcącym liczba dorosłych, w tym osób w wieku poprodukcyjnym, korzystających z oferty różnych form edukacji pozaszkolnej
1.3.	Cel 1.3. Podjąć działania w kierunku stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.3.1.	Organizowanie i finansowanie szkoleń.	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych na terenie miasta szkoleń dla kadry rozwiązującej problemy społeczne. wartość sfinansowanych na terenie miasta szkoleń zewnętrznych dla kadry rozwiązującej problemy społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników działających na polu rozwiązywania problemów społecznych biorących udział w przeprowadzonych szkoleniach
1.3.2.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się problematyką społeczną w ramach studiów podyplomowych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba kierunków studiów podyplomowych, w których naukę kontynuowały osoby zajmujące się problematyką społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób zajmujących się problematyką społeczną kontynuująca naukę na studiach podyplomowych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.3.3.	Utworzenie i wprowadzenie systemu motywacji finansowych dla pracowników chcących poszerzać już posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu tworzenia systemu motywacji finansowych dla pracowników chcących poszerzać posiadaną wiedzę i nabywać nowe umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników pomocy społecznej, którzy skorzystali z systemu motywacji finansowych wspierającego rozwój kwalifikacji zawodowych
1.4.	Cel 1.4. Działać na rzecz podnoszenia świadomości społecznej wśród mieszkańców miasta, w tym rozwijanie świadomości zagrożeń.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.4.1.	Zorganizowanie systemu edukacji nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych na terenie miasta cyklicznych szkoleń nauczycieli i wychowawców z zakresu problematyki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba nauczycieli i wychowawców biorących udział w cyklicznych szkoleniach z zakresu problematyki społecznej
1.4.2.	Organizowanie warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazę placówek oświatowych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną oraz bazę placówek oświatowych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób dorosłych biorących udział w warsztatach edukacyjnych zorganizowanych w oparciu o istniejącą infrastrukturę organizacji i instytucji zajmujących się problematyką społeczną
1.4.3.	Popularyzowanie różnych form rodzicielstwa zastępczego.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych warsztatów edukacyjnych dla osób dorosłych mających na celu popularyzację różnych form rodzicielstwa zastępczego 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin zastępczych w Kaliszu liczba Rodzinnych Domów Dziecka
1.5.	Cel 1.5. Stworzyć warunki do wspierania osób bezrobotnych w efektywnym nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
1.5.1.	Współpraca z PUP w zakresie organizacji szkoleń z zakresu przekwalifikacji zawodowej na terenie miasta w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń zorganizowanych we współpracy z PUP w ramach przekwalifikowania zawodowego osób bezrobotnych w zgodzie z istniejącym zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach, które objęte zostały szkoleniami przekwalifikującymi
1.5.2.	Promocja samozatrudnienia wśród mieszkańców we współpracy z PUP i organizacjami otoczenia biznesu.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów promujących ideę samozatrudnienia i wsparcie przy zakładaniu samodzielnej działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą w ramach samozatrudnienia
1.5.3.	Promocja i upowszechnianie działalności klubów pracy.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów promujących i upowszechniających działalność klubów pracy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób bezrobotnych korzystających z usług działających klubów pracy
2.	PRIORYTET 2. Problemy Społeczne		
2.1.	Cel 2.1 Podejmowanie działań mających na celu stworzenie skutecznego systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.1.1.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie systemu aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych, utworzenie systemu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych objętych systemem aktywizacji społecznej, liczba osób niepełnosprawnych objętych systemem aktywizacji zawodowej
2.1.2.	Współpraca z PUP w zakresie promocji i informacji dotyczących istniejących warunków zatrudniania osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych przy współpracy z PUP kampanii promocyjno-informacyjnych dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie dzięki organizowanym we współpracy z PUP kampaniom promocyjno-informacyjnym

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.1.3.	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych projektów z zakresu likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia w wyniku realizacji projektów mających na celu likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się wynikających z indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych
2.1.4.	Likwidacja barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w placówkach użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych korzystających samodzielnie z placówek użyteczności publicznej
2.1.5.	Likwidacja barier komunikacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zlikwidowanych barier komunikacyjnych na terenie miasta 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych mogących samodzielnie „poruszać się” po mieście
2.1.6.	Tworzenie i wdrożenie innowacyjnych projektów integracji dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych innowacyjnych projektów integracji dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych w społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wdrożonych innowacyjnych projektów integracji dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych w społeczności lokalnej
2.2.	Cel 2.2. Przeciwdziałać uzależnieniom.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.2.1.	Profilaktyka w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu działalności profilaktycznej opartej o szeroko pojętą edukację na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży szkolnej objętych działalnością profilaktyczną – edukacją szkolną na temat skutecznej walki z uzależnieniami.
2.2.2.	Profilaktyka i monitoring środowisk podwyższonego ryzyka.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób ze środowisk

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
		<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenia działalności profilaktycznej w środowiskach podwyższonego ryzyka. • utworzenie systemu monitoringu środowisk podwyższonego ryzyka. 	<ul style="list-style-type: none"> • podwyższonego ryzyka objętych profilaktyką. • liczba osób ze środowisk podwyższonego ryzyka objętych systemem monitoringu.
2.2.3.	Realizacja założeń Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów mających na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi zgodnych z Miejskim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • liczba projektów mających na celu przeciwdziałanie narkomanii zgodnych z Miejskim Programem Przeciwdziałania Narkomanii 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych programem przeciwdziałania alkoholizmowi • liczba osób objętych programem przeciwdziałania narkomanii • liczba osób, którym udzielono terapii w Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
2.2.4.	Tworzenie i wspieranie działalności istniejących grup wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów z zakresu wspierania działalności istniejących grup wsparcia • liczba nowo utworzonych grup wsparcia dla osób uzależnionych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba punktów konsultacyjnych prowadzących terapię uzależnień z udziałem terapeutów w ramach nowo utworzonych i istniejących grup wsparcia • liczba osób uzależnionych korzystających z nowo utworzonych i istniejących grup wsparcia
2.2.5.	Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji poprzez rozwój i wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów realizowanych poprzez rozwój i wspieranie programów terapeutycznych, których celem było zwiększenie dostępności świadczeń dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba świadczeń z zakresu leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych wykonanych na terenie miasta Kalisza
2.2.6.	Wspieranie działalności placówek działających w zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów wspierających działalność placówek w zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba alkoholików, którzy uzyskali pomoc w placówkach

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
	zapobiegania i leczenia alkoholizmu i narkomanii.	<ul style="list-style-type: none"> zapobiegania i leczenia alkoholizmu i narkomanii liczba placówek działających w zakresie zapobiegania i leczenia alkoholizmu i narkomanii 	<ul style="list-style-type: none"> zapobiegania i leczenia uzależnień liczba narkomanów, którzy uzyskali pomoc w placówkach zapobiegania i leczenia uzależnień
2.3	Cel 2.3. Podjąć działania w kierunku podniesienia bezpieczeństwa publicznego i ochrony zdrowia na terenie miasta.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.3.1.	Identyfikacja źródeł zjawisk patologicznych wraz ze stałym monitoringiem środowisk patologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu identyfikacji źródeł zjawisk patologicznych liczba projektów monitorujących środowiska patologiczne liczba wywiadów środowiskowych ukierunkowanych na identyfikację środowisk patologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zidentyfikowanych źródeł zjawisk patologicznych liczba zidentyfikowanych środowisk patologicznych i ich problemów liczba osób wywodzących się ze środowisk patologicznych objętych pomocą
2.3.2.	Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych projektów mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zgodnie z Miejskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin objętych programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz niwelowania jej skutków społecznych
2.3.3.	Stworzenie i wdrożenie sprawnego systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie systemu współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi w zakresie tworzenia programów profilaktycznych dla środowisk zagrożonych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej pochodzących ze środowisk zagrożonych, objętych programami profilaktycznymi tworzonymi we współpracy instytucji publicznych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.3.4.	Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba realizowanych profilaktycznych programów zdrowotnych na terenie miasta Kalisza 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z profilaktycznych programów zdrowotnych realizowanych na terenie miasta Kalisza
2.4.	Cel 2.4. Podjąć działania w kierunku sprawnego docierania pomocy społecznej do osób żyjących w ubóstwie.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.4.1.	Dokonywanie oceny sytuacji, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba wywiadów środowiskowych ukierunkowanych na identyfikację potrzeb osób żyjących w ubóstwie 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób żyjących w ubóstwie objętych pomocą dzięki przeprowadzonym wywiadam środowiskowym
2.4.2.	Tworzenie systemu asekuracji i wyprzedzania w stosunku do rodzin zagrożonych ubóstwem.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu utworzonego systemu asekuracji i wyprzedzania skierowanego do rodzin zagrożonych ubóstwem 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin zagrożonych ubóstwem objętych systemem asekuracji i wyprzedzania
2.4.3.	Niwelowanie patologii w rodzinie będącej jedną z bezpośrednich przyczyn ubóstwa.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu niwelowania patologii w rodzinie będącej bezpośrednią przyczyną ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin objętych procesem niwelowania patologii
2.5.	Cel 2.5. Podjąć działania w kierunku sprawnego udzielania pomocy społecznej do osób starszych wiekiem.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.5.1.	Stworzenie osobom starszym wiekiem warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów zrealizowanych na terenie Kalisza, których celem było stworzenie osobom starszym warunków do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób starszych, którzy uzyskali zdolność do samodzielnego funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym w skutek realizacji programów specjalnie w tym celu przygotowanych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
2.5.2.	Działanie na rzecz integracji osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów zrealizowanych na terenie miasta Kalisza, których celem było zintegrowanie osób starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób starszych uczestniczących w programach mających na celu integrację ze środowiskiem aktywnym społecznie i gospodarczo
3	PRIORYTET 3: <i>Finanse</i>		
3.1.	Cel 3.1. Podjąć działania w kierunku pozyskania pozabudżetowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej miasta Kalisza.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.1.1.	Tworzenie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków U.E.	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych projektów pomocy społecznej kwalifikujących się do dofinansowania ze środków U.E. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów pomocy społecznej współfinansowanych ze środków U.E. wartość (w PLN) środków pozyskanych na realizację zadań pomocy społecznej
3.1.2.	Współorganizowanie sponsoringu na rzecz wspierania konkretnych projektów z zakresu problematyki społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów i projektów organizowanych na szczeblu lokalnym przez sektor publiczny i pozarządowy wspartych przez kapitał prywatny 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętej programami pomocy sponsorowanej przez kapitał prywatny
3.1.3.	Aktywne uczestniczenie sektora publicznego w pracach stowarzyszeń i fundacji dla realizacji długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba długookresowych programów z zakresu pomocy społecznej realizowanych we współpracy sektora publicznego ze stowarzyszeniami i fundacjami 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych pomocą społeczną świadczoną w ramach długookresowych programów realizowanych przez sektor publiczny oraz stowarzyszenia i fundacje

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015			
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.1.4.	Realizowanie zadań w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne i publiczno-społeczne.	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów i projektów organizowanych na szczeblu lokalnym przez sektor publiczny i prywatny liczba programów i projektów organizowanych na szczeblu lokalnym przez sektor publiczny i pozarządowy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętej programami pomocy realizowanymi w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego liczba beneficjentów pomocy społecznej objętej programami pomocy realizowanymi w ramach partnerstwa publiczno-społecznego
3.2.	Cel 3.2. Rozwijać różne formy wolontariatu dla obniżenia kosztów realizacji zadań pomocy społecznej.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.2.1.	Tworzenie projektów mających na celu rozwijanie funkcjonowania Centrum Wolontariatu z udziałem zewnętrznych źródeł finansowania.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych projektów mających na celu pozyskanie zewnętrznych środków finansowych na funkcjonowanie Centrum Wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> wartość w PLN środków pozyskanych w ramach zewnętrznych środków finansowych liczba beneficjentów Centrum Wolontariatu, którym udzielono pomocy w ramach pozyskanych zewnętrznych środków finansowych
3.2.2.	Identyfikowanie obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zidentyfikowanych obszarów pomocy społecznej zdolnych do przyjęcia wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wolontariuszy uczestniczących w projektach pomocy społecznej
3.2.3.	Promowanie mody na wolontariat.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów promujących wolontariat wśród mieszkańców miasta 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wolontariuszy na terenie miasta uczestniczących w projektach pomocy społecznej
3.2.4.	Organizowanie szkoleń dla wolontariuszy, w tym również pod potrzeby konkretnych placówek pomocy społecznej działających na terenie miasta.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych szkoleń dla wolontariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeszkolonych wolontariuszy, w tym pod potrzeby placówek pomocy społecznej

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.3.	Cel 3.3. Podjąć działania w kierunku rozszerzenia oferty skierowanej do rodzin potrzebujących pomocy.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
3.3.1.	Wypracowanie i wdrożenie skutecznego systemu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu wsparcia finansowego osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem finansowym. wartość (w PLN) środków przeznaczonych na wsparcie finansowe osób niepełnosprawnych
3.3.2.	Wspieranie finansowe rodzin wielodzietnych, niepełnych, najuboższych i z problemem uzależnień i przemocy oraz wspieranie tych rodzin w podejmowaniu działań mających na celu zmianę dotychczasowej sytuacji życiowej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów z zakresu wsparcia finansowego rodzin wielodzietnych, niepełnych, najuboższych i z problemem uzależnień i przemocy oraz wspieranie tych rodzin w podejmowaniu działań mających na celu zmianę dotychczasowej sytuacji życiowej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin wielodzietnych, niepełnych, najuboższych i z problemem uzależnień i przemocy objętych wsparciem finansowym wartość (w PLN) środków przeznaczonych na wsparcie finansowe rodzin wielodzietnych, niepełnych, najuboższych i z problemem uzależnień i przemocy
4.	PRIORYTET 4: Społeczność lokalna.		
4.1.	Cel 4.1. Stworzenie warunków dla współpracy trzech sektorów: publicznego, społecznego i prywatnego.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.1.1.	Umożliwienie współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zawiązanych partnerstw (sieci współpracy) pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych programami pomocy organizowanej w ramach partnerstw pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015			
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.1.2.	Wykorzystanie w sektorze pozarządowym wysokiego zaangażowania i kreatywności osób pracujących w obszarze polityki społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów i programów do których sektor pozarządowy włączył zaangażowanych i kreatywnych osób pracujących w obszarze polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych programami pomocy organizowanej przez sektor pozarządowy z udziałem osób pracujących w obszarze polityki społecznej włączonych do realizacji tych programów
4.1.3.	Tworzenie, realizacja i propagowanie podstaw do realizacji projektów opartych o partnerstwo publiczno – społeczne.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów i szkoleń propagujących zasady tworzenia partnerstw publiczno – społecznych, jak i możliwe formy prawne i instytucjonalne takiej współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba powołanych do życia partnerstw publiczno – społecznych dla realizacji założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych
4.2.	Cel 4.2. Inspirowanie i wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.2.1.	Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów przygotowujących instytucje publiczne dla potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz projektów edukujących społeczność lokalne w zakresie wspierania osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dostosowanych obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych, ilość inicjatyw obywatelskich powstałych na terenie miasta podnoszących jakość i komfort życia osób starszych i niepełnosprawnych.
4.2.2.	Stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego życia w rodzinie i środowisku lokalnym.	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów przeciwdziałających i zwalczających bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych, liczba projektów edukacyjnych umożliwiających znalezienie pracy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych zakładów aktywności zawodowej i zakładów pracy chronionej na terenie miasta Kalisza ilość miejsc pracy utworzonych w Kaliszu każdego roku dla osób

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015			
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
		na tzw. Wolnym rynku pracy i zapewnienie dostępu do rehabilitacji	niepełnosprawnych zapewniających dostęp do rehabilitacji
4.2.3.	Działanie na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo.	<ul style="list-style-type: none"> -liczba projektów zrealizowanych na terenie miasta Kalisza, których celem było zintegrowanie osób niepełnosprawnych i starszych z otoczeniem aktywnym społecznie i gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> -liczba osób niepełnosprawnych i starszych uczestniczących w programach mających na celu integrację ze środowiskiem aktywnym zawodowo
4.3.	Cel. 4.3. Wykorzystywać kreatywność i zaangażowanie osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
4.3.1.	Kojarzyć liderów działających w obrębie polityki społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych jej sektorach.	<ul style="list-style-type: none"> liczba inicjatyw, których efektem było skojarzenie liderów działających w obrębie polityki społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych jej sektorach 	<ul style="list-style-type: none"> liczba skojarzonych liderów działających w obrębie polityki społecznej z właściwymi projektami w poszczególnych jej sektorach
4.3.2.	Szkolenie zaangażowanych pracowników pomocy społecznej i innych służb działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba szkoleń dla pracowników pomocy społecznej i innych służb działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba pracowników pomocy społecznej i innych służb działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych korzystających ze szkoleń z zakresu tworzenia autorskich projektów liczba autorskich projektów utworzonych przez zaangażowanych pracowników pomocy społecznej i służb

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
			działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
4.3.3.	Aktywizowanie kadry publicznych placówek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych w prace terapeutyczne na terenie świetlic.	<ul style="list-style-type: none"> liczba spotkań, szkoleń, których celem jest aktywizacja pracowników pomocy społecznej i pracowników organizacji pozarządowych na rzecz pracy terapeutycznej na terenie świetlic 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających z pracy terapeutycznej wyspecjalizowanej kadry w świetlicach
5.	PRIORYTET 5: Infrastruktura.		
5.1.	Cel 5.1. Utworzyć właściwą i o wysokim standardzie bazę dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.1.1.	Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży korzystających z placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego w ciągu roku
5.1.2.	Utworzenie Dziennego Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie Dziennego Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług Dziennego Ośrodka dla dzieci i młodzieży uzależnionej od środków psychoaktywnych.
5.1.3.	Zwiększenie bazy domów pomocy społecznej, tworzenie Klubów Seniora oraz utworzenie Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób starszych na terenie miasta Kalisza.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie drugiego Domu Pomocy Społecznej w Kaliszu o innym profilu działalności utworzenie Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób z demencją starczą i chorobą Alzheimera liczba nowo utworzonych projektów 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów z terenu miasta Kalisza korzystających z usług nowo powstałego Domu Pomocy Społecznej liczba beneficjentów korzystających z usług Dziennego

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
		mających na celu funkcjonowanie Klubów Seniora na terenie miasta Kalisza <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia w m² przeznaczona na działalności Klubów Seniora 	Ośrodka Wsparcia dla osób z demencją starczą i chorobą Alzheimera <ul style="list-style-type: none"> liczba Seniorów działających w nowo utworzonych Klubach Seniora liczba zorganizowanych spotkań w Klubach Seniora w ciągu roku
5.1.4.	Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób niepełnosprawnych korzystających z oferty Zakładu Aktywności Zawodowej
5.1.5.	Utworzenie Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych u Dzieci i Wczesnej Interwencji.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych u Dzieci i Wczesnej Interwencji 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci korzystających z Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych u Dzieci i Wczesnej Interwencji.
5.1.6.	Utworzenie Centrum Integracji Społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie Centrum Integracji Społecznej liczba powstałych świetlic integracyjnych na terenie miasta powiązanych z CIS 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających z oferty Centrum Integracji Społecznej
5.1.7.	Stworzenie bazy infrastrukturalnej dla Rodzinnych Domów Dziecka i Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych Rodzinnych Domów Dziecka i Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego powierzchnia w m² przeznaczona pod działalność Rodzinnych Domów Dziecka i Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci objętych opieką w nowo utworzonych Rodzinnych Domach Dziecka i w Rodzinnych Pogotowiach Opiekuńczych

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.1.8.	Ukończenie budowy „Domu Życia”	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia w m² przeznaczona na działalność „Domu Życia” 	<ul style="list-style-type: none"> liczba kobiet i dzieci korzystających z oferowanych usług w „Domu Życia”
5.2.	Cel 5.2. Efektywnie wykorzystać funkcjonowanie placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych na terenie miasta Kalisza.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.2.1.	Działanie na rzecz poprawy infrastruktury placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów realizowanych na terenie miasta, których celem jest poprawa infrastruktury placówek socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z usług wyspecjalizowanej kadry w placówkach socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych
5.3.	Cel 5.3. Stworzyć warunki do rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.3.1.	Modernizacja istniejących placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dla potrzeb ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających ze zmodernizowanych placówek oświatowych, sportowych, rekreacyjnych dostępnych dla ogółu mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych
5.3.2.	Zwiększyć dostępność do istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego.	<ul style="list-style-type: none"> -powierzchnia w m² dostępnego zaplecza rehabilitacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, beneficjentów pomocy społecznej korzystających z istniejącego zaplecza rehabilitacyjnego
5.4.	Cel. 5.4. Działania w kierunku powiększenia bazy mieszkalnictwa socjalnego i mieszkań chronionych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		

Nr ker. Dział.	Nazwa priorytetu/celu szczegółowego	Wskaźniki	
		produktu	rezultatu
		Rok bazowy 2008 lata oceny: 2011, 2015	
1.	Priorytet 1. Edukacja		
1.1.	Cel 1.3 Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.		
	KIERUNKI DZIAŁANIA		
5.4.1.	Adaptacja istniejących obiektów komunalnych na mieszkania chronione.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie miasta na bazie istniejących obiektów komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób/rodzin korzystających z nowo utworzonych mieszkań chronionych na terenie miasta
5.4.2.	Pozyskiwanie lokali socjalnych z zasobów prywatnych i na skutek przekształcenia lokali komunalnych o niskim standardzie technicznym oraz budowa mieszkań socjalnych, w tym w oparciu o dostępne pozabudżetowe środki finansowe w porozumieniu z partnerem prywatnym.	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowo utworzonych mieszkań socjalnych na terenie miasta dla osób potrzebujących w oparciu o dostępne pozabudżetowe środki finansowe w porozumieniu z partnerem prywatnym 	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających z nowo utworzonych mieszkań socjalnych na terenie miasta

12. WYKAZ TABEL

WYKAZ TABEL:

TABELA 1 DOKUMENTY UNII EUROPEJSKIEJ DOTYCZĄCE POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	12
TABELA 2 NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE ODNOŚĄCE SIĘ DO POLITYKI SPOŁECZNEJ– OBECNIE OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE.....	15
TABELA 3 WAŻNIEJSZE DOKUMENTY STRATEGICZNE OBOWIĄZUJĄCE W WIELKOPOLSCE DOTYCZĄCE OBSZARU POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	25
TABELA 4 WAŻNIEJSZE DOKUMENTY STRATEGICZNE OBOWIĄZUJĄCE W MIEŚCIE KALISZU DOTYCZĄCE OBSZARU ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	33
TABELA 5 PODSTAWOWE DANE DEMOGRAFICZNE – STAN NA 31.12.2007 R.....	38
TABELA 6 LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W MIEŚCIE KALISZU W LATACH 2005-2007.....	45
TABELA 7 BEZROBOTNI NA TERENIE MIASTA KALISZA WG WIEKU	47
TABELA 8 BEZROBOTNI WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W LATACH 2006-2007.....	48
TABELA 9 ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI NA TERENIE MIASTA KALISZA W LATACH 2004-2007.....	48
TABELA 10 PODMIOTY GOSPODARCZE ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKCJI PKD.....	49
TABELA 11 LICZBA UCZNIÓW WG SZKÓŁ.....	52
TABELA 12 WYKAZ SZKÓŁ NA TERENIE MIASTA KALISZA W ROKU SZKOLNYM 2006/2007. .	52
TABELA 13 LECZENI W SZPITALACH (BEZ RUCHU MIĘDZYODDZIAŁOWEGO) W LATACH 2004-2006.....	53
TABELA 14 OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W KRAJU, WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM I MIEŚCIE KALISZU.....	55
TABELA 15 NIEPEŁNOSPRAWNI KORZYSTAJĄCY ZE WSPARCIA PFRON –W LATACH 2003-2007.....	55
TABELA 16 INFORMACJA O WYPŁACONYCH W LATACH 2005 - 2007 DODATKACH MIESZKANIOWYCH PRZEZ URZĄD MIEJSKI W KALISZU.....	58
TABELA 17 ORGANIZACJA OPIEKI DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH W LATACH 2004-2007.....	60

TABELA 18 ILOŚĆ OSÓB UZALEŻNIONYCH OD NARKOTYKÓW TRAFIAJĄCYCH DO PORADNI TERAPII UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA.....	68
TABELA 19 ILOŚĆ OSÓB UZALEŻNIONYCH TRAFIAJĄCYCH DO PUNKTU KONSULTACYJNEGO	68
TABELA 20 POMOC UDZIELONA PRZEZ MOPS W KALISZU OSOBOM UZALEŻNIONYM OD NARKOTYKÓW I ICH RODZINOM.....	69
TABELA 21 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE NA TERENIE MIASTA KALISZA.....	73
TABELA 22 DANE DOTYCZĄCE ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH NA DZIEŃ 31.12.07 R.....	78
TABELA 23 ANALIZA SWOT – OBSZAR EDUKACJA.....	82
TABELA 24 ANALIZA SWOT – OBSZAR PROBLEMY SPOŁECZNE.....	84
TABELA 25 ANALIZA SWOT – OBSZAR FINANSE.....	91
TABELA 26 ANALIZA SWOT – OBSZAR SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA.....	92
TABELA 27 ANALIZA SWOT – OBSZAR INFRASTRUKTURA.....	94
TABELA 28 PRIORYTET EDUKACJA - CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	112
TABELA 29 PRIORYTET PROBLEMY SPOŁECZNE - CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	115
TABELA 30 PRIORYTET FINANSE - CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	120
TABELA 31 PRIORYTET SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA – CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	122
TABELA 32 PRIORYTET INFRASTRUKTURA – CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA	125
TABELA 33 WSKAŹNIKI MONITORINGU STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA MIASTA KALISZA NA LATA 2008-2015.....	135

WYKAZ WYKRESÓW:

WYKRES 1 STRUKTURA LUDNOŚCI MIASTA KALISZA W LATACH 2003-2007	39
WYKRES 2 PROGNOZA LUDNOŚCI W TYS. MIASTA KALISZA W LATACH 2010-2030.....	39
WYKRES 3 STRUKTURA PROCENTOWA LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI W LATACH 2003-2007.....	40
WYKRES 4 STRUKTURA LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKOWYCH W LATACH 2003-2007.....	41
WYKRES 5 LICZBA OSÓB W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM PRZYPADAJĄCA NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM W LATACH 2003-2007.....	41

WYKRES 6 URODZENIA ŻYWE W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH NA 1000 LUDNOŚCI	42
WYKRES 7 ZGONY W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH NA 1000 LUDNOŚCI – STAN NA 31.12.06 R.....	42
WYKRES 8 PRZYROST NATURALNY W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH NA 1000 LUDNOŚCI...43	
WYKRES 9 STOPA BEZROBOCIA W LATACH 2004-05.2008.....	44
WYKRES 10 ODSETEK BEZROBOCIA W % NA TERENIE MIASTA KALISZA W LATACH 2003-2007.....	46
WYKRES 11 STRUKTURA PROCENTOWA BEZROBOCIA WG PŁCI W LATACH 2003-2007.....	46
WYKRES 12 STRUKTURA PROCENTOWA BEZROBOCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W LATACH 2003-2007.....	47
WYKRES 13 STRUKTURA PROCENTOWA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ.....	50
WYKRES 14 LICZBA ZAREJESTROWANYCH PACJENTÓW PORADNI TERAPII UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA – OSOBY WSPÓLUZALEŻNIONE.....	62
WYKRES 15 LICZBA ZAREJESTROWANYCH PACJENTÓW PORADNI TERAPII UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA – OSOBY UZALEŻNIONE.....	63
WYKRES 16 LICZBA RODZIN SKIEROWANYCH DO SCHRONISKA DLA OFIAR PRZEMOCY W CIK.....	64
WYKRES 17 LICZBA OSÓB, KTÓRE ZGŁOSIŁY SIĘ PO POMOC ORAZ LICZBA UDZIELONYCH PORAD W CIK.....	65
WYKRES 18 LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM PRZYPADAJĄCA NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NA TERENIE MIASTA KALISZA W LATACH 2003-2007.....	70
WYKRES 19 PRZYROST NATURALNY NA TERENIE MIASTA KALISZA W LATACH 2003-2007 LICZONY METODĄ: (URODZENIA ŻYWE - ZGONY): URODZENIA ŻYWE.....	72